

Nafiye Gölbaşı
havaleniz var

FIRAT YAYINLARI

Almancının Kızı..

Umut yolcularının ardından bir tas su dökenlere...

Ekim 2004

Ne bedenimi saran bir derim var artık üzerimde, ne de canımı acıtmasın diye, yumuşak iplerle ördüğüm, ikinci derim. Bir yılan gibi soyuldum bugün.

Ördüğüm derimin yaralarımı kapamaya yetmemesi, canımı yakıyor, yolun sonunda mı, yoksa başında mı olduğumu, nerede yanlış yaptığımı, bilemiyorum son günlerde.

Anlayamıyordum nasıl olup ta, son gülenin ben olmadığımı, yaralarımın, neden küçük bir eli tutan büyük bir el gördükçe, hâlâ kaşındıklarını, kaşındıkça kanadıklarını, ben 'geçti' dedikçe, sinsice döküldüklerini.

Oysa ben, hak edecektim yaşamı, sevgiyi. En çokta, sevgiyi. Anlayamıyordum, ben onu kazanmaya çalıştıkça, onun niye ödeyemeyeceğim yeni borçlarla karşıma çıktığını.

Bilemiyordum, bu hacizden nasıl kurtulacağımı.

Bana kalsa, belki de böyle yaşamaya devam edecek, 'benimle oynanmaz' diye kahkahalar atan hayata, ara sıra kulaklarımı tıkayacak, yeri geldiğinde yamalarımın güzelliğinden bile bahsedecektim; bugün arkadaşım sohbetimizin sonunda bana o soruyu sormasaydı eğer.

Bir göz açıp kapama süresi içerisinde, 'ben'im diye bildiğim her şey ayaklarımın üzerine yığılmıştı, o sorudan sonra. Çırlıçıplaktım. Beni kaplayan her şey ayaklarımın üzerinde, bilemediğim, beni tir tir titreten bir duygu, bir adım ötemdeydi. Ne o kadar hafif olmuştum daha önce, ne de öylesine etten kemikten.

Postumu tekrar giyip, arkamı dönüp gitmek geçti o an içimden, ama o küçük kız, aralanan kapıdan çıkmış, gelip oturmuştu bile, gözümün önüne. Minderin üzerinde, otuz yıldır unuttuğum, o onbir yaşlarındaki kız, arkadaşımın sorusunu tekrarlıyordu bana. 'Neden kendini hep güçlü olmaya zorladın, niye hapsettin beni içine, ne geçti eline', diyordu.

Tanıımıyordum, o kızı. Hiç o kadar küçük olmamıştım, ben.

İlk defa onun sesini duyuyordum. İlk kez savunamıyordum kendimi, o sese karşı. Ama o bir anlık savunmasızlık yetmişti, yaşamımdaki tüm savunmalarımı, yaşamı hak etme uğruna yaptığımı anlamama. Anladıkça insanlaşmama, insanlaştıkça görmeye başlamama.

Göçük altından çıkarılan biri gibiydim, eve dönerken.

Sevineyim mi yaşadığıma, yoksa uzerime göçen kendi göçüğüme mi yanaydım, bilmiyordum. Damarlarımda acı dolaşıyordu o an sanki kan yerine, çürük yeşili renginde, ama bir yerlerden ışık sızıyordu gözüme. Titriyordum.

O kız ben, derimin altındaki kaşıntı da sendin, baba.

1. bölüm:

Alamanya Alamanya, babamdan iyisini bulaman ya.

"Burası senin yerin olsun gızzım, sığmayacağız yoksa" diyor babam, Filiz ile beni kucaklayıp yüksek bir yere oturturken. Filiz benden az küçük. Başkaları eşyalarını koymuşlar bizim oturduğumuz yere. Aşağıdakileri parmaklarımla saydığımda yedi parmak, kendimi de sayarsam sekiz. Kafam karışıyor.

Çuvallarımızın ağzı ipe bağlı. İçlerinde neler var, ne zaman hazırlanmışlar bilmiyorum ama içinden ekmeğin peynir çıkan en güzeli. Yağlı börek de var. Bir yere gidiyoruz oturarak. Düdük sesleri geliyor dışarıdan. Babam başı dik oturuyor. Nereye gideceğimizi o biliyor. Belki bana da söylediler ama ben unutmuşum.

Annem kucağında Metin'le babamın yanında oturuyor. Çuvallara bakarken gözlerini siliyor bazen, başörtüsünün kenarıyla. Onlara bakmadığı zaman da yere bakıyor. Ablamın kucağında oturmak istiyorum ama buradan inmemem lazım. Yer yok aşağıda. Babamın dürüm yapıp verdiği ekmeği yedikten biraz sonra uykum geliyor. Evdeki iki duvarın arasında büyüyen göbeğin tadı geliyor aklıma, gözlerim kapanırken. Buradan aşağı düşersem babam beni tutar.

Yeni evimiz karanlık. Oraya gitmek için de karanlık, uzun bir yerden geçiyoruz.

"Başkası olsa vermezdi evini valla altı çocuğa" diyor bir kadın bize. Annem onun yanında hiç büyük görünmüyor.

Aslında bizim olmayan odamızın penceresinden bakınca başka bir evin duvarı görünüyor. Tahta kerevitin üzerine yün döşek koyuyor annem oturmamız için. Yerlere de minder. Çul da seriyor. Akşamları yere yatak yapıyorlar ablamla. Sabahları topluyor onları yine. Yoksa üstüne basarız. Kalın yün döşeklerle, iyi yorganlar misafirler için. Onların üzeri örtülü. Annemin sandığıda.

Adana'ya göçmüşüz. Sivas'tan buraya trenle gelmişiz, öyle diyorlar. Babamın eve ekmeğin getirmesi lazım. Bizim de ekmeğin yememiz. "Ekmeğin parayla burada" diyor annem. Ev bizim değil, o kadının. Onu görünce gürültü yapmamalıydık. Zaten kalabalığız.

En büyük ağabeyimin ortaokula gitmesi gerekiyormu^. İlk okulu köyde bitirmiş. Buradaki okuldan yokmuş orada. Biraz da onun için gelmişiz Adana'ya.

Odada bizimle hiç oturmuyor abim. Oturursa da kaşları hep çatık. Kimseyle konuşmuyor. Gündüzleri hep bir yerlere gidiyor ama babam eve dönmeden önce geri geliyor. Gelince onu evde görmezse kızıyor yoksa babam. Metin de annemin kucağından hiç inmiyor, uyumuyorsa eğer. Ablam sırtında gezdiriyor onu, annem avludaki kazanda ısıttığı suyla

çamaşır yıkayacağı zamanlarda. Yoksa ağlıyor. Ablam da ağabeyim gibi kimseyle konuşmuyor. Yusuf kapının önünde sokaktaki çocuklarla oynuyor bazen. Ben de içerde Filiz'le. Sokağa çıkarmıyor annem bizi. "Kötü laflar öğrenirsiniz", diyor.

Acıkınca, yerdeki gaz ocağının üzerinde mercimek çorbası ya da bulgur pilavı pişiriyor annem. Bakkala büyük ağabeyim ya da ondan küçük olan Yusuf gidiyor. Kız kısmının bakkalda işi yok.

Bakkaldan aldıkları paralı ekmek annemin yaptığı gibi değil, içi yumuşak, dışı sert. Yumuşak yerini çorbanın içine atıyoruz, katık olsun, karnımız iyice doysun diye. Koca tabağın içinde birşey kalmayınca onu kaşıkla beraber avludaki çeşmede yıkarken ayakları ıslanıyor annemin.

"Burada karı olmakta ne varmış. Su insanın ayağının altında" diyor içeri gelince. Avluda büyük bir makina var. İçinde de lambalar. O da bizimle gelmiş. Bizimmiş zaten. "Buna yaklaşmayın" diyor babam. Hergün erkenden kalkıp traş olduktan sonra gidiyor, dışarısi karanlık olunca geliyor babam eve. İş arıyormuş. Köyde herkes duvarını ona ördürmüştü. Dedem öğretmiş ona duvar örmeyi. Ekin de biçirmiş ama, ekin yokmuş Adana'da.

Birgün eve kutularla yumurta getiriyor, sonra da onları avludaki makinaya koyuyor babam. Yumurtalar civciv olacakmış, civcivler de tavuk ya da horoz. Onları satacağız, paramız olacak. Köy yeri gibi değilmiş burası. Acıandan ölsen, kimse kimseye bir kaşık yemek vermezmiş.

Yumurtaları makinenin içine koyduktan sonra geceleri kalkıp, makinadaki yumurtalara bakıyorlar annemle. Sıcak olması lazımmış makinenin. Lambalar makinenin sobasıymış. Parmaklarımın ucuna basarak ben de bakıyorum her yeri ısıtan makinaya bazen ama, hiçbir şey göremiyorum.

Bir gece annemle babam uyumuyor, hep makinenin başında kalıyorlar. Civcivlerin çıkma günümüştü. Yumurtaları kırıp oradan oraya koşacak civciv seslerinin gelmesi uzun sürünce uyuyorum karnımdaki sıcak çorbayla. Belki de burada gürültü yapılmayacağını onlar da biliyor.

"Pişmişler" diyor annem, biz uyanınca. Pişmiş civcivleri kimse almaz. Kimse almayınca da paramız olmaz, paramız olmayınca da acımızdan ölürüz. Ağabeyim de okula gidemez. Traş olmuyor babam o sabah. İş aramaya da gitmiyor. "Niye böyle oldu ki?", deyip alına vuruyor bir eliyle. Dişlerini sıkarak sigara içiyor. Annemin verdiği çay bardağını alırken de, avluda yürürken de, çay tabağının kenarındaki kesme şekerden birazcık ısırıktan sonra

çayı ağzına götürürken de, hep makinaya bakıyor. Sanki hep makinaya bakarsa açacak gözlerini civcivler. Onun yanına gitmek istiyorum üzülmesin diye ama ayağına dolaşırsam kızar belki. O çağırırsa giderim.

Civcivlerin bir tanesi bile gözlerini açmayınca makinayı götürüp, bir kebab tablası ile geliyor babam bir akşam eve. Tablanın üzerinde kucak dolusu şiş, bir çuval da kömür var.

"Bazörtesi başlarım Allah izin verirse" diyor. "Hele bir öğreneyim nasıl yapıldığını. Bize ne dayanırmış be!" Kebab ne bilmiyorum ama birşey satmamız lazım. Yoksa acımızdan ölürüz.

Pazartesi sabahı hepimizi öptükten sonra tablayısıyla çıkan babam, biz yorganları üzerimize örttükten çok sonra geliyor artık eve. Geceleri bizi uyandırıp kağıt bir torbanın içinde getirdiği şeyleri yediriyor bize. "Kızlarım ay gibi parlıyor be!" diyor gözlerimizi açınca. "Yeni çıkmış. Yiyin, sonra geri yatın" diyor.

Şeftali, kiraz ya da çilek çıkıyor torbadan. Bazen de fındık, fıstık. Şeftali yumuşak, şekerli. Suları yastığa damlamasın diye elimi tutuyorum altına. "Eti bitirmeden gelmedim" derken yüzü gülüyor. Annemin de. "Kolumda kuvvet kaldıkça hepinizi okutacağım inşallah, hepinizi" diyor. Et, sogan, sumak kokuyor cebinden çıkardığı paralar. Onların birazını götürüp misafir yorganının arasına saklıyor annem. Babam evde olunca ev hiç karanlık görünmüyor.

Ağabeyime yeni bir pantolon, defter, kitap alınıyor. Okullar açılacaktı. Defterleriyle kitaplarını koklamak istiyorum, ama o, dokundurmuyor kimseyi. Sert sert bakıyor yaklaşan olursa. Evin en büyük çocuğu o, hem de oğlan. Onun her şeyi ayrı. Bizim zaten hiçbirşeyimiz yok. O evde yoksa annem "ellemeyin onun eşyalarını, gelince kızar" diyor. Bol yağlı tavuklu pilav yediğimizde de, sofranın hangi tarafına oturursak oturalım her zaman iki butun biri ona, diğeri de babama gidiyor. Yusuf da oğlan ama o daha but yiyecek kadar büyük değil. Butlar sanki onlardan başkasını ateş olup yakacak gibi elleyemiyoruz onları. Bakamıyoruz bile o tarafa. Babam bize de vermek istiyor bazen kendi hakkından ama, bırakmıyor annem. O bırakmayınca diziliyor bulgur taneleri sanki boğazıma. Odayı dolduran tereyağı kokusu uçup gidiyor pencereden. Butları olmasın istiyorum tavukların, önüme koyulan boyun kemiğinin arasına sıkışmış etleri kemirirken.

Hasan amca geliyor bize bazen. O gelince ayağa kalkıp elini öpmek istiyoruz, ama o bırakmıyor: "Bu el öpme âdetini kim çıkarmış. Benim elimi öpmeyin" diyor. Çayı annemin elinden alıp kendisi veriyor ona, babam, amcası olduğu için. Bizden önce gelmiş onlar Adana'ya. Oğlanlarını okutmak için köyde ne varsa satıp ev almışlar burada. Bizimkiler öylece duruyormuş.

İki eli hep arkasında, başında her zaman şapkası var Hasan amcanın. İçeri girer girmez şapkasını çıkarıp dizine koyduktan sonra kafasının terini silerken mendiliyle: "Nereden geldik bu pis memlekete, bizim oraların bir bardak suyu adama yeterdi. Buradaki suları içtikçe adamın yüreği iyice yanıyor" diyor her geldiğinde.

Nefes alıştı duyuluyor yanında oturunca. Bazen getirdiği gazeteyi okuyorlar babamla beraber. Ajans saati gelince de radyonun sesini biraz daha açıp, bitene kadar radyoya bakıyorlar.

Ağabeyimin zehir gibi okuduğunu söylüyorlar. Eve gelince hep ders çalışıyor, hiç konuşmuyor bizimle. Pantolonu kirlendiğinde ablam yıkayıp sobanın önünde kurutuyor onu, başka pantolonu yok diye. Bazen de sobanın başında bekliyor kuruyana kadar. Geç kalırsa kızıyor, çünkü pijamasını giyip yatağın içinde yapıyor o zaman derslerini. Dışarıya da çıkamıyor. Yatağın içinde pantolonunun kurumasını beklerken hele, iyice çatılıyor kaşları. O eline kitap alınca hiç ses çıkarmıyoruz. ? Ses çıkarmamız yasak. Hem evsahibi sesimizi duyarsa evinden çıkarır belki bizi. Zaten kalabalığız.

Babam "Hem okusun hem çalışsın velet. Ben onun yaşındayken ekmeğimi taştan çıkarıyordum" diyor onun için. Kızıyor ona, dediğini yapmazsa, ama o yine de kaçıp kaçıp eve geliyor beraber kebab satmaya gittiklerinde. Ekmeğini taştan çıkarmak istemiyor. Kurbağaları kesip içine bakıyor onun yerine. Kibrit kutularına tel bağlayıp konuşuyor. Her şeyi söküp bozuyor. "Kurdalama onu" diyor babam, o eline ne alırsa, ama, o yine de kurcalıyor.

Anneme de kızıyor bazen babam. "Ağzının içinde konuşma, ne diyorsan açık söyle" diyor ona, ama o açık söyleyemiyor ağzının içindekileri. Mutfağa gidiyor. Söylerse daha çok kızacak yoksa.

Bazen de biryerleri ağrıyor annemin. Öyle zamanlarda babam Yusufu gönderip Yeter'i çağırıyordu eve, ya da doktora götürüyor onu. İğneci Yeter'in çantasındaki iğneler herkesi iyi ediyormuş. O kapıdan içeri girer girmez ispirto kokusu doluyor hemen odaya. Öksürüğü bile ispirto kokuyor sanki. Onun ampulün kafasını kırmasına bakmak hoşuma gitse de, o sesi duyduktan sonra iğnesini annemin uzun donunu indirerek ona saplamasına bakamıyorum. İş bitince ispirtolu pamuk veriyor elimize iğnenin yerini ovalamamız için, ama çoğu zaman fayda etmiyor ovalamak. Önce mavi, sonra mor, iyileşecekleri zaman da yeşil oluyor iğne vurulan yerler.

Misafir yorganının arasındaki kokulu paralarımız çoğalınca terk ediyoruz karanlık, bir göz odalı evimizi. "Çocuklarının terbiyeli olduğunu duymasaydık vallahi vermezdik bu kadar

kalabalığa evi" diyor bu defa evsahibi kadın. 'Bakkal Halit'in karısı' diyorlar evsahibi kadına. Konuşurken başını bir yana eğerek, tülbentiyle ağzının yarısını kapatıyor.

Yeni evimiz de aynı sokakta ama iki odası, bir de mutfağı var. Karanlık değil. İki penceresi var. Yemek pişirdiğimiz odada yatmayacağız artık. Kalaylı sehenlerle tencerelerimizi yıkadıktan sonra koyacağımız bir raf bile var. Onları yıkarken de annemin ayakları ıslanmayacak. Bahçesi de var evin. Bahçede bir tane de ağaç. Şeftali ağacı. Gerisi taş. Şeftaliler evsahibinin. Odanın birinin penceresinden? sokaktakiler görününce "Buraya perde takarız" diyor annem.

Bakkal Halit mahallenin bakkalı. Onların evi bizim evin üstünde. Merdivenlerden çıkarken de inerken de bize bakıyorlar. Biz bakmıyoruz, onları bize bakarken gördüğümüzü görmesinler diye.

Ağabeyim orta okulun son sınıfında Yatılı Astsubay Okulu imtihanlarına giriyor. Askeriyenin imtihanları hem zormuş, hem de sağlam çıkması lazımmiş ağabeyimin. "Askeriye gibisi var mı, çoluğunun çocuğunun hayatı kurtulur. Allah yüzüne baksın" diyor annem onun için. Ankara'daymış okul.

Fatma ablam ile Yusuf'u da yazdırıyorlar aynı okula, "Beraber gidip beraber gelsinler, kız kısmı ne olur ne olmaz" diye. Evsahibimiz onların yaşının çoktan geçtiğini söylüyor. En çok da ablamın geçmiş. Onlara da önlük, pantolon, yaka alınıyor. İkişer tane de mendil. Sokakta başka kimler var bilmiyorum. "Avluda oynayın, dışarı çıkmayın" diyor hep annem. Bahçeden topladığımız taşlarla oynuyoruz biz de Filiz'le minderin üzerinde.

O bazen ablamlarla Metin'in çişli bezlerini de yıkıyor. Ben yıkamıyorum, pis kokuyor. Dışarıdan oynayan, koşan çocuk sesleri geliyor bütün gün, ama annem bizim onlar gibi olmamızı istemiyor. Terbiyeli çocuk olmamızı istiyor.

Hem hiç sesimi çıkarmazsam biryerleri ağrımaz belki annemin. Belki güler bile bize. Gülerse babam ona kızmaz, tavuğun butundan biraz bize verdiğinde de yüzü asılmaz. Evsahibi de bizden evini geri almaz. Babam da belki eti bitirmeden gelir bazen eve. Biz yatmadan önce...

Sınıfbaşkanı seçmişler ablamı hemen okulda. Onlar da önlüklerini giyip evden çıkınca iyice sessizleşiyor ev. Evde olsalar da zaten hiçbiri konuşmuyor, konuşurlarsa da dışlerini sıkarak konuşuyorlar ama yine de onlar gelene kadar ne yapacağımı bilemiyorum. Minderin üzerinde oturup taş oynamaktan bıktım.

Okuldan eve gelince önce anneme yardım edip, biraz da Metin'le oynadıktan sonra, defterinin çizgilerinin arasına çizgiler çiziyor, ablam. Çizdikleri defterinkini geçerse, siliyor onları. Ben de kafamda çiziyorum, onun çizdiği çizgileri. Çizme işi uzarsa eğer, bahçeye gidip, beştaş oynuyorum, Filiz'le.

Okuma yazma öğrenmeden önce hergün birkaç sayfa çizgi çizmesi lazımmış. Benim de defterim olsun istiyorum. Onunki gibi bir de silgili kalemim. Ben de okula gitmek, giderken de onun elinden tutmak istiyorum, ama o yaklaştırmıyor kimseyi yanına. Hele saçına. Yanımızdan geçerken bile, belki değeriz diye, kenara çekiyor kafasını. Çizgi çekerken de görmüyormuş gibi yapıyor beni. Görürse kızması 'öf çekil başımdan' demesi lazım yoksa. Çok görmezse biraz daha yaklaşıyorum, ama biraz sonra 'öf deyip elini tutuyor çizgilerinin üzerine. Yiyeceğiz sanki çizgilerini.

Defterinin yarısı dolduktan sonra artık çizmiyor, ablam. 'A' oluyor, 'E' oluyor o çizgiler. Baktığım her yer, elimdeki her taş, harf oluyor sanki o çizgilerden sonra. O eline defteri alıp hemen karşısına geçtiğimi görünce, bazen bana da bir kâğıtla kalem verip "Git başımdan" diyor, ama ben gidemiyorum hiçbir yere. Onun, içi harf dolu fiş torbasını okşuyorum o tuvalete gittiğinde. Yoksa, "Elleme onu" deyip saklıyor torbayı bulamayacağım yerlere. O da ağabeyimden öğrenmiş eşyalarını elletmemeyi. Bana göre her şey o torbanın içinde. Her şeyi benim de tez elden öğrenmem lazım. Taş oynamaktan, avluda oturmaktan iyice bıktım. Ben de okula gitmek istiyorum. Hem yapacak birşey yok ki evde. Annem zaten kucağından Metin'i indirse bile, yanına biri gidince "Öte git hele" diyor. Ya yemek yapıyor, ya da çamaşır yıkıyor bizim ötelerde durduğumuz zamanlarda.

"Ne olur beni de bir kere okula götür" diye yalvarıyorum ablama hergün, ama o hep "Üf, çekil" deyip başından savıyor, beni.

Hecelemeye geçtim. Her gördüğüm harfi kelime yapıyorum artık, kelimeleri de cümle. Oyunağım oluyor kafamda oradan oraya uçuşan harfler. Kimsenin elleyemeyeceği bir yerde, ben neredeysem orada oyuncaklarım. Hem okuyor, hem de yazabiliyorum, onlar ikinci yarıya başlarken.

Onun okuldan eve dönmesini bekliyorum, tahta kapının arkasında. Belki bugün sormuştur öğretmene, kardeşimi de birgün okula getirebilir miyim diye.

"Sordun mu?" diyorum içeri girince.

"Neyi sordum mu?" Sanki bilmiyor.

"Okulu"

Belki gerçekten unutmuştur, derslerin arasında soramamıştır. Unutmamış olsa bile kızdırmamam lazım onu. Canı istemezse hiç yapmaz, yapmazsa da yaşım geçene kadar taş oynarım bahçedeki minderin üstünde.

"Banane be! Şu boyuna bak bir. Otur yaşını bekle. Yedi yaşından önce almıyorlar okula anlamıyor musun?. Seneye gidersin."

"Ya abla ya, ne olursun ya. Sen bir öğretmene söyle. Okuma yazma biliyor de, belki gelsin der"

"Okul orada. Git kendin sor"

İnat, ne olacak. Hep azarlıyor bizi. Bir tek Metin'le oynarken gülüyor, ağlatmıyor onu.

Birkaç gün sonra bir kız arkadaşıyla geliyor eve. Onunla konuşurken de hiç kızmıyor, çay bile yapıyor ona. Biz bir bardak su istesek vermez. Ben de onlar gibi olmak, arkadaşına çay yapmak istiyorum.

"Ya, başıma bela oldu bu kız', diyor beni göstererek. "Anlatmıştım ya sana" Sanki canını istiyorum.

"Sen okuyabiliyormuşsun ha, gel bunu bir oku bakalım" diyor kız bana, çantasından çıkardığı kitabı göstererek. Okuyorum. Gülüyor kız. Dişleri parlıyor gülerken.

"Ay, yarın söyleyelim öğretmene, ne olacak sanki gelsin birgün okula" diyor.

O birşey demiyor. Hep birşey derdi hâlbuki.

Biraz sonra unutuyorlar beni. İsimlerini duymadığım birileriyle ilgili konuşuyorlar. Gidip bahçedeki minderin üzerine oturuyorum onlar çaylarını içerken. Kafamı okşasınlar diye bir takla daha atmak istemiyor canım.

Hem okullarını da yemedik.

Ya yarın eve gelince yine "Neyi sordum mu" derse?

Ertesi gün onun eve gelmesi daha da uzun sürüyor. Ne dedi acaba öğretmen. Ya 'Olmaz' dediyse. Ya sormadılsa. Belki sınıf başkanı olduğu için, hemen "Yok, olmaz" demezdi de, "Getir bir görelim bakalım" derdi kimbilir.

Nihayet giriyor kapıdan içeri. İçeri girip önlüğünü çıkardıktan sonra;

"Öğretmen 'gelsin' dedi, ama hemen okula başlayacağını sanma"

"Gerçek mi?"

"Üf!"

"Sabah beni de kaldıracak mısın?"

Kaldıracak. Boynuna sarılmak istiyorum onun, ama bırakmaz ki, "Üf çekil" der saçlarını bozarım diye. Gidip pantolonumu arıyorum çamaşır sepetinde.

Onun defterini karıştırmıyorum o gün. Taşlarla oynarken kafamda 'Ali top oyna. Baba top at'. İstedığı soruyu sorsun öğretmen.

"Kalk haydi" diyor ertesi sabah gözlerimi açtığımda. Saçlarını taramış. Boynunun etrafındaki karton gibi sert beyaz yakası annemin ayın onbeşinde gösterdiği yarım ay gibi. Ayın onbeşini birleştiren çenesinin altındaki küçük düğmeye dokunmak geçiyor içimden. Odonlar çıtırdıyor sobada. Babam gitmiş bile. Annem uyuyor.

Ne diyecek acaba öğretmen beni görünce.

Ya, "İyi aferim, seneye başlarsın" derse?

Saçlarımı iki tane örerken suratı asık, biliyorum.

"Git yüzünü yıka"

"Biraz da birşeyler ye, acıkırsın"

"Yok, acıkmam"

"Ye birşeyler. Ben seni okul bitmeden geri eve getiremem"

"Yerim"

Yerdeki sofrada ekmek, zeytin var. Peynir de. Ekmeğin içini çıkarıp peynir koyuyorum arasına onun gibi. Ekmeğin dışı güzel, ktır ktır, içi hamur. Sofranın arasına sakladığımız ekmeklerin içini yine bulacak annem biraz sonra. Çöpe gitmesin diye o yiyor sofrada kalanları ama yiyemeyeceği kadar çok olursa kızıyor. "Para verip alıyoruz, nimet atılır mı?" diyor.

Sandalyeye çıkıp, çeşmenin üstündeki çiviye asılı traş aynasına bakıyorum. Küçük müyüm gerçekten de? Kaşlarım ne kadar kalın. Örgülerimi okşuyorum sandalyeden inerken. Küçüksem küçüğüm!

Arkasından siyah dumanlar çıkan arabalar geçiyor yoldan. Bazı evlerin lambası yanıyor. Bir at arabası geçiyor yanımızdan gıcırdayarak. Arabacı kirli bir battaniye örtmüş dizlerine. O battaniyenin altında atıyla beraber uyumuş, hâlâ da uyuyormuş gibi gözleri. At onu götürüyor sanki. Ağzındaki sigara da neredeyse düşecek ama önlüklü çocuklar arabanın arkasına tırmanınca hemen sallıyor elindeki kırbaç arkaya doğru. İlk kırbaçta inmeyen çocuklar ikinci kırbaçta atlıyorlar arabadan yere. Dizlerinin üstüne düşüyor biri. At pislikleri var yolda. Başka arabacılar da geçmiş.

Yusuf ağabeyim arkadaşlarını görünce onların yanında yürüyor, ama çok uzaklaşmıyor. Bize göz kulak olması lazım. Ne olur ne olmaz.

Benim kolumda kitaplar yok onlar gibi. Ellerim üşüyor. Bazıları dükkanlarını yeni açıyor. "Hele ordan bir taze çay getir hele" diyor, camında 'Terzi' yazan dükkândaki adam, 'Kartalın Kavesi'nin çaylarını dağıtan çocuğa.

"Geldim abi", "Taze taze, yeni demlendi bu çaylar" diye bağıyor çocuk. Çayların üstünü kapatmış altlıklarıyla, soğumasınlar diye. Herhalde o öğlen gidiyor okula, ya da gitmiyor. Burnuyla elleri kızarmış.

Çok ses çıkarıyor dükkânların yukarıya doğru katlanan kapıları. Bazı dükkanların ismi yukarıya asılmış. Her yerde okunacak birşey var. 'Berber Ali', kapısına yaslanmış esniyor. 'Terzi' yazıyor, tabelanın birinde.

Kasap kucağındaki koca bir koyunu dolaptaki çengele asıyor. 'Tüpçü' yüde geçiyoruz.

"Önüne bak, çukur var yollarda" diyor ablam. Pis kokuyor bazı çukurların yanından geçerken. Bazıları kokmuyor.

Yere kim gazete atmış acaba diye şaşırıyorum, yerdeki gazete parçasını görünce. Üstüne de basmışlar. Çamur olmuş bazı yerleri. Yazılar altında kalmış.

"Ne o pis şeyi alıyorsun eline?"

"Yazık, yerde kalmasın"

Annemin ördüğü ceketin cebine koyuyorum gazete parçasını. Anlamıyorum okuduklarımı. Ağabeyime göstersem anlar, ama ona soramam. Babam hâlâ kızıyor ona, ekmeğini taştan çıkarmıyor diye. Dişlerini sıkıyor onunla konuşurken. Yusuf hep;

"Tamam, baba, olur baba" diyor o ne derse.

"Az kaldı" diyor ablam.

Herkes oraya gidiyor sanki. Şeker satan dükkanlar var okul yolunda, küçücük dükkanlar. Sıcak bir hava geliyor leblebi, çekirdek satılan dükkânın yanından geçerken. Kapısında, 'Oduncu' yazan bir dükkanın önünden geçiyoruz. Eğer beni okula alırlarsa, hergün bir avuç sıcak leblebiyle çekirdek alırım buradan. Okul görününce, elini tutuyorum ablamın. Birazcık tuttuktan sonra geri bırakıyor elimi. 'Mithatpaşa İlkokulu'.

Bizim sokak bu okulun içine sığar. Ne kadar çok penceresi var. Kapısı da kocaman. Sokak lambası gibi bir direğin üstünde kırmızı bir bez sallanıyor. Üstünde de yarım ay ile yıldız var. Herkes önlüklü, ben değil. Herkes bağıyor, herkes bana bakıyor sanki. Saçsız oğlanlar birbirini kovalarken bana çarpmasınlar diye kenara çekiliyorum. Ellerim iyice üşüyor.

Okulun duvarının hepsini örmemişler bizim bahçeninki gibi. Kısa, yeşil ağaçlar var duvarların kenarlarında. Yerlerde de küçük taşlar. Bizi görünce yanımıza geliyor ablamın arkadaşları. Bize gelen kız da orada.

"A, bu mu kardeşin? Küçücük ya daha" diyor başka bir kız. Sanki kendisi çok büyük.

Biraz sonra zil çalınca kimse kalmıyor bahçede. Herkes biryerlere gidiyor, ben de ablamın gittiği yere. Bir odaya giriyoruz. Sıcak, çocuk dolu bir odaya. On tane radyo ajans saatinde açılmış kadar ses var içerde. Sıraların önünde masalar var, defterlerle kitapları koymak için. Üç çocuk oturmamız lazım bir sırada. Yoksa sığmayız. Yanına oturuyorum ablamın. Burada 'öte git' demez.

Bazı sıraların üstünü çizmişler. Çocukların bazıları da çok bağıyor. Onların oturdukları ev başkasının değil herhalde. Bazılarının burnu akıyor. Mendilleri yok ceplerinde belki, ablam gibi. Yanında oturan oğlanı iteliyor bir çocuk. İtilen oğlan, düşmemek için iki eliyle masasını tutuyor, ama yine de düşüyor. Düşüren çocuk gülüyor. Düşen oğlan kalkıp tekrar yerine oturuyor.

Radyoların hepsi birden kapanıyor öğretmen sınıfa girince. Ayağa kalkıyor herkes. Ben de. Öğretmen "Oturun çocuklar" diyene kadar da kimse oturmuyor. Yerine gitmeden önce

gölerek bana bakıyor öğretmen. Biliyor niye geldiğimi. Adını biliyorum, Gülsüm öğretmen. Saçlarını yandan ayırmış o da ablam gibi, ama onunki daha uzun. Eteğiyle bluzu görünüyor, düğmeleri açık mavi önlüğünün altından. Masasının üzerindeki defterden sınıftaki çocukların ismini okuyor sonra. Sesi şeftali gibi yumuşak. Konuşurken bir elini önlüğünün cebine koyuyor. Benim ismim yok defterde. Ablam da elini kaldırıyor adımı duyunca. Bazı çocuklar gelmemiş. İnsan okula gelmez mi hiç?

Herkesin ismini okuduktan sonra defteri kapatıp bana bakarak:

"Gel bakalım tahtaya" diyor öğretmen.

Gidiyorum.

"Al bakalım tebeşiri eline" diyor.

Alıyorum.

"Yaz bakalım: 'Baba top at'."

Tebeşir tuttuğum elimi kaldırıyorum yazmak için, ama havada kalıyor elim. Gülme sesleri geliyor sınıftan. Yetişmiyor elim tahtaya, ama tebeşiri bırakamıyorum elimden. Kolumu yavaşça indirirken, tebeşir konulan yeri görüyorum birden. Oraya elim yetişir. O da tahtanın bir parçası.

Hemen, 'Baba top at', yazıyorum oraya. Gülenler azalıyor ben yazdıķa, tahtada yazacak yer kalmadıķa. Sonunda öğretmen; "Tamam geç otur ablanın yanına, teneffüste konuşuruz, aferim" diyor gülerek.

Göbeği titriyor gülerken. Bir eliyle de ağzını kapatıp yere bakıyor. Gülecek ne var anlamıyorum.

Yerime otururken, 'ben sana demedim mi yaşını bekle diye', demiyor ablam.

Biraz sonra yine zil çalıyor.

Sınıfta zaman hemen geçiyor.

Herkes dışarı çıkınca öğretmen; "Madem bu kadar istiyor, evde tutmayın bu çocuğu. Zaten okumayı da öğrenmiş" diyor. "Ben müdürle konuşurum"

Birşeyler daha söylüyor ama ben gerisini duymuyorum.

Bu okul benim de okulum olacak artık.

Ben de onlar gibi.

Oğlanlar yine koşuyorlar bahçede. Bağırarak birbirini kovalıyorlar. Kızlar gülüyor, ip atlıyorlar. Kol kola yürüyorlar arkadaşlarıyla bahçede. Bir kız cebinden bir yumak lastik çıkarıyor. Kirlenmiş lastik. İki tane kız ucu düğümlü, kirli lastiğin içine girip, dizlerine

kadar kaldırıyorlar. Üçüncü bir kız lastiğe basmadan üzerinden atlıyor. Filiz'le bunu oynarız ama üç kişi olmamız lazım. Belki ev sahibinin kızı bizimle oynar. Ablamın verdiği küncülü yarım simitimi yerken herkes kadar büyük hissediyorum kendimi. Simit kıtır kıtır. İçi de pişmiş, dışı da.

"Bazörtesi okula başlarsın Allah izin verirse. Hay maşallah" diyor babam duyunca. Gülüyor. Gülerse kızmıyor. Çok gülerse, yaş geliyor gözlerinden. Birşeye başlarken hep Pazartesi günleri başlanıyor.

Birkaç gün sonra benim de siyah bir önlüğüm oluyor. Bir de lastik ayakkabımla, dantelli yakam. Beyaz kurdele de alıyoruz örgülerimin ucuna bağlamak için. Yakamla kurdelelerimi kolalı suda bir akşam beklettikten sonra onlar da sert, bembeyaz oluyorlar sudan çıkınca. Bacaklarımı kaşındırıyor artık yeni pantolonum.

Biz sabahçıyız. Öğleden sonra başka çocuklar gelip oturuyor sıralarımıza. Benim de kimseye elletmediğim bir fiş torbam var artık. Ceplerimde de üç kuruşluk taze kavrulmuş leblebiyle, iki kuruşluk çekirdek. Okul yolundaki, kapısı telis çuvallı, tartısı olmayan yaşlı adamın dükkanından alıyorum onları.

"Dudakların bembeyaz oluyor, yeme şunu" deyince ablam, yalıyorum dudaklarımı beyazlığı geçsin diye ama hemen geçmiyor. Sarı leblebinin sarısı bulaşmıyor. Bazen boyalı şekerlerle, içine fındık saklanmış şekerler de alıyorum ama ceplerimde her zaman leblebi var. Sıcacık beyaz leblebi.

Beni önlükle yolda gören önlüksüz çocuklar "Aa anne, çocuğa bak okula gidiyor" diyorlar elleriyle beni göstererek bazen. Beni görmesinler diye yere bakıyorum öyle zamanlarda.

Bakkal Halit'in karısı, "Ne yapacaktınız anam bir çocuğu daha, yetmez mi altı tane" diyor anneme kapının önünde birgün.

O yüzden hep saklıymuş karnını demek.

Bebek varmış içinde..

Eve erken geldiği zamanlarda çarpım tablosu çalıştırıyor babam bize. "Ben sağ oldukça kimsenin sırtı yere gelmez evvelallah" diyor yüzümüzü okşarken. Sumak kokuyor, soğan kokuyor elleri. "Kerrat şart" diyor. Hesabı kuvvetli onun, benim değil. İlkokul beşe kadar gittiği için her şeyi biliyor o. Islattığı saçını tarıyor bazen cebinden çıkardığı tarağıyla. Bir eliyle de düzleştiriyor taradığı yerleri, ama biz sorduğu problemlerin cevaplarını verene kadar kıvrılıyor saçları tekrar. Doğru cevap verince; "Aferim kızıma, hay maşallah" diyor, gülüyor.

"Kızlarım kimi isterlerse ona vereceğim. İsterse dilenciye istesinler. Yeter ki dürüst olun, gizli kaçak iş yapmayın" diyor kerratla hesap bitince.

Annem de üçe kadar gitmiş okula köyde. Beşe kadar gitmediği için yavaş okuyor ama, el yazısı için 'inci gibi', diyor. Ben zehir gibi okumayacağım belki ama, çok okuyacağım.

Bir sabah erkenden bize geliyor, Hasan amca. Şapkası elinde.
"Duydun mu çocukları?" diye soruyor babama.
Birşey olmuş. Çıkarmazdı yoksa şapkasını.
"Devletle uğraşılır mı? Olacağı buydu" diyor babam.
Duymuş.
"Üçünü de asmışlar. Üçünü birden. Akıllı çocuklardı, hepsi okumuşlardı"
"Komünistler" diyor babam.
Devlet kim, asılanlar kimler?
Ya bizi de birşey yaptınız diye gelip bir bir asarlarsa. Kolumuzdan çekip götürürlerse. Ne yapınca asıyorlar peki? Babamın yanına gitsem şimdi, ama gidemem konuşuyorlar. Anneme de gidemem. Ablama hele hiç gidemem.

Yolcu ediyoruz ağabeyimi bu akşam Ankara'ya. Okulun sınavlarını başarıyla kazanmış. Sağlam da çıkmış. "Emrinde askerler olur. Askeriye gibisi var mı" diyor yine annem, ablam onun eşyalarını valize koyarken.

"Haydi, hoşçakalın" deyip gitmek istiyor ağabeyim otobüs saati geldiğinde, ama dizilmiş ona baktığımızı görünce aceleyle öpüyor bizi ilk defa. Kaşları yine çatık, ama yanakları sıcacık.

Babam "Haydi oğlum, yolun açık olsun" derken annem: "Parana mukayyet ol" diyor ona.
O gittikten sonra sigara içiyor babam bahçe duvarına bakarak. İçeri gelmiyor.
"Okutamam bir kebabçılıkla bu kadar çocuğu. Sigortam bile yok. Bir gün çalışmasam çor çocuk aç kalır" diyor o akşam babam, Hasan amcaya.
"Böyle olmaz, başka birşey bulmam lazım" diyor.
Belki başka birşey satacak kebab yerine.

Evimiz bebek kokuyor artık. Dün gece ispirto kokuyordu. Sadece kafası görünüyor beyaz bir beze kundaklanmış bebeğimizin. Ağzında emzik, uyuyor. İğneci Yeter bize "Çevirin kafalarınızı öte tarafa" dedikten biraz sonra, doğdu. Hiç saçı yok.
'Sabiha' koydu babam bebeğin adını.

Çok ödev veriyor öğretmen. Bazen de "Açın defterlerinizi" diyor dersin ortasında, ödevlerimizi yapıp yapmadığımızı kontrol etmek için. El yazılarımızın da düzgün olması lazım. Defterlerinin kenarlarına yeşil yapraklı dallar, dalların arasına kırmızı elmalar çiziyor kızlar. Bende. Oğlanların bazıları ceplerinden çıkarıyorlar defterlerini.
Ablam sınıfın birincisi, hem de başkanı. Çok arkadaşı var. Benim yok. Okula girer girmez arkadaşları yanına gelince unutup benim onun yanında durduğumu. Benimle yolda yürüdüğü yetiyor zaten ona. Bir de okulda görmek istemiyor.
"Kendine arkadaş bul" diyerek, arkasını dönüyor bana teneffüslerde. Kuyruk gibi arkasında dolanmamı istemiyor.

Boyum birazcık uzadı ama, yine de sınıfın en küçüğüyüm. Saçlarımı hâlâ iki tane örüyor ablam. Bazen de atkuyruğu yapıyor. Çabuk bozulmasın diye çok çekiyor saçlarımı. Akşam lastiği çözünce kaşınıyor yeri. Filiz de bizim okula başladı. Onun öğretmeni başka, arkadaşları da. Saçları kısa, kendisi tarıyor. Biz sabahçı isek o öğlenci oluyor.

Okulun bahçesindeki direktte dalgalanan kırmızı bezin bayrağımız olduğunu çoktan biliyorum. Kurtuluş savaşı sırasında ay ile yıldızın gölgesi, şehit bir askerin kanının üzerine düştüğü için, bayrağımızın rengi kırmızı olmuş, diye anlatıyor öğretmen. Önce yeşilmiş. Cennetten almış rengini. Pazartesi sabahları okula başladığımız, Cuma öğleden sonraları da iki gün ara verdiğimiz için, hep bir ağızdan İstiklal Marşını okurken, bayrağımız nazlı nazlı dalgalanıyor yukarıda. Adana'nın rüzgarı bir tek ona geliyor sanki.

İşe gitmemiş babam bugün. Ya da erken gelmiş eve. Hasan amca da bizde. Evin içi sigara dumanı dolu. Annem kerevetin ucuna ilişmiş. Omuzları aşağıya çökmüş sanki. Kucağında Sabiha. Birşey olmuş yine.

Arkamızdan mutfağa gelen annem "Almanya'ya gidecek baban, inşaatçı olarak" diyor "Yazılmış bugün".

Sigortasızmış. Kebapçılıkla geçindiremezmiş hepimizi. Çok durmayacakmış orada. Birkaç sene çalışıp, bir ev aldıktan sonra geri gelecekmış.

Odaya gidip önlüğümü çıkardıktan sonra, annemin kucağından Sabiha'yı alıp bahçeye çıkıyorum. Şeftali ağacı çiçek açmış.

Saçları hala çıkmadığı için 'keltoş', diye seviyoruz onu. Ya da 'Saboş', diyoruz. Emeklemiyor daha. Ağzından emziğini çıkarmaya çalışınca kaşlarını çatıyor hemen. Gözlerini de kocaman açınca bırakıyorum geri. Silahı olsa vuracak emziğine dokunanı. Uyurken bile düşürmüyor ağzından. Kim ona "gızzım" diyecek, kim dizine oturtup kerrat öğretecek, "Kerrat şart'diyecek. Kim 'Yav bu kızlar ay gibi parlıyor be!" diyecek geceleri uyanınca. İnsanın babası 'gızzım', demezse, bayram sabahları çocuklar babalarının elini öpmezse olur mu hiç?

Yok gitmez babam. Dayanamaz bize.

Birkaç gün sonra anneme pasaportunu verirken, "Bunu iyi bir yere sakla" diyor babam. Onu da kabul etmişler. O da sağlam çıkmış ağabeyim gibi.

O deftere ne dokunmak ne de koklamak istiyorum.

Onu Almanya trenine yolcu etmek için kapıya çıktığımızda, ceplerinde hep mendilini arıyor babam. Bulamıyor bir türlü. Ya da ne aradığını unutuyor. "Dua edin bana, üzülmeyin. Ben sık sık geleceğim. Birbirinizi incitmeyin" diyor bize. Dudakları titriyor alnımızdan öperken. Filiz'in gözleri kocaman açılmış, durmadan yaş akıyor. Kimse bilmiyor Almanya'nın nerede olduğunu. Ona bakarken dudakları iyice titriyor babamın.

Mendilini bulduktan sonra, Hasan amca'nın elinden valizini alıp yürüdüğünde, bir tas suyu döküyor annem, onun ardından.

Ağaçtan düşen, kanadı kırık serçelerin sesleri geliyor kulağıma, o köşeyi dönerken. Sokak lambası sönyör sanki o görünmez olunca. Sınıftaki yetim Hatice geliyor aklıma. Onun, o hep yere bakan gözleri geliyor.

Ne soba ısıtıyor,

Ne de lamba ısıtıyor evi o akşam.

2. bölüm

Postacının zili..

Akşamları pencereleri sıkıca kapatıp, kapıyı da kilitledikten sonra, yatağa yatınca, hikâyeler anlatıyor artık annem bize. Tepegözlü, cinli, perili, bir dudağı yerde bir dudağı gökte olan devlerin hikayelerini. Bütün köy açlık çekerken, akşama kadar yemek yiyip altın dolu sandığı bekliyor dev. Koca un çuvalını bir tek parmağıyla kaldırabildiği için, kimse yaklaşıyor ona, ama birgün köyün akıllı ve yiğit oğlanı gelip, onu öldürerek köylüyü açlıktan kurtarıyor. Devın en sonunda öleceğini biliyoruz, ama annem her seferinde sanki bu defa o değil de oğlan ölecekmiş gibi anlatıyor. Dev ayağa kalkınca, bizim ev de sallanıyor sanki. Hele tepesinde de gözü olan adamın hikâyesinde, iyice sokuluyoruz birbirimize. Sanki birazdan biryerlerden çıkıp gelecek, ödümüzü koparacak Tepegöz.

Bizim köyde görünen ölülerin ruhlarını da anlatıyor, bazı akşamlar. "Olmuş hikayeler bunlar" diyor. Gezdikleri yerlerde ya ayak ya da el izi bırakırlarmış beyaz giyen iyiler. Bazı evlere çok geldikleri için onlar da bir tas su ile bir parça ekmek bırakırlarmış evin bir köşesine. Belki de, 'yesin de gitsinler', diye.

"Adana şeytanlarla dolu, ondan iyiler burada görünmüyorlar" diyor annem, ama "ya yolu bulur da gelirlerse" diye tuvaletin kapısında bekletiyoruz onu, hikâyelerden sonra. Sonra da "burada yat" deyip, koltuğunun altında uyuyoruz onun.

Elma gibi kokuyormuş annem.

Babam gideli bir aydan fazla oluyor. Misafir yorganının arasındaki paramız çok azaldı.

Postacı hergün sokaktan geçiyor, ama bizim kapının önünde hiç durmuyor.

Kapının önünden ayrılmadıkça, dışarda oturmamıza birşey demiyor artık annem. "Erkeksiz ev, ne olur ne olmaz" diyor.

Sokağı sulayıp süpürdükten sonra, kötü olmadıklarını düşündüğüm bizim sokağın kızlarıyla, dantel örüyorum okuldan gelince. Tahta tabureyi hemen kapının önüne koyuyorum; tehlikeli birşey olduğunda hemen içeriye kaçıp, kapıyı arkadan kilitleyebileyim diye. Ablamla Filiz ev işi de yapıyorlar. Ben 'Ayşegül' dergisi ile kitap alıyorum okulun kütüphanesinden. Ya da dantel örüyorum.

Ne bizim sokaktaki, ne de okuldaki çocuklara benziyor Ayşegül. Onun kırmızı çoraplarını, kısacık dantelli eteklerini ben giyiyor, tavşanlarla ben konuşuyorum onun yerine, onu okurken. Onunki gibi kan damlıyor yanaklarımdan. Saçlarımda renkli tokalar var, gülüyorum. Benim eteğimi, benim saçlarımı savuruyor rüzgar, kırlarda koşarken.

Annem; "Üşüteceksin, gel içeri" diyor elinde bir bardak sıcak sütle, kapıda beni beklerken. Babam, o gün neler yaptığımı soruyor. "Aferim kızırıma" diyor. Sadece sütü çay ile değiştiriyorum ben o olurken. Sütü o içsin. Pis kokuyor.

Hasan amca geliyor bizi yoklamaya ara sıra. 'Ali, sizi bana emanat etti', diyor. Ayakta karşılıyoruz onu babam gibi. Çay pişiriyoruz.

"Haber yok mu?" diye sadece kapıdan da soruyor bazen.

"Yok, daha haber yok" diyor annem.

İki aydır haber yok babamdan. Hiç paramız kalmayınca ev sahibimizin bakkal dükkânından borca ekmek, pirinç, makarna almaya başladık para gelene kadar. Evlerinde de borca oturuyoruz. Yoldan meyveci geçince, annem içeri çağırıyor bizi, kapıda oturuyorsak eğer.

Okulda benim de bir arkadaşım var artık, ama ablamın kuyruğu olmayı tam bırakmadım daha. Yüzü bembeyaz yetim Hatice'nin. Çok konuşmuyor. Sırada yanyana oturuken belli olmuyor da, teneffüslerde onunla yanyana yürürken, iyice küçük kalıyorum onun yanında. Kafamı kaldırmazsam göremiyorum yüzünü, ama olsun, bizimle arkadaş olmak isteyen başka kimse yok zaten. Okula fotoğrafçı geldiğinde beraber resim bile çektiriyoruz.

Onunla okulun bahçesinde yanyana yürürken, dumanlanıyor gözlerimiz sanki. Herkes bu kadar çok konuşacak şeyi nereden buluyor, anlatacak ne var, nereye koşuyorlar, neye gülüyorlar anlamıyoruz. Benim içimden sadece ağlamak geliyor, ama ağlamıyorum. Neye ağlayacağımı da bilmiyorum. Onlar gibi olmadığım için kızıyorum bazen kendime. Kimse beni görmesin istiyorum, bitmek bilmeyen onbeş dakikalık teneffüslerde. Adımdan da nefret ediyorum, vızıltı gibi çıkan sesimden de. Bazen kendi sesimin nasıl çıktığını bile unutuyorum. Konuşmak ne işe yarar, konuşunca ne denir, ne zaman konuşulur, konuşursam terbiyem bozulur mu, bilmiyorum. Sınıfta öğretmenin sorusuna parmak kaldırıp cevap verdiğimde de herkes duymasa bile, 'ne diyor?' diye tekrarlatmıyor kimse artık. Duyan duyuyor, duymayanlar da duymuş gibi yapıyor. Okulda zaman artık hiç geçmiyor.

İsmimi sorarlarsa eğer, 'Nafiye', deyip hemen susuyorum. Hiçkimse anlamıyor zaten ilk söylediğimde. Tekrar soruyorlar. İnsan çocuğuna böyle isim koyar mı hiç. Köye dışardan gelen güzel bir gelinin adını koymuş bana, babam. Adım konulduktan sonra gelseydi ya o gelin.

Öğretmenin vurduğu yerde gül bittiğini, dayağın cennetten çıkma olduğunu, bir silleinin bin nasihattan daha çok işe yaradığını söylüyorlar. Bizim öğretmenimiz de vuruyor ama, yalnızca onu dinlemeyen, ya da o öğretmenler odasına gittiğinde sınıfta çok gürültü olduğu, gürültümüz ta koridordan duyulduğu zamanlarda. Sınıfa girer girmez, "Yerin dibine geçtim sizin yüzünüzden" diyerek, alıyor sopasını eline, öyle günlerde. Kimin en çok yaramazlık yaptığını bildiği için, sıra dayağına geçmeden, doğruca onların yanına gittiği de oluyor bazen. O sinirle haylazlarının kulaklarını koparacak kadar yukarı doğru çekse de, bir türlü kopmuyor yaramazların kulakları. Önce gül, sonra da alev rengini alıp, ateşiyle öğretmenimizin elini terletiyorlar sadece. Elleri terden, kulakları tutamaz hale gelince, onları bırakıp ellerini sabunla yıkamaya gidiyor, öğretmenimiz. Birazdan kusacakmış gibi oluyor yüzü giderken. Tokat attığı zaman yıkamıyor ellerini.

Bazı günler o kadar çok gürültü yapılıyor, ablamın yaramazların adını yazdığı liste o kadar uzun oluyor ki, sıra dayağı kaçınılmaz olup kurunun yanında yaş da yanıyor. Sanki biz 'susun' desek dinleyecekler bizi. Öğretmen kimin kuru, kimin yaş olduğunu biliyor ama,

"Hepinizin Allah cezasını versin" diyerek, "açın ellerinizi" diyor öyle zamanlarda. İlk sıralarda oturanlar, öğretmen henüz yorulmamış kolundan gelen güçle iki büklüm olsalar da, yine ilk onlar kurtuluyorlar beklemekten. Sınıfın hepsi dayaktan geçirilene kadar, çoktan geçiyor onların acısı. Elini açık tutarak, sopanın hangi hızla ineceğini bilemeden beklemek, daha çok acıtıyor sanki insanın elini. Sınıfın en uslanmazları, kollarını ta omuzlarından tutarak, boğa güreşçilerinin kızgın boğaya baktıkları gibi karşılına bakıyorlar, sıraları geçtikten sonra, ama ağlamıyorlar. Yoksa 'kız gibi ağladı', diye kızdırıyorlar birbirini.

Bazıları kırık bir kolla salıncakta oturuyorlarmış gibi sallanıyorlar, öne doğru. Bazıları da üfürüyor eline, ateşi geçsin diye. Kızlara ağlamak serbest. Dişlerimi sıkıp, gözlerimi kapatıyorum, öğretmen benim önümde durduğunda, ama o bana yavaşça vurarak geçiyor genellikle. Atladığı da oluyor. Bazen de sadece parmaklarımın ucuna değdiriyor sopayı, haksızlık olmasın diye.

Herkes dayağını yiyip rahatladıktan sonra, 'Açın Hayat Bilgisi'ni, sayfa 51, diyor elini ellidört kere indirip kaldırmaktan ter içinde kalan, öğretmenimiz. Birkaç dakika içinde kitaplar önümüzde, sayfa 51 de açık dururken, o en yumuşak sesiyle, dersi kaldığımız yerden tekrar anlatmaya başlıyor. Yere silgi düşse, sesi duyulacak kadar sessiz oluyor sınıfımız sıra dayağı sonrasında.

Hepimizi birden karşısında görünce şaşırıyor, kapımızın önünde ilk defa zili çaldıran postacı.

"Hadi gözünüz aydın, havale var Almanya'dan" diyor.

"Mektubunuz da var" derken "babanızı getirdim size" diyor sanki kırmızı çantası hep ağzına kadar dolu, güldüğünde kestane renkli bıyıkları iyice yayılan, İskender abi.

Onun gösterdiği yere, acele etmeden imzasını atarken, ciddileşiyor annemin yüzü. İnci gibi atıyor imzasını. Beğenmezse, havaleyi vermeyecek sanki postacı.

"Hadi gözünüz aydın" diyor komşu kadınlar, annem kopyadaki imzasına bir kere daha bakarken. "Abla almam, bu bizim görevimiz" dese de ona inanmayıp, cüzdanda kalan birkaç lirayı da bahşış veriyor annem, postacıya.

Elindeki ekmek ve başımızı koyacak yer anlamına gelen kâğıdı, bir gelincik yaprağı taşır gibi tutarken, 'sağolasınız', diyor komşulara, içeri girerken.

Ev, iş bulması uzun sürmüş, ondan geciktirmiş parayı, babam. İlk gittiği inşaat firmasını beğenmemiş, şimdi başka yerde çalışıyormuş.

"Gözümün önünden bir dakika bile gitmiyorsunuz" diye yazıyor mektubunda.

Bakkalın borcunu, evin kirasını ödedikten sonra, meyve ve tavuklu pilav yiyoruz paranın geldiği gün. Tavuğun bir budunu Yusuf yiyor, öbür bacağına da biz. O akşam ve ondan sonraki çoğu akşamlar biz yatağa girdikten sonra, 'Canım Alim' le başlaya mektuplar yazıyor annem, ekmek tahtasının üzerinde. Mektubun gerisini göstermiyor.

Ağabeyim ilk defa askeri yeşil şapkası ve yazlık pardesüsüyle, okul tatilinde eve geldiğinde kaşları yine çatık, ama bu kıyafetiyle sinirliymiş gibi görünmüyor sanki. Hem artık istediği

kadar çatabilir kaşlarını. 'Asker dediğin sert olur' demişlerdir orada. 'Gülümseyeceksin' deseler bırakır gelirdi okulu herhalde. Elektronik bölümünü seçmiş. Kimse ona 'kurdalama onu' demeyecek artık, eline birşey aldığında.

Dışarda oturan kadınlar bacaklarını birleştirip, başörtülerini düzeltiyorlar o dışarıya çıkınca. Bazıları kafasını başka tarafa çeviriyor ama o önlerinden geçtikten hemen sonra dönderiyorlar başlarını, onu arkadan görebilmek için.

Kimsenin oğlu Astsubay Okulu'nda okumuyor, bizim sokakta. Askere gidiyorlar yalnızca davulla zurnayla. Sünnet olurken de davulla zurna çaldırıyorlar. Her davul çalışında 'adam olacaksın', diyorlar onlara. İkisinde de ağlıyor oğlanlar.

İlk geldiği gün içli köfte yapıyor annem ona, en sevdiği yemek olduğu için. Karavanada ne çıkıyorsa onu yiyormuş orada. Ona da bizim gibi çok para gitmiyormuş babamdan. İçli köftenin kokusunu duyunca dönüp duruyor mutfakta, ağabeyim. Pişmesini bekleyemiyor. Üzerine daha biberli yağ dökmeden, hem üfürüyor hem yiyor birkaç tane, tencerenin başında. Annemin yüzü gülüyor, evdeki erkekler onun yemeklerini beğenerek yerlerse. Bizim önümüze de bir tabak yemek koyuyor, çor çocuğun karnının doyması lazım diye. Kimse bilmiyor çor çocuğun neyi sevip neyi sevmediğini. Kimse sormayınca da her şeyi seviyor çor çocuk.

Gelmişken hep beraber bir aile resmi çektirip babama gönderelim diye, Cumartesi günü banyo sobasında yanan odunları boşa geçirmeden, arka arkaya girip yıkandıktan sonra, ailece yürüyoruz, Kuruköprü'deki foto Cemil'in dükkânına doğru.

Hepimiz yanyana yürürsek, sığmıyoruz yola. En güzel resmi Foto Cemil çekiyormuş Adana'da diye duymuş, annem. Terliyoruz yolda. Boşuna banyo yaptık. Ayakkabılarımız da tozlandı ama belki ayaklarımız çıkmaz fotoğrafta. Ağabeyim ikide bir alnını siliyor mendiliyle. Ankara burası kadar sıcak olmuyormuş. Yarım saat kadar yürüdükten sonra giriyoruz dükkana.

"Bir aile fotoğrafı çektireceğiz" deyince

"İçeri buyurun" diyor fotocu.

"Hazır olunca zile basarsınız".

İnce uzun bıyıklarını yukarı doğru kıvrımış, fotocu. Babam gibi bıyıksız değil. Annem eşarbnı çıkarıyor fotoğraf çekileceği zaman. Saçını arkadan sağ yana doğru bir tane örüp, ucundaki beyaz lastiği biraz uzunca bırakmış. Sol kulağı açıkta.

Biz de çiçekli elbiselerimizi giydik, güzel çıkar diye resimde. Ağabeyimle Yusuf gömleklerinin yakasını, Metin de pantolonunu düzeltiyor. Saboş'a da yeni koyu mavi orlon takımını giydirdik. Emziğini çıkarmıyor.

Düğmeye basınca geliyor adam. Üç tabure koyuyor, annem, ağabeyim ve ablam otursun diye.

"Biraz yaklaşın birbirinize" deyince sokuluyorum ağabeyime. Elini omuzuma atıyor o da.

Ben ve Yusufiki yanda, Saboş annemin kucağında, Filiz'le Metin de oturanların arkasından kafalarını uzatıyorlar. Ablam ellerini kendi önünde birleştiriyor.

Hepimiz kımıldamadan fotoğraf makinasına bakarken, birkaç lamba daha yanıyor odada. Adam makinanın arkasındaki siyah çuvalı kafasına geçirdikten biraz sonra, koca bir lamba daha patlıyor gözümüzün önünde.

Eve dönerken kimse konuşmuyor birbiriyle. Bir fotoğraflık samimiyet yetiyor sanki hepimize..

Kimsenin gülmediği aile resmimizi babama gönderdikten bir hafta kadar sonra, "Kitaplarımın hepsini getirmedi, ders çalışmam lazım" diyerek geri dönüyor ağabeyim okuluna. Evde kimseyle konuşmadığı için, canı sıkılıyordu zaten. Onunla ne konuşacağımızı bilmediğimizden olacak, o da Sabiha ile konuşuyordu yalnızca, o daha konuşamıyor diye. 'Cımbız', diye seviyordu onu. Belki de ağzındaki emziği cımbız gibi tuttuğu, ya da kendisi her şeyi alet gibi gördüğü için.

Altı ay oluyor babam gideli. Gönderdiği para, borçlarımızı kapattıktan sonra, ancak bir hafta peşin alışveriş yapmaya yetiyor. Bakkal Halit de postacının yolunu bekliyor artık bizimle beraber. Gecikince, "Para gelmedi mi daha babandan?" diye soruyor ekmek almaya gidince. Bize havale ya da mektup olduğu zaman, bisikletinin zilini arka arkaya çaldırıyor artık postacımız, sokağa girerken. Havanın sıcak olduğu zamanlarda onu durdurup, temiz bardakla soğuk su veriyoruz ona.

Ona ne kadar iyi davranırsak bizim kapımızın önünde zilini o kadar çok çaldırarak, her çaldığında bize para, mektup getirecek sanki İskender abi.

En son gelen kartta, saçları beyazlamış, elinde kocaman bir bira şişesi ile ağzında kalın bir sigara olan bir adam vardı. Her şeyini yanlış bir ata oynamış biri gibi, buğulu bakıyordu adamın gözleri. 'Ben de aynı bu adam gibi yaşlandım sizin hasretinizden', yazıyordu kartın arkasında.

3. bölüm

Sürpriz.

Annemin sesine uyanıyorum bir gece yarısı.

"Fatma, Fatma, kalk hele" diyor ablama.

"Ne var be?" diyor o da dişlerini gıcırdatarak. Gece gündüz onu rahat bırakalım istiyor.

"Avluya birisi atladı. Hırsız mı ne. Kalk bir bakalım hele!"

"Hırsız geldiyse geldi. Ben ne yapayım, ben de korkarım" deyip arkasını dönüyor ablam.

Annem pencerenin perdesini hafifçe aralayıp, oradan dışarıya bakarken, ben kafamı da yorganın içine koyup, nefesimi tutuyorum. Belki hırsız gelirse, beni ölü zannedip birşey yapmaz. Ya da o içeri girdiğinde, ben zaten ölmüş olurum.

"Uy, vallaha baban!" diyor annem.

Kapı vuruluyor.

Babam kapının önünde mi şimdi?

Üzerinde buradan giderken giydiği hiç birşey yok, babamın. Kemer, ayakkabısı başka. Saçları arkadan kıvrılmış yine. Kırılmasından korktuğu içinde, çiçekler dolu cam bir vazoya bakar gibi, bakıyor bize, tek tek.

"Büyümüşsünüz be! Hele şunlara bir bak" diyor, dolu dolu gözleriyle.

Yüzümü okşarken, parmaklarıyla yanaklarımızı çizmekten korkuyor sanki. Çimento kokuyor elleri şimdi de. Nasırlaşmışlar. Odanın kenarında duran terliğini veriyor annem, ona. Sabiha ile Metin tanır mı acaba onu, sabah kalkınca?

"Resminizi gören Almanlar, komşuların mı bunlar, diye soruyorlardı. Hergün cebimden çıkarıp hepinizi tek tek öpüyordum. Hepinizi" diyor.

Her cümleye 'Ya' ile başlıyor. Bazen de yine onunla, bitiriyor. Ne çabuk Almanca öğrenmiş.

Biraz sonra valizini açıp Yusuf'a bir kalem kutusu, Metin'e bir spor ayakkabısı, Sabiha'ya da kırmızı bir elbise çıkarıyor içinden. Saat okumayı bilen herkesin, bileğinde birer saat oluyor birkaç dakika sonra. Anneminki hepimizinkinden küçük, ama altın suyuna batırılmış. Binlerce şey arasında, 'benimki' diye işaret edebileceğim, gümüş rengindeki küçük saatime gidiyor elim sık sık, babama bakarken. Bir içeri, bir dışarı çeviriyorum onu bileğimin üzerinde.

Çikolatalar çıkarıyor sonra valizinden.

Ağzımızdaki yavaş yavaş eriyen sütlü, sütsüz Alman çikolataları ile tekrar yataklarımıza gittiğimizde, unutuyorum köyden aklımda kalan göbeğin tadını.

Odamız altın liralarla, pırlantalardan gelen göz kamaştırıcı ışıklarla dolup taşıyor sanki yorganı kafama çekerken.

Ne onları bekleyen kötü bir dev var, ne de açlık çeken köylüler.

Herkesin karnı tok, sırtı da pek.

Saat gecenin üçü.

Sabah kalktığımızda okula gitmek yerine, evde kalıp tavşan kanı gibi bir çay pişirmek istiyorum babama.

"Bizim çayımızı özlemiştir şimdi" diyorum.

"Haydi gidelim, öğleden sonra zaten evdeyiz" diyor ablam.

"Öğretmene bir kağıt mendil götürelim mi?"

"iyi, al oradan"

"Bir tane çikolata da Hatice'ye götürüyorum"

"Ne yapayım be! Ne yaparsan yap."

Kağıttan mendil olmasına şaşıyorum. Babamın valizinden çıkan şeylerin dış ambalajlarını almaya bile yetmez, bir kilo domates parası. Bizim bakkaldan aldığımız şeyler ya ambalajsız, ya da bir gazete kağıdına sarılı. Beyaz peyniri bile gazeteye sarıp veriyor Halit amca. Mezbahanenin damgası okunuyor bazen, iyisinden aldığımız ikiyüzelli gram parça etin üzerinde. Açıkta satılıyor bol şireli halka tatlılarımız, küncülü simitlerimiz.

Beyaz çikolata bile vardı. Bu Almanlarda da yok, yok!

Dış kapı kilitlenmemiş, iç kapı da. Yoldan geçen atların nallarından gelen sesler, radyoda dinlediğimiz sevinçle üzüntüyü aynı zamanda anlatan, çok sesli bir müzik gibi geliyor, o sabah okula giderken. Yanından geçerken coşturan müzik üzüntüye dönüşüyor, nal sesleri uzaktan gelmeye başladıkça. Okul bahçesinde Hatice'yi görünce,

"Babam geldi dün gece. Evde, yatıyor" diyorum.

"Aa, gözünüz aydın" diyor, ama yere kayıyor gözleri hemen. Tam saatimi gösterecekken, onun babasının olmadığı geliyor aklıma. Çikolatayı cebine koyarken gülümsüyor.

Babam kalkmış mıdır? Çay bardağını havaya kaldırarak, "Tavşankanıymış bu be!" mi diyordur, yine çay içerken. Metin'le Sabiha onu tanımışlar mıdır?

Ne kadar kalacak acaba? "Ne kadar kalacaksın baba" diye sorsam mı eve gittiğimde. Soramam ki. Anneme sorarım.

Sarma da sararız ona. O da; "Yav bunları kim pişirmiş böyle be!" der. Kapıyı da kilitlemeyiz, o gidene kadar. Elleri de biraz yumuşar belki burada.

Hayat bilgisi kitabından ödev veriyor, Gülsüm öğretmen. Evde ablamdan alırım.

Saat daha dokuzu çeyrek geçiyor.

Ne yol bitiyor, ne de leblebilerin dünkü tadı var eve gelirken. Evde olmak istiyorum. Almanya'ya misafir işçi olarak gidip, eve de misafir olarak gelen babamın yanında. Hafiften yağmur yağıyor. Ablam kitabını kafasının üzerinde tutuyor, saçları ıslanmasın diye. Ben de. Eve yaklaşınca "Hadi gözünüz aydın" diyor komşular. Nereden duymuşlarsa hemen. Belki borçları kapatmak için bakkala giderken görmüşlerdir onu. Ev kalabalık. Sigara dumanı dolu odanın içi yine. Hasan amca ile komşular var. Çay içiyorlar.

İçeri girince; "Hoşgeldiniz kızım. İslandınız mı?" diyerek ayağa kalkıyor babam.

"Yok, az yağıyordu" diyorum.

Almanya'nın yollarını anlatıyor, gelenlere. Bal döksen yalanırmış orada, yollar. Ayakkabılarıyla giriyorlarmış Almanlar, eve. Burada ayakkabılarımız ağırlaşıyor yağmur yağdığı günlerde. İçine su doluyor, altına da çamur. Yazın da vıcık vıcık ter içinde kalıyor ayaklarımız, plastik ayakkabılarımızın içinde. Saatlerini hiç şaşırmazlarmış, Almanlar. Bir

dakika bile gecikmezlermiş işlerine. Her şey randevuyla imiş. Ne kimse kimseyi bekler, ne de bekletirmiş.

"Gün doğmadan kalkıyorum, yoksa yetişemem çalıştığım yere" diyor. "Ya, ya" diyor yine konuşurken. Kimse sormuyor o lafın ne olduğunu. Herkes Almanca biliyormuş gibi yapıyor.

Annemin iki kaşının ortasındaki kahverengi et beni, daha da koyulaşmış sanki yeni, pembe çiçekli yazmasının altında. Para geldiğinde, "Ali gelince örterim" diye almıştır onu, sokaktan geçen tablacılardan. Yanaklarına kan gelmiş sanki.

Sabiha ile Metin, babamın dizlerinde oturuyorlar. Tanımışlar onu. Yusuf da hemen yanlarında duruyor, elinde kalem kutusuyla. Okula gelmedi bugün. Kutusunda pergel, renkli ispirtolu kalemler, dolmakalemlerle tükenmez kalem var. Sanki yalnız o okula gidiyor evde. İspirtoları biter diye o, onları ne kullanır, ne de bize verir. Silgisi de kocaman, bembeyaz.

Babamın çay bardağı sehpanın üzerinde, yarısını içmiş.

Ağabeyim göremeyecek onu.

Filiz'le beni, elimizden tutup gezdirdiğini anlattıkları Apo dedem geliyor aklıma, o konuşurken. Oğlunun Almanya'lara gidip çikolatalar getirdiğini, herkesin onu dinlediğini göremeyen, diğer dedeler gibi yalnızca oğlan torunları sevmeyen, herkesi seven dedem. Bir resmi olsaydı keşke. Adana'ya göçmeden bir yıl kadar önce ölmüş. Ninem de ondan birkaç yıl evvel. Filiz'le beraber kızamık geçirdiğimizde, annemle babam tarladan gelene kadar hep başımızda beklemiş, su damlatmış ağzımıza, dedem. Terimizi silmiş, akşam tarladan gelir gelmez,

"Gelin, gelin, şunlara bir de sen bak hele" dermiş anneme.

Eğri bir yer gördüğünde duvarda, ya da ona malayı biraz geç verdiğinde, kızarmış babama, dedem. O da onu kızdırmamak için, kendisinden çok büyük olan üvey ağabeyi kadar iş yaparmış. Ekin zamanlarında eve geldiğinde, yemegin pişmesini bekleyemez, olduğu yerde uyuyakalmış.

Bardağı boşalmış, babamın. Götürüp taze çaydan doldururken bardağına, annem geliyor mutfığa, öğle yemeği hazırlamak için.

"Babam ne kadar kalacakmış anne?"

"Üç hafta mı ne. Ta oradan buraya üç haftalığına gelmiş"

"Belki izin alamamıştır?"

"Üç hafta neymiş ki?"

Gidip çayını veriyorum. Kesme şekerle 'kırtlama' içiyor yine çayını, içine atmıyor şekeri. Şeker bitince çayı da bitmiş oluyor. Onu ısırırken 'kırt', diye ses geldiği için mi kırtlama demişler acaba?

"Ev aldık bugün" diyor annem, birkaç gün sonra.

"İlerde, Piriç Ahmet mi ne diyorlar, onun evini. Seneye geldiğinde, yıkıp baştan yapacak baban evi. Eski, kötü bir ev. Arsası için aldık. Elin kiralarında sürünmeyeceğiz artık. Abine de biraz para gönderdik".

Annemi, hiç bu kadar arka arkaya konuşurken görmemiştim.

Üç hafta dolunca, gidiyor babam yine. Giderken;

"Seneye geldiğimde ev yapacağım, İnşallah. Birbirinize emanet olun, yalan söylemeyin, gizli kaçak iş yapmayın" diyor. Elleri yüzümüzü çizmiyor sanki artık, iki yanağımızı ellerinin içine alıp, gözlerimize baktıktan sonra alnımızdan öperken. Dudakları da çok titremiyor bu defa.

Babam gittikten birkaç ay sonra, annem üzerine bol gelen yelekler giyiyor yine. Birşey sormuyoruz ona, ama Allah biraz da başkalarına çocuk verse iyi olur gibime geliyor.

Postacı, yine paranın geleceğine dair umudumuzu kestiğimiz zamanlarda, ya da onun zilinden başka her şeyin anlamını yitirdiği günlerde, para havalesi getiriyor bize, babam gittikten sonra da. Tam acımızdan öleceğimiz zamanlarda, öldürmeyecek kadar.

Sebze satmıyor bakkalacı, yoksa onu da oradan alacağız. Makarna ve çorba yediğimiz günlerin sayısı çoğalmaya başlayınca, annemin dediğine göre, fer kalmıyor gözlerimizde.

'Alamancı', diyemiyor kimse bize, çünkü tanıdıkları öbür Alamancı'ların her zaman parası var, bakkaldan borç almıyorlar. Biz, kalemle defteri de borca aldığımız gibi, bazı günler bakkalcıdan okul harçlığı bile isteyip, 'elden para, bir lira', diye yazdırıyoruz deftere.

Metin, bazen annemden gizli çikolata alıp 'sanayağı', diye yazdırıyor. Biz ne aldığımızı yazmıyoruz evde. Halit amcanın defteri zaten her zaman doğru.

Bayram öncelerinde biraz fazla para gönderiyor babam, ama gelen para kurban kesip etini komşulara dağıtacak, aldığımız dualarla günahlarımızı affettirecek kadar çok olmuyor.

'Kiminin parası kiminin duası' diyorlar.

Odun boşa geçmesin diye yine arka arkaya girip banyo yaptıktan sonra, temiz elbiselerimizi giyip annemin elini öpüyoruz bayram sabahları. Altın suyuna batırılmış saatini takıyor annem, bayram gelince. Metin'in elinden tutup Postahane'ye giderken de takıyor. Bozulur diye her zaman takmıyor.

'Seni çok özledik' diye yazmıyoruz babama, gönderdiğimiz tebrik kartlarının arkasına. 'Biz iyiyiz, bizi merak etme, hep 'pekiyi' alıyoruz', diye yazıyoruz.

Ağabeyim çok gelmiyor eve, bayramlarda bile ders çalışıyor, ama "Okulu sevmiyorum" diyormuş anneme her geldiğinde. "Ömür boyu asker mi olacağım" diyormuş.

Reçelli, yumurtalı bayram kahvaltısını yaptıktan sonra, Hasan amcanın öptürmediği elini öpmeye gidiyoruz, babam bizi ona emanet ettiği, o da bize sahip çıktığı için.

Bu yıl ilk defa bayramda, ablamla, öğretmenimizin elini öpmeye gideceğiz.

Öğleden sonra öğretmen bize kapıyı açtığında, Kemalettin Tuğcu'nun kitaplarındaki, zengin ailelere verilen, besleme kızlar gibi kalıyoruz kapıda, koridordaki ayakkabılıkla ceketlerini astıkları askıyı görünce. Şemsiyeleri de hemen kapının yanında. Giriş böyle ise, gerisi nasıldır kimbilir. Keşke gelmeseydik.

Bizim kapının arkasında bir tane çivi çakılı, babamla ağabeyim ceketlerini assınlar diye. Ayakkabılarımız dış kapının önünde. Koltukları işaret ediyor öğretmen, oturmamız için.

Ama biz oturamıyoruz. Ayaklarımız toz içinde. Terledik de gelene kadar. Yerler beyaz mermer, Almanya'nın yolları gibi, bal dökse yalanır.

"Ayakta kalmayın çocuklar" diyince öğretmen, ilişiyoruz herbirimiz koltuğun bir ucuna. Saten üzerine yama dikilmiş, çiçekli basmalar gibiyiz ikimiz de. Biri dokunsa omuzumuza düşeceğiz koltuktan, ama yerleşemiyoruz. Otururken iyi ayarlayamadık. Keşke gelmeseydik.

Perdeleri de bembeyaz. Çiçekler var saksılarda, köşelerdeki sehpaaların üzerinde. Bizim perdelerimiz de, yatak, divan örtülerimiz de renk renk çiçeklerle dolu. Ama bizim evde, yerler kara beton. Çor çocuk çok, kire dayanıklı olsun diye belki. Annesi içeri gelince, onun elini öpmek için ayağa kalkınca, hazır ayağa kalkmışken, birkaç santim genişletiyoruz oturduğumuz yeri. Öğretmenlerin de annesi oluyormuş.

Gümüş bir tabağın içinde gelen çikolatayı aldıktan sonra, gitmek istiyorum artık, ama o zaman da çikolata için geldiğimizi zannederler. Ablam zaten hiç bakmıyor, benim tarafıma. Onun yeri daha rahat. Hem de sınıf başkanı. Gülümsüyoruz, onlarla gözgöze gelince. Duvara asılı saatin tik taklarından başka bir ses çıkmıyor salonda, onlar konuşmazlarsa eğer. Daha on dakika bile olmamış geleli.

Biraz daha birbirimize baktıktan sonra öğretmen, odadan çıkıyor ve elinde kocaman, üzerinden buhar çıkan bir patatesle geri geliyor. Bir parçasını ablama, diğerini de bana verdiği patates, bulgur gibi dağılıyor ağızımda, bugüne kadar hep damağıma yapışan patateslerin tersine. Hem de tatlı. Patates gibi bir şeyin nasıl bu kadar tatlı olabileceğini kesmiyor aklım. Biraz daha tuz olsa, daha güzel olacak tadı ama

"Biraz tuz verir misiniz öğretmenim" denir mi öğretmene. Onun yanında ağızımıza lokma götürmenin, ağızımızdakini çiğnemenin utancı bize yetiyor zaten.

"Dikkatli gidin" diyor arkamızdan öğretmenimiz, sonunda cesaretimizi toplayıp ayağa kalkabildiğimizde.

"Patates ne güzeldi, ya abla. Ne patatesi idi o?" diye soruyorum, onların sokağından çıktıktan sonra.

"Ne olacak, patatesin biraz büyüğü işte."

"Öğretmen terlik giymişti."

"Ne giyseydi evde, ayakkabı mı?"

"Ben bir daha gelmiyeceğim bayram olursa"

"Niye?"

"İşte"

Saboş kaç gündür hiçbirşey yemiyor. Gözlerini kocaman açıp tavana bakıyor hep, ya da uyuyor. Karnı davul gibi şiş. Emziğini bile düşürüyor ağızından.

"Koş, Sabiha ölüyor de. Çabuk, neredeyse bul getir" diyor annem, bir sabah Yusuf'un arkasından.

Çok geçmeden bir taksikle gelen Hasan amca, "Niye önce demediniz? Çocuk ne hale gelmiş" diyor Sabihayı kucağına alırken.

"Doktor Muzaffer'e çek", diyor taksiciye, annem binerken.

Eve girip bekliyoruz. Pazar bugün, okul yok. Bakkal Halit'in karısı geliyor yanımıza, onlar gittikten sonra.

"Çocuktur, hasta olur. Doktor Muzeffer iyi eder onu, merak etmeyin" diyor.

"Fakirlerin babasıdır o. Kimleri iyi etmedi ki."

Eve gelirse emziğini çekmeyeceğim, bir daha onun ağzından. Tavşan gibi olsun dişleri isterse. Ayşegül gibi kırlara koşmak geçiyor içimden, ama kalkamıyorum sanki yerimden.

Birkaç saat sonra başka bir taksi ile geri geliyorlar.

"Serum taktılar. Zehirli ishal olmuş" diyor annem. Ağlamış. "Biraz daha bekleseydiniz ölürdü çocuk" demiş doktor. Para da almamış.

"Su içirin çocuğa, pirincin suyunu kaynatıp verin, şeker de koyun" diyor, Hasan amca, giderken.

Saboş'un karnının şişi indi. Emziğini sıkı sıkı tutuyor yine ağzında. "Allah doktor Muzafer'den razı olsun" diyor annem.

Okula da Atatürk'le başlayıp, yine onunla bitiriyoruz, ama sanki okul bittiğinde onun 1919 da Samsun'a çıkışından başka bir tarih kalmayacak aklımda, gibime geliyor. Sınıfta kalmak istemiyorsak bir sürü tarihi aklımızda tutmamız lazım. Tarihleri yazılıdan sonra unutulunca, nankör hissediyorum kendimi bazen Atatürk'e karşı, bizi düşmanlardan kurtardığı için. O olmasaydı şimdi oğlanlar kafasındaki sargılarla, yerde oturarak Arapça öğreniyor, öğrenemeyince de sopayı kafalarına yiyor olacaklardı belki de, kaftan giyen, bilime 'şeytan işi', diyen sakallı hocalardan.

Biz kız kısmı olduğumuz için zaten okulun ancak yanından geçebilecek, onun içine bile bakamayıp, ölene kadar sadece yere bakacak, Allah'ın bize verdiği çocukları, sonra da Allah'ın çocuklarımıza verdiği çocukları, büyüttükten sonra ölüp gidecektik. Sarıklı hocalar ağabeyime kesin 'iblis' der, kafasındaki şeytan icatlarından kurtulsun diye, kendi iyiliği için, hergün kırbaçlardı onu.

Bir ormanın perspektiften nasıl görüldüğünü bile çizdiriyor, öğretmen sınıfta. Sanki orman gördük. İlla da anlamlı birşeyler olması lazım çizdiklerimizin. Çizen olur, çizemeyen olur diye hiç düşünmüyor. Susun, konuşmayın, öğrenin, çalışın, devlet sizden adam olmanızı bekliyor, sizler bu devleti kurtaracaksınız, 23 Nisan sizin bayramınız diyor, bir şeker bile vermiyorlar elimize milli bayramlarda. Kimsenin 'bir gün olsun şenlendirelim şu çocukları', diye düşündüğü yok. Bizler geleceğe, hep geleceğe bakmalıyız. Yoksa Atatürk bu vatani bize bıraktığı için kemikleri sızlar. Başarısız bir gencin boyu devrilse daha iyi. Millete zarar. Gençlik dediğin gelip geçici. Gelen her şey geçici. O yüzden insanın gözünü, gelmeyen şeylere dikmesi lazım. Bu dünyada gözünü diktiğin her şey olsa bile, bunun bir de öteki dünyası var.

Şenlikler için yapılan seçimlere parmak kaldırmıyorum. Biliyorum zaten secilmeyeceğimi. Boyum kısa.

Folklor grubuna seçilen öğrenciler, yorgan yüzü gibi olan renkli satenlerden dikilen şalvarlar ve birkaç beden küçük dikilen yelekleri giyip halay çekiyorlar; daha önce hiç görmediğimiz Adana Kapalı Spor Stadyumu'nda. Sora sora buluyoruz stadyumun yerini.

Halay çeken öğrenciler, halay bitince sol bacaklarını öne çıkarıp, ellerini havaya kaldırarak, "Hey!" diye bağırıp gözlerimizin içine bakınca, alkışlıyoruz onları, ama en çok da kendi okulumuzu.

Kurtuluş bayramlarında da rap, rap yürüyoruz asker gibi, vali konağına doğru, yüzümüze bir bakan varmış gibi. Sanki ülkeyi biz kurtarmışız. Gaziler, denizciler ve bandocular geçtikten sonra, dağılıyor zaten millet.

10 Kasım gelince de Atatürk'ün ölüm yıldönümünü anıyoruz, her yıl. Yakasız gidiyoruz okula o gün, beyaz renk yaka yaslı bir günde, yakışık almaz diye. Önlüklerimizin rengi iyi, tam yas renginde. Tam saat 09.05'te, bayrağı yarıya indirmeye çalışan çocuk hariç, bir dakikalık saygı duruşuna geçiyoruz yine, ilkokulda da olduğu gibi. Kafalarımız önde, kulaklarımız açıkta. Çıt yok. Yastayız. Herkes ne yapacağını biliyor. Kapkara okulun bahçesi. Saygı duruşu bittikten sonra, tekrar gıcırdamaya başlıyor, üzerinde durduğumuz küçük taşlar, ayak değiştirirken. Yanık sesli çocuklar, 'Atam'la başlayan şiirler okuyorlar, sonra. Güzel şiirler okunurken üzülüyorum, Atatürk öldü diye. Kötü okunuyorsa eğer, "Bitse de eve gitsek" diyorum, içimden. Bazı kızlar ağlıyor.

Konuşmak, gülmek yasak tören sırasında. Tören bitince her şey serbest.

Kemalettin Tuğcu'nun kitaplarındaki çocuklar bile, çocuk değil. Büyümüş de, küçülmüşler. Okuduğumuz her hikayeden bir ders çıkarmamız lazım. Anafikirsiz bir hikaye, hikaye sayılmaz. Bir tek Ayşegül kırlarda geziyor, hayvanlarla konuşuyor. Elbiseleri güzel, saçları taranmış. Bize hiç benzemiyor. Ben de bütün gün kırlarda koşar, hayvanlarla konuşurdum, onun yerinde olsaydım. Benim yanaklarım da elma gibi kırmızı olurdu, mercimek sarısı değil.

Öğlenci olduğumuz günlerde de radyonun etrafına oturup, 'Arkası yarın'ı dinliyoruz hep beraber. Bazen hikayeyi o kadar heyecanlı yerinde kesiyorlar ki, ertesi günü beklemek zor oluyor. Bazen de elektrikler kesiliyor, tam ortasında. Cumartesi günleri öğlen başlayan radyo tiyatrosu, hiç bitsin istemiyorum, ama her zaman bitiyor. Tiyatro bitene kadar odada, minderin üzerinde oturduğumu unutuyor, yüzlerini kendim çizdiğim insanların ağızlarından çıkan bir kelimeyi bile kaçırmamak için, yerimden kıvıldamıyorum bir saat boyunca.

Beğenmediğim sonları değiştiriyorum, kafamda. Günlerce aklımdan çıkmıyor, iyi olmayan sonlar. Bazen de ne kadar uğraşırsam uğraşayım, olması gerektiği gibi oluyor bazı sonlar. Gücüm yetmiyor değiştirmeye.

Kış akşamlarımıza da, sobanın üzerinde kızarttığımız, yeni çıkan fabrika ekmeği tad getiriyor. İnce dilimlerin üzerine yağ sürüp yiyoruz. Metin üzerine şeker de döküyor. Bembeyaz fabrika ekmeği. 'Pasta gibi', diyorlar tadı için. Patates de koyuyoruz bazen, sobada köz olan odunların içine. Kabukları siyah oluyor patateslerin, içleri de yumuşak, ama öğretmenin evinde yediğimiz patatesin tadı gibi olmuyor bir türlü, bizim sobada közlenen patatesler.

Yakında geleceğini yazmış babam mektupta.

"Ne istiyor çocuklar, bana mektup yazsınlar" demiş.

Yusuf, eşofmanla spor ayakkabısı istiyor, Metin de uzaktan kumandalı bir araba.

Bir senedir görmüyoruz onu. Üç aylığına gelecekmiş bu defa. Evi bitirmeden de gitmeyecekmiş.

"Bunu istiyorum" diye nasıl denir bilmiyorum.

"Sen gel yeter" yazıyorum mektuba.

Bir gün okuldan geldiğimizde, Yeter'i görüyoruz evde. Annem yatakta oturuyor. İspirto kokuyor ev yine. İyi birşey olmuş gibi bakmıyorlar.

"Bebek ölü doğdu, oğlandı" diyor Yeter, yere bakarak. Bir kaşı yukarıya kalkıyor konuşurken.

"Samet koyacaktım adını" diyor annem.

İlk defa bir çocuğuna isim koyacaktı halbuki.

Beyaz bir beze, sıkıca kundaklamışlar bebeği. Kefeni olmuş kundağı. Bir avuç bez için gelmiş sanki dünyaya. Güzel bir rüya görüyormuş gibi yüzü. Evde olsaydık ölmezdi belki.

"Yazgısı böyleymiş" diyor Yeter, bizi bebekten uzaklaştırırken.

Elinde küçük bir tabutla gelen Hasan amca, şapkasını çıkarıp dualar okuduktan sonra, incitmeden içine yerleştirerek alıp götürüyor, onu mezarlığa. Kimse gitmiyor onunla beraber; zaten bebek bir günlük bile değil, seneye Allah bir tane daha verir diye.

"Allah sizin yüzünüze baksın, o şimdi cennette" diyorlar başsağlığına gelen kadınlar.

4. bölüm

Bir babaya bir ev..

Kapımızın önünde duran, Alman plakalı yeşil minübüsümüze, göz kulak oluyor Yusuf, üzerindeki yeni eşofmanıyla.

Yaklaşanları, "Ne var lan, hiç mi araba görmediniz" diyerek kovalayınca,

"Yedik mi arabanızı" diyerek gidiyor çocuklar.

Ağır inşaat malzemeleri var minübüsün içinde. Belki de haklı babam. Kebapçılıkla ne ev, ne de araba alabilirdi. Karnımızı doyururdu ancak. Elin kiralarında da sürünürdük ama, keşke Almanya bu kadar uzak olmasaydı. Bir bardak çay verebilseydik ona, akşamları yorgun argın eve geldiğinde. Bardağı alırken gülseydi bize.Geçseydi sonra hepimizin yorgunluğu. Yollarda kar olduğunu, soğukta bir gece arabada kaldığını anlatıyor babam. Tüple battaniye olmasa donarmış. Hiç kar görmedik daha.

"Gecemi gündüzüme katıp çalıştım" diyor.

Elleri daha da büyümüş sanki. Hele baş parmağı.

Metin, uzaktan kumandalı siyah arabasını evin bütün köşelerine çarptırdıktan sonra, kucağında gezdiriyor onu. Korkuyor pili biter diye. Hasan amca ile komşular, 'hoşgeldin'e gelince, sütlü Alman kahvesi veriyoruz onlara sarı, büyük fincanlarımızın içinde. Herkese çikolata vermiyoruz. Bize kalmaz yoksa.

Hasan amca, babama biraz dinlenmesini, onca yoldan geldiğini söylüyor ama babam,

"Hemen yarın başlayacağım inşaata" diyor.

Ölen kardeşimiz Samet'i anlatınca, dizini sıkıyor çay tutmadığı eliyle. şakaklarındaki damarlar belli oluyor, onu dinlerken.

"Allah onun ömrünü öbür çocuklarına versin" deyince Hasan amca,

"Sen sağol" diyor ona.

Annem mutfağa gidiyor.

Valizden bana düşen kot pantolonu giydikten sonra, sol bacağımı öne çıkararak Ayşegül gibi kafamı bir yana eğip aynaya bakıyorum, öbür odada. Onun gibi olmak, bazen hiç zor görünmüyor. Odanın kahve, çikolata ve baba kokusu, başımı döndürüyor neredeyse, ama düşmekten korkutmayan bir baş dönmesi bu. Düşeceğin zamanlarda ayağa kalkmanı hatırlatacak bir koku. İyi anlatılmayan, ama iyi olduğunu bildiğim bir hikayenin tam orta yerindeyim sanki. Elimde kırmızı bir elma şekeri var, rengarenk bir kelebek geçiyor tam yanımdan. Bir sincap koşuyor az ilerde.

Ertesi gün inşaata başlıyor babam. Hava kararana kadar çalışıyor.

"Bir senedir bunun rüyasını görüyorum, dinlenmek neymiş be!" diyor eve gelince.

"Gitmeden sizi içine yerleştireyim de gözüm arkada kalmasın".

Temeli derin kazacakmış.

"Yer sallanır belki" diyor.

Evsahibimiz, 'temele kan akıtmak iyidir', deyince de büyüğünden bir horozun boğazını kesip, kanını temele akıtıyor. Kan, bizi kem gözlerden korumuş. Parası çok olanın koç ya da koyun kesmesi lazımmış. Kanını son damlasına kadar bizim temele akıtan horozu, bacaklarından tutarak eve götürüyor, annem. Sinekler gelip konuyor onun arada bir yere damlayan, kanına. Cansız, sallanıyor ibigi. Horozu haşlayıp suyuna pilav yaptıktan sonra, onu etiyle beraber fakir bir komşuya veriyor, annem. 'Güle güle oturun evinizde', diyor kadın. Dua alanlar tarafına geçtik.

İki katlı evi olan yeni komşularımızdan bazıları, balkondan sarkıp bize bakıyorlar, babama yemek ya da çay götürürken. Bazıları konuşuyorlar bizimle, bazıları bakmıyor yüzümüze,

yanlarından geçerken. Çok çocuk var sokakta. Ellerinde salçalı ekmek var bazılarının, bazıları yalınayak. Belki biz de sokakta oynarız buraya gelince.

Temel kurduktan sonra, bir kamyon kırmızı tuğla geliyor inşaata. Mahallenin çocuklarıyla beraber, bebek taşır gibi, indiriyoruz onları kamyonndan. Tuğla sıcak tutarmış evi, biriket gibi olmamış. Kamyon boşalınca şeker alıyor herkese babam, para veriyor büyük çocuklara. Üç oda bir salon olacaktı evimiz, ancak sığarız diye. Salonu büyük yapmıyacakmış, yoksa üç oda olmuyor.

"Aha buraya pencere açacağım gızzım" diyor, biz bakmaya gittiğimizde, ama gözümde canlandıramıyorum bitince nasıl olacağını. Ev gibi değil daha evimiz. Demirler, tahta direkler var evin içinde. Çimento torbaları, harç, kum dolu her yer. Ayakkabılarımız harç oluyor içeri girince.

Hiç yorulmuyor babam çalışırken. Gülüyor, türkü söylüyor. En çok da; 'Ağrıdı dişim nanay, çok içmişim nanay', türküsünü söylüyor. Nasıl bu kadar şeyin arasında türkü söyler insan. Askerdeyken saz da çalarmış. Annem ona her hafta mektup yazar, o da koynunda gezdirmiş onları. Köydeki kızların çoğu babama mendil, ayna göndermiş ama o bir tek annemi istemiş.

"Bunu eğri yapmışız be" diyor, bazen bir yeri göstererek. Tekrar yıkıp baştan yapıyor, bitmek üzere olan duvarı. Elleri yaralanmış oluyor eve geldiğinde.

"Ne olacaktı be, azıcık kanamış" diyerek gülüyor, bizim hep oraya baktığımızı görünce. İki adam yardım ediyor ona ama, o onlar gittikten sonra da çalışıyor.

Almanya'daki ev sahibini anlatıyor bazen bize. Ona çok iyilikleri varmış. Troudle'ymiş kadının adı. Bir tek çocukları varmış, oğlan. Andreas. Herhalde mavi gözlüdür.

İnşaatımızın tavanı dökülünce eve benziyor artık.

Asmanın yerinden başka her yere beton döküldü. Merdivenimiz bile beton. Hasırlar, kilimler alındı eve. Üzerinde gündüzleri oturmamız, geceleri yatmamız için birkaç tane de yaylı, demir somye.

Tahta kerevit istemiyor annem yeni evimizde. İyi şeyleri anlatırken 'yerinden kalkmıyor' derdi halbuki. Ev sahibi olunca yükte hafif, pahada ağır şeyler alması lazım insanın evine belki de.

Yeni evimiz yakın olduğu için, eşyaların çoğunu elimizde taşıyıp, taşıyamadıklarımızı da at arabasına yüklüyoruz. Evsahibi arkamızdan 'pislermiş' demesin diye, süpürüyoruz evi. Mutfaktaki iki gözlü ocağın arkasındaki yağ lekelerini çıkaramayınca; "Üf yeter, gerisini de yeni kiracı temizlesin" diyor ablam.

Giderken "Vallahi ben razıydım sizden ama, güle güle oturun evinizde. Beraber tuz ekmek yedik, helal edin hakkınızı" diyor evsahibimiz. "Helal olsun" diyor annem.

Bakkal defteri bu helalleşmenin dışında.

Komşularla da helalleştikten sonra, teslim ediyor annem anahtarları.

Postacımız İskender abi yeni sokağımıza da posta dağıttığı için, onunla vedalaşmıyoruz. İyi ki o değişmiyor. Bizim havalemizi zaten ondan daha hızlı kimse getirmez, havalemiz yoksa da şapkasını düzelterek, "yarına inşallah" diyerek bize teselli vermez.

"Hele bir daha bak" dediğimizde de olmadığını bildiği halde, yine de çantasını karıştırdıktan sonra,

"Yahu ne yapacaksınız parayı, hele bir bardak soğuk su verin de içeyim. Yüreğim yandı sabahtan beri" diyerek bizi güldürmez.

Yeni evimiz boya, tahta kokuyor. Somyaların üzerine çıkıp hopluyor, Metin'le Filiz. Annem kızıyor onlara. "Yayları bozulur" diyor, ama o görmeden yine de hopluyor onlar. En çok da Metin hopluyor. Annem hiç kızmıyor ona.

Kaba sıvayla kaldı evin dışı. İnce sıvaya ne zaman kaldı, ne de para.

"Cebimdeki para ancak beni oraya yetiştirir" diyor babam, lambaları takarken. Çeşmelerden su da akıyor.

"Allahın izniyle başardım" diyerek tekrar eve bakıyor babam, onu yolcu etmek için kapıya çıktığımızda. Gözü arkada kalmayacak bu defa, başımızı koyacak bir evimiz olduğu için.

"Ağlamayın, birbirinize sahip olun" diyor, minübüse binerken.

O köşeyi dönerken, biz yine duvar dibinde kalıyoruz, ama bu defa kendi duvarımızın dibinde.

Başımızı sokacak bir ev yaptıktan sonra, bakkala gidip "Çocuklar ne istiyorsa ver, borç benim" demiş, babam. Bakkal yakın eve. Bu bakkalın karısının adı Fidan. Okuma yazması yok Fidan'ın, ama resim çizebiliyor. Kocası mal almaya gittiğinde, o duruyor dükkânda. Terazi zaten yaylı. Yarım kilonun bir kilonun yarısı olduğunu, ikiyüzelli gramın da onun yarısı olduğunu biliyor. Elleriyle yüzünde, gözünün rengi gibi, koyu yeşil dövme var.

"Kına ile dövme yaparlardı eskiden Kürt kadınları" diyor annem.

Borca alanları, dükkânın içindeki tüm malları kendisine göre şifrelemiş, Fidan. Bizim ailenin sembolü Almanya uçağı. Onun altına çiziyor aldığımız şeylerin resimlerini. Gözlerine ağ indiği için, bir gözü görmeyen Mavuş nenenin torunları birşey aldığı da, bir tane göz yapıp içini karalıyor. Bazen, "Ya bir göster, ne çizdin" diyoruz, kıvrımlı makarna aldığımızda, ama göstermiyor her zaman. Utanıyor.

Kocası toptancıdan gelince, deftere geçiyor onun resimlerini. Dükkânın kapısı olarak kullanılan tezgahın, kafamı içeri doğru uzattığımda bulgur ve pirinç çuvallarını görebiliyorum ancak. Bir de dizi dizi makarnaları. Gerisi görünmüyor.

Onların düşük voltlu lambasının kablosunda toplanıyor, sanki akşamları evlerden kovulan, tüm karasinekler.

İnek, süt ve at kokuyor sokağımıza girilince.

Bizim evimiz, sokağın sonundaki evden, bir ev önce. İnekleri olan sütçü kadının evi, en baştakidir. Kapılarının önündeki sandalyede otururken bile, inek sağacakmış gibi, önünde tutuyor ellerini, sütçü kadın. Gözlerinin yerine, iki tane mavi bilye oturtmuşlar sanki. Onlar kadar yuvarlak, onlar kadar cam gibi, ikisi de.

Sokağa taksi girdiğinde, herkes kenara çekilmezse, geçemiyor yoldan, hem dar hem de her zaman oynayan çocuklar olduğu için. Bazı evler iki katlı, bazıları tek. Yağ tenekelerine ekilmiş çiçekler sarkıyor, bizimki gibi, içi de dışı da beton olan evlerin balkonlarından.

Atı olanlardan biri, at arabacılığı yapan karşı komşumuz Mahmut abi. Atı gibi zayıf, Mahmut abi. Hep öksürüyor, sabahları bizim pencerenin önünde sigara içerek, atının gemini vuruken. Birkaç tane diş kalmış ağzında.

Diğer atın sahibi Mavuş nenenin oğlu, Abbas abi. Onun karısına 'pire gibi' diyorlar, çok zayıf olduğu, hiç yerinde durmadığı, elinden hiç süpürge düşmediği için. Beş kızdan sonra doğan bir de adaklı oğulları var. Oğlanın saçlarıyla büllüşünü yedi yaşına geldiğinde keseceklermiş. Öyle anlaşmış pire Allah'la.

Mavuş nene, gündüzleri hep dışarıdaki sandalyede oturuyor, elinde sıkıca tuttuğu sopası ile. Sopasıyla hem evi bekliyor, hem de torunları onu dinlemezse, bir tane yapıştırıyor onunla. Sağ tarafına kimseyi yaklaştırmıyor, karadonunun o tarafındaki cebinde kocasından kalan emekli aylığını sakladığı için. Sopa tutmadığı eli de, içinden sadece oğlana para verdiği ucu iplikle bağlı çıkınının üzerinde, hep.

"Kadını alayım senin, aha bu kızların hepsi kurban olsun sana" diyor, bir evin bir oğlu, adaklı torununa.

Çinko saçla kaplı, onların evinin üstü. Geceleri yağmur yağınca ilk onların haberi oluyor. Aşağıda oturan, köşedeki odada oturan kiracılar, bugün var, yarın yok oldukları için, onların isimleri yok.

Evlerinin altında yoğurt imal eden komşularımıza, 'yoğurtçular', diyor herkes. İki kardeş de aynı evde oturuyor, aileleriyle beraber. Daha ezan okunmadan, ertesi günün yağurdunu kaynatmaya başlıyorlar, yoğurtçular. Siparişleri götüren Pikapları, sokak bir bölük asker tarafından taranıyor gibi sesler çıkararak geçiyor, pencerenin önünden, sabahın erken saatlerinde. Dışarıda, şalvarlarının cebinden çıkardıkları paraları sayarken, görüyorum onları hep. İmalathaneden içeriye bakınca, koca süt kazanlarından başka hiçbirşey görünmüyor.

İyi ki onlar sadece komşumuz ve iyi ki evimiz onların hemen bitişiğinde değil. Kaynayan sütün buharıyla karışan, mayalanmış sıcak yoğurdun kokusunu, içime çekmemek için nefesimi tutuyorum, oradan her geçtiğimde. İyi ki benim babam böyle bir iş yapmıyor. Yoksa süt kokan bir evde oturup, süt kokan elbiseler giyerek büyüyecek, gelenlere ayran yapacak, sonra da yine süt kokan bir sütçüyle evlenerek, süt kokan çocuklar doğuracak, ılık bir süt bulutu altında geçirecektim ömrümü. Öksürüğüm bile süt kokacaktı. Öldükten sonra da kemiklerim.

Ablamdan daha büyük, Sophia Loren kadar güzel bir kızları olan diğer karşı komşumuzun evi de, kendilerinin. Çok istemeye geliyorlarmış, Behiye ablayı. Görücülerin çoğu da 'vermezler', diye gelmiyormuş. Oğlan kardeşlerinden birisi benden büyük, öbürü küçük. Evin tek kızı, hem de nazlı, Behiye abla. Dama çıkıp çamaşır serdiğinde simsiyah, dalgalı saçlarını bir yandan diğer tarafa atarken, 'güzelim, tamam ne olmuş yani', demek istiyor sanki. Konuşurken sesi çatallaşıyor, güldüğünde de iki tane gamze oluşuyor yanaklarında.

Keşke ağabeyim onunla evlense. Herkes ona bakıyor, kendisi gibi iri olan annesiyle, iplik almak için, çarşıya gittiklerinde. Ortadan sonra almışlar onu okuldan, 'göze batıyor', diye. O da kabullenmiş sorgusuz, sualsiz. Nasıl kabul etmişse gönüllüce.

Annesi Zekiye abla, gülmeyi çok seviyor. Daha lafını bitirmeden başlıyor kahkahası. Altın dişlerinin görüldüğü ağzını, tülbentiyle kapatıyor gülerken, ama göbeğinin titremesini kapatamıyor. Gülerken hep ağzını kapatıyor kadınlar.

Babası çok konuşmuyor. Onun gibi çok konuşmayan oğullarının, ilkokulu bitirdikten sonra, bir 'zenaat' öğrenmesini istiyor. "Bizim ömrümüz fabrikada çürüdü, bari onlarınki çürümesin. Meslek koluna taktığın altın bir bilezik, istediğin zaman paraya çevirirsin" diyor, bize çay içmeye geldiklerinde. Böbrek ameliyatından yeni kalkmış biri gibi yürüyor, üç vardiya çalıştığı fabrikanın servisine giderken de, oradan gelirken de. Yüzünün rengi, çalıştığı fabrikadaki işlenmemiş ipliklerin rengini almış gibi. Burun deliklerinde bile, iplik tozu oluyor bazen. Fabrikanın havalandırmasını, orada çalışanların sigaraları üstlenmiş sanki. Abbas ağabey, onların ciğerlerinin dışardaki havaya alışkın olmadıkları için, emekliliği haketseler bile, ondan sonra çok yaşamayacaklarını söylüyor. Kendisi yaşar, bütün gün at arabasıyla açık havada taşımacılık yaptığı için.

Eşikte oturup, kapılarının önünde oturanlara çay dağıtan kızlara, 'iki şeker attın mı?' diye soran babalara, bakıyorum bazı akşamlar. Bazen de içeri gidiyorum, onlar sokağın başından görününce.

Koltuklarının altında ya gazeteye sarılı ekmeklerle, ya da kesmece bir karpuzla geliyorlar babalar, akşam saatlerinde evlerine. Koşarak onlara doğru giden çocuklarını kucağına alıyor, bazıları. Bazılarının kafaları okşanıyor, sadece. Bazen bir baba, cebinden çıkardığı bir şeyi veriyor çocuğuna. Sevinerek elindekine bakıyor, çocuk.

Naylon torbayla gelen, yorgun, karınları acıkmış kocaların, elindeki torbaları alıp içeri götürürken, içine bakıyor kadınlar. İçinde gülümsenecek şeyler olan çantanın verilmesiyle, buruşturulacak şeyler olan çantanın verilmesi, aynı değil. Birisi acele ile ele sıkıştırılırken, diğerini göz hizasına kadar kaldırıyor adamlar.

Benim babam ne getirirse getirsin hep gülümserdim ona.

O, şimdi bize sadece para gönderen baba olduysa da, onu düşündüğümde aklıma para gelsin istemiyorum. O, geceleri bize meyve yedirdikten sonra, "Hadi şimdi yatın gızzım" diyen, 'ağrıdı dişim nanay' türküsünü söyleyen, baba olarak kalsın istiyorum aklımda.

En çok da geri gelsin, "Sizin bir tek saçınızın teline bile değişmem Almanya'yı" desin istiyorum, ama sanki o, o lafı hiç demeyecek, sanki bizim hiç babamız olmamış, bundan sonra da hiç olmayacak gibi...

5. bölüm

İlkokul bitti, savaş çıkacak...

Resim dersinin karşısında bile 'Pekiyi' yazıyor.

'Davranışlar' bölümündeki on hanenin onunun da 'Pekiyi' olması, benim sessiz, iyi, utangaç bir kız olduğum anlamına geliyor. Hem utangaç, hem de sessiz olmaktan nefret ediyorum aslında. Karnenin sol hanesindeki gerçek derslerden aldıklarımı da hakedip etmediğimden, şüpheliyim. Öğrenip de, yazılıdan sonra aklımda tutmak istediğim o kadar az şey var ki. Ortaokulda da bu sessizliğim devam etmese keşke. Bana biri 'utangaç' dese, kalırım orada da öylece yine.

Gülsüm öğretmen vedalaşma sırasında, "İlk mezun ettiğim çocuklar sizlersiniz. Hadi göreyim sizi, yüzümü kara çıkarmayın benim. Ağlatacaksınız beni keretalar, ara sıra okula gelin" diyor, herkes sıraya girip onun elini öperken.

Bence Şükrü ile Selahattin, işkenceye dayanıklı iyi birer hırsız olur. Vildan ile Alaattin, kesin üniversite okurlar. Bilmedikleri yok gibiydi şimdiden, zaten. Bazı oğlanları da hemen zenaata verir babaları, akşama kadar ustalarından olur olmaz zamanlarda tokat yesin, mesleği öğrenene kadar yere baksın, kendileri de büyüüp usta olduklarında yanlarına verilen çıraklara tokat atsınlar diye.

Babam olsa, "Aferim gızzıma" derdi karnemizi gösterince.

Karneden karneye geçen zaman biraz hızlansa, ekmeğimi kazanmaya, birşey olmaya bir başlasam. Ortaokul, lise derken, on onbeş karne daha alacak kadar birşeyler öğrensem, hemen çalışmaya başlarım. Gündüzleri çalışır, geceleri de kendi ellerimle seçtiğim kitapları okuyarak, kimseye yük olmadan sürdürürüm hayatımı. Bazen de dantel örer, kaneviçe bile işlerim.

Annem harçlık verirken utanıyordum, artık. Vermeyi unuttuğunda, soramıyordum da. Biriktirdiğim kuruşlarım, birkaç gün kurtarıyordu beni o arada. Para kazanacağım günler, bir an önce gelsin istiyorum. Çocuk olmak, sıra sana gelene kadar bekleme odalarındaki sıkıcı dergilerin sayfalarını karıştırmak gibi. Doktorun biraz sonra ne söyleyeceği önemli değil, artık. Beklemekten kurtulmak istediğim.

Postacının, bize ne zaman havale getireceği belli olmadığı, her zamanki gibi paramız bittikten çok sonra geldiği için, rüyaya yatıyor annem, belki iyiler, ona rüyasında bir haber verir diye.

Rüyasında köydeki buğday tarlalarını, ya da suyu buz gibi olan pınarı görmeyi, o pınardan su içmeyi umuyor hep, çünkü o tür rüyaları gördüğü sabahlarda, postacının bizim kapının önünde durup zilini çaldırması ihtimali, epeyce yüksek. Çaldırmasa bile, babam Almanya'da ayakkabılarını giyip, Postahane'ye doğru yürüyor o gün. Birkaç gün sonra gelecek para.

Buğday bereket demek. Burada tarlamız olmadığına göre, bereketi Alman Markı'nın Türk Lirası'na dönüştükten sonra, bulgur olarak kursağımıza girmesine yoruyor annem.

"Ayan oluyor bana" diyor para gerçekten de gelirse. Bazen de para geldikten sonra "Ben zaten görmüştüm" diyor. Bana kalırsa bu rüyayı çok sık görüyor, ama bizi boşuna umutlandırmamak, "Bana ayan oluyor" sözünü daha sık kullanabilmek için, anlatmıyor bize her gördüğünü.

Uzun süre hayıra yoramadığı şeyler görürse de, onu sevindirecek yeni bir rüya görene kadar, Victor Hugo'nun Sefiller'indeki Jan Valjan gibi yürüyor, evin içinde. Gıcirtısı duyuluyor ayaklarındaki zincirlerin sanki.

Elimden gelse, görünmez olmak istiyorum yetişkin olana kadar, ama bunu her zaman beceremiyorum, çünkü sabahları çorabımı bulamadığımda, gidip anneme sormam gerekiyor. Her şeyin yerini bilen tek kişi o, evde. Hepimizin sabahları en çok arayıp da bulamadığımız şey çorap ve temiz külot. Bazen önlüğümüzü bile bulamıyoruz. Annem, "Kim çıkardıysa o bulsun" diyor her seferinde, ama yine de kalkıp buluyor, bizim kendi

çıkardığımız, ya banyoda, ya somyenin yastıklarının arkasında, ya da hiç umulmadık bir yerde çıkardığımız önlüklerimizi.

Sabahları kalkmak, akşamları da yatmak, bana bir işkence. Yatağa gitmeyi, gittikten sonra da kalkmayı kaldırsınlar istiyorum, hayattan. Hatırlatmasın istiyorum sabahlar, bana boşa kalktığımı. Ağırlaşmasın bedenim, yorganı her seferinde üzerimden atmaya kıyamadığımda. Annem; "Evlenirsen de sırtın yerden kalkmayacak bu gidişle" deyip gülüyor bana, hafta sonları hiç yataktan kalkmak istemeyince. İnsanın evlendikten sonra sırtının yerden kalkmamasının başka anlama geldiğini tahmin ettiğim için, yorganı üzerimden iterek fırlıyorum, o öyle dediğinde. Ben öyle kalkınca daha da çok gülüyor. Gülecek ne varsa.

Ablamın beni her uyandırmaya gelişindeki en son sözü, "Birgün bırakacağım seni yatakta, o zaman görürsün gününü" oluyor, ama bir gün olsun görmek nasip olmuyor, günümü.

Sepette çorapla temiz külot aramalarımız, tavukların buğday tanesi bulmak için, orayı burayı eşelemesine benziyor. Giymeye değer birşey bulduğumuzda, sağa sola bakarak kayboluyoruz ortadan, her an biri "o benim, geçen hafta giymiştim" diyebilir korkusuyla.

Ablam, evin en büyük kızı olduğundan, onun karanlık odada bir köşesi, köşesinde de kıyafetlerini koyduğu bir sepeti var. Ama onun eşyalarını koyduğu bölgeye yaklaşmak, mayın tarlasından geçmek kadar tehlikeli. Sepetindeki her zaman, her çeşitten birkaç tane olan, ama sayısı ikiden az ise almaya korktuğum külotlarından, bir tane alarak, ayağım kopmadan, onun mıntıkasını terk etmeyi başarıyorum bazen, ama suçüstü yakalarsa ecel terleri döktürüyor bize.

"Vallahi yıkayıp geri yerine koyacağım" diyorum öyle zamanlarda belki yumuşar diye, ama o elini kaldırıp dişlerinin arasından "Beni ilgilendirmez, yüz kere diyorum dokunmayın benim sepetime diye" bağıyor, her seferinde. Tırnakları da hiç kırılmıyor, kemik gibi. Kaya yumuşar, o yumuşamaz. Külotsuz gezsem umurunda değil. Çok bağırsa eğer, biryerlerden lastiği çürümüş bir tane bulup getiriyor bazen, annem. Düğümü çözülür yarı yolda da, yere düşer belki diye, korktuğumdan, elim böğrümde geziyorum, öyle günlerde. Elim böğrümde olmadığı zamanlarda da zaten, aklım hep donumda.

Abbas emmi'nin kızlarının bir eve sakız sarmaya gittiğini duyunca, "Ben de gideceğim" diyorum anneme. Kazandığım parayla, kendime iç çamaşırlar alıp, ablamın dişlerini sıkarak bana bağırmasından kurtulmak, bundan sonraki hayatımı üzerimde bir don olup olmadığını düşünmeden, geçirmek istiyorum. Annem "İyi, git" deyince Filiz'i de götürüyorum beraber. "Herkes ne sararsa kendisine" diyor sakızcı kadın. Kilo başı para alacağız. Elimizin çabuk ve de temiz olması lazım. Bazı kızların elleri öyle ustalaşmış ki, sakızı ellerine almalarıyla, sarıp sarmalayıp, yanlarında sarılmış sakız yığınının üzerine atmaları bir oluyor. "Çabuklaşır yaptıkça" diyor, ellerimize bakan kadın. Sakız çiğnememize de birşey demiyor, Hayriye abla. Sakıza para da vermeyeceğiz artık.

Parmaklarımızın uçlarının uyuşmuş olduğunu fark ediyoruz, birkaç saat sonra, Yusuf bizi almaya geldiğinde. Karanlık olmuş dışarı. Gelirken okşuyorum, sardığımız sakızları. Alamancaların kızları: 2,5 kilo' diye yazıyor, Hayriye abla defterine. Sanki en güzel biz sarmışız gibi geliyor.

Ekmek parası için dışarda olmak, büyüyor olduğumun haberini veriyor sanki. Daha ne kadar bekleme odasında kalacağım bilmiyorum, ama sardığım sakızlar bana bekleme odasında olduğumu unutturuyor o gün. Onsekiz yaşına geldiğimde, okulu bırakıp çalışmanın hayallerini kuruyorum, gece yatarken. Elimi çabuklaştırıp, sakız sarmayı meslek edinmeyi, sonra onu koluma bir altın bilezik olarak takmayı, gerektiğinde de bozdurmamı düşünüyorum. Mesleğin kötüsü olmaz.

Yusuf da şeker, sakız, simit satmaya başlıyor tatilde. Ablam "Ben sarmam sakız falan" diyor. Sarmam derse sarmaz, inat!

Babamın dediği doğruymuş. Allah deldiği boğazı boş bırakmıyor. Hiçbirşey yoksa, toprakla dolduruyor.

Kıbrıs'ta savaş çıkacakmış.

'Rumlar, Türklere etmediğini bırakmıyormuş' diyor radyo ve sakız saran kadınlar. Başbakan Ecevit, asker gönderecekmiş oraya, oradaki Türkleri sahipsiz zannetmesinler Yunan gavurları diye.

'Makaryos kaçmış' diye yazıyor gazeteler.

Karartma oluyor artık bazı akşamlar. Perdeleri iyice kapatıp, lambaları kısıyoruz öyle akşamlarda, düşman uçağı, bizim evdeki ışığı görüp üzerimize bomba atmasın diye. Sakızı da gaz lambasının ışığı altında sarıyoruz. Hayriye abla, sakız sarılan salonda kıldığı yatsı namazından sonra, iki rekât da askerdeki oğlunu Kıbrıs'a göndermesinler diye, kılıyor artık. Bize de iki kere çay yapıyor, aynı cepheden olduğumuz için.

Namazdan kalkmadan önce, başını iyice arkaya yatırıp, bakabildiği kadar yukarılara bakarak, önce oğluna uzun bir dua ettikten sonra, bütün Mehmetçik'lere ettiği acele duanın sonunda, iç çekerek 'Âmin', derken, ağlayacak gibi oluyoruz hepimiz.

Namaz bitene kadar konuşmayan kadınlar, kocalarının kahveden geldikten sonra, evde anlattıkları savaş haberlerinin akılda kalan kısımlarını, bir kez daha anlatıyorlar namazdan sonra. Biz de oradan duyduklarımızı gelip evde anlatıyoruz. Benim unuttuğum yerleri Filiz tamamlıyor, bazen. Akşamlarımıza heyecan katıyor savaşlı, Mehmetçik'li, Rum'lu, Karaoğlan'lı, Makaryos'lu konuşmalar. Beddua edilecek insanların listesinin en başında geliyor artık, adı makarnaya benzediği için herkesin kolayca aklında tuttuğu, Makaryos. Mavuş nene bile tanıyor onu. Denктаş'ın ismini herkes tutamıyor aklında. 'Tektaş'mıydı neydi' diyorlar.

'Gözü çıkasınca Urumlar' diye başlayan konuşmalar kesiliyor, ajans saati geldiğinde, ama biz ne kadar çok sessiz olursak, o kadar çok cızırtılı çekiyor sanki radyo.

Haberleri artık yalnız erkekler değil, kadınlar da dinliyor, ama kendilerinin aklında tuttuklarını akşam Hasan'ın Kavesi'nden eve gelen kocaları onaylamadıkça, kulaklarıyla duydukları haberlere inanmıyorlar, sakız saran kadınlar.

Herkes oyunu Ecevit'e verecek seçim olursa, kendi başlarına birşey geldiğinde onları da kurtarır belki diye. 'Ecevit mavis'i' diye, yeni bir mavi çıkmış diyorlar. Onun yaptıklarını sanki kendisi yapmış gibi anlatıyor sokakta, Abbas emmi.

Ortaokul başlamadan önce, Kıbrıs'ta savaşın olduğunu unutuyoruz. Lambaları da hemen kısmıyoruz, siren sesi duyduğumuzda. Adana'nın Dumlupınar mahallesine savaşın gelmeyeceğini anladık. Zaten ateşkes ilan edilmiş. Türk orduları adanın yarısını ele geçirmiş, ama hala Türk'leri iflah etmedikleri için, ordumuz orada kalıp, hem onları hem de bize düşen payı, korumaya devam edecekmiş. Ele geçirilen yerlerin arasında terkedilen, talan edilen, zengin Rum evlerinden, kilo kilo altın getirenler bile varmış diyorlar. Bazıları "Onu yapanlar iflah olmaz" derken, bazıları da "Aferim vallahi, bir gör neler neler getirmiş bizim akrabaların oğlu, Kıbrıs'tan gelirken" diyorlar.

Yeni okulumuz, ilkokulumuzdan biraz daha ilerde. Beşocak Ortaokulu. Oraya da yine üçümüz bir gidip, üçümüz bir geleceğiz. Ayrılmamız mahşere kaldı artık.

Yetim Hatice'yi okuldan aldıkları için, orada da yine ablamdan başka tanıdığım olmayacak. Akrabalarının oğlanlarından biri ile sözlendi, Hatice tatilde. "Kocaman kız oldun, yeter bu kadar okuduğun" diyormuş, annesi. Daha hiçbirşeyi yokmuş, çeyizini ancak hazırlamış, evlenene kadar.

Metin'i de, Gülsüm öğretmenin başka bir mahallede olan, yeni okulundaki sınıfına yazdırdık, bu dünyada ondan daha iyi başka bir öğretmen yok diye.

Yeni okulumuzun kapısında nöbet bekliyor öğretmenler, bazı sabahlar kravatsız, saçlarını kulaklarına degecek kadar uzatmış oğlanları, kulakları görünmeyen kızları 'bir defaya mahsus olarak' ikaz etmek üzere. İkaz ettiklerini ikinci defa kravatsız ya da saçları kesilmemiş görürlerse, ya eve gönderiyorlar, ya da ellerindeki makaslarla tren yolu açıyorlar oğlanların kafasında, gözlerinden hiçbirşey kaçmayan öğretmenler. Herkesin gözü kulaklarımızda. Niye o kadar görmek istiyorlarsa.

Kafasında tren yolu açılan oğlanlar, doğru berbere gidiyorlar bazen. Bazen de kafalardaki tren yoluyla, birkaç gün daha okula geliyorlar, öğretmenleri sinir etmek için. Bazıları da "Param yok hocam" diyorlar, teftiş sırasında. Gerçekten parası olmayanlar, "param yok" diyemedikleri, kafalarını yere eğdikleri için, onlara "bu iyiliklerini unutmamak şartıyla" birkaç gün daha izin veriyor, vicdanlı öğretmenler. Saçlarını atkuyruğu yapan, dar önlük giyen güzel kızlara, "Okul burası" diye hatırlatıyorlar, erkek yüzlü, kadın öğretmenler.

Bizim kulaklarımız hep açıkta. Her isteyen görüyor. "Geç" diyorlar görünce.

Ablam, yine, hemen birkaç tane arkadaş buldu. Bu kızın hali ne olacak diye, hiç düşündüğü yok. Yine yarım yamalak bir arkadaş bulup onu rahat bırakmam lazım, ama kiminle arkadaş olabilirim, bilmiyorum daha.

Keşke bu kadar acele etmeseydim, okula gitmek için. Filiz gibi ben de kimseyi tanımadığım bir sınıfta, mecbur kalır, birkaç arkadaş bulurdum belki o zaman. Ya da sınıfın en sessiz kızı olarak, okulu bitirirdim.

Yanında oturduğum, oturduğumuz üç kişilik sırada, en çok yeri kaplayan kızın adı Aylin. Onun önlüğünün kumaşı, bizimki gibi sert değil. Saçları simsiyah, parlak. Kalemleri, defterleri, silgileri renk, renk. Kalemligi bile var. Onları bakkaldan almadığı kesin. Bazen konuşuyoruz. Belki onunla arkadaş olurum. Onun yanında da benim kadar küçük ama benden daha zayıf olan, tahtaya bakarken de, sanki biraz sonra uyuyacakmış gibi bakan, bir kız oturuyor. Zeynep. Gözlerini açmak bile yoruyor onu sanki.

61 ekran Grundig bir televizyonumuz var, artık. En iyisi oymuş. Adana'da televizyon yayınının başladığını duyunca Metin, "Ben para isterim" diyerek mektup yazdı babama. Harfleri tek tek biz söyledik. Belki de en küçük oğlu yazmayı öğrenmiş diye, gönderdi babam parayı. Bizim sokakta daha kimsede yok ama, arka sokaklarda olan evler varmış. Yanına çok yaklaştırmıyor annem, bizi televizyonun. "Bozulur" diyor. Çok yaklaşırsak havaya kalkıyor kollarımızdaki kıllar. Komşular geliyorlar yayın başlayacağı saate doğru, sokaktaki tek televizyon bizde olduğu için. Çul seriyoruz akşamları avluya. Dış kapıyı da açık bırakıyoruz, ikide bir kalkıp açmayalım diye. Şalvarlarını toplayıp, sessizce birinin yanına iliştiriyor son gelenler. Aralarında hiç görmediğimiz çocuklar da var. "Baksınlar, sevaptır" diyor, annem. Merdivenlerin üzerinde bile yer kalmıyor, üç akşam boyunca. Ağabeyimin de son senesi. Seneye, stajın sonunda yemin edip diplomasını aldıktan sonra, astsubay olacak da, hâlâ, "Askerliği hiç sevmiyorum, bırakacağım okulu" diyor anneme, her izine geldiğinde. Annem, onu yalvar yakar geri gönderiyor, çoluğunun çocuğunun geleceği için, ama o sanki birgün onu dinlemeyip temelli gelecek gibi.

Okulun kitaplık koluna seçtirdim kendimi. Benden başka da kimse parmak kaldırmamıştı zaten. Aylin'le de yavaş yavaş arkadaş oluyoruz. Onunla birgün evlerine bile gideceğiz. Sakız sarmayı da bıraktık artık, hem çok ödevimiz olduğu, hem de Naba Sakız Fabrikası'nın yakında kapanacağı için. Sabun yapacaklarmış sakız yerine.

Çarşamba günleri okuldan sonra iki saat kitaplıkta kalıyor, Ömer Seyfettin'in, Kemalettin Tuğcu'nun, Fakir Baykurt'un kitaplarını okuyorum. Fakirlerle, iyi insanlar sabrederlerse istedikleri sonunda oluyor kitaplarda. Çok çalışıp genç yaşta ölüyor babalar. Hasta oluyor anneler, ilaç alamıyorlar. Kötü insanlar zengin, fakirler iyi. Ağustos böcekleri yaşamasa daha iyi.

Kitapları bazen ders kitabının içine koyup okuyorum, annem ders çalıştığımı zannetsin diye. Sadece yazılı olacağımız günlerde okumuyorum.

Neredeyse iki senedir izine gelmiyor babam. Çalışması lazım. Mektuplar da iyice seyreldi, havaleler de. İğneci Yeter, gelip anneme iğne vuruyor yine bazı günler. Kahve içip, fala baktırıyor annem, babamın niye böyle ettiği belki fincanda görünür diye, ama orada da görünmüyor babamın niye öyle ettiği.

"Sabret anam, ufak ufak göz aydınlıkların var" diyor, sadece falcı kadınlar.

"Baban böyle etmezdi" diyerek, Sabiha'nın elinden tutup başka şeyler söylesinler diye, nerede bir falcı duysa oraya gidiyor artık, annem.

6.bölüm

Neden çıktın sanki fal..

Herkese düşmanım. Canım sadece sıkılıyor. Okul yolu bitmiyor. Kitaplar ağır. Annemin sofrada 'hele öte git' demesinden, ablamın benimle arkadaş olmamasından, onun kuyruğu olmaktan kurtulamamaktan, ağzımı açmaya utanmaktan, babamın evde olmamasından, oradan oraya itilip kakılmaktan, her seferinde it eniği gibi tekrar ayağa kalkmaktan, benim için 'ne kadar utangaç kızkardeşin var' diyen ablamın arkadaşlarından, konuşunca sinek vızıltısı gibi çıkan sesimden, herkese kafamı kaldırarak bakmaktan, benim gibi utangaç olan çocuklardan nefret ediyorum.

"Ben utangaç değilim" diye bağırarak istiyorum, ama bana utangaç diyenleri şaşırtmamak için, ağzımı açamıyor, konuşunca iyi birşeyler konuşmak gerektiğini zannederek, ağzımın içinde birşeyler gevelemeye çalışırken, saçmalıyorum.

Kimse beni anlamıyor, ben de kimseyi.

Bombok herşey.

Herkes aptal.

Polyanna da aptalın teki.

Mutlu olacağım günler bir gelse.

Sabiha, peynir yemiyor kahvaltıda. Annem, ona patates ya da yumurta kaynatıyor. Evin son çocuğu olduğu için, onun böyle bir huyu olmasına ses çıkarmıyoruz. Bari o çocukluğunu yaşasın, önüne ne konursa yemesin. Biz yedik de ne oldu.

Ergenlik dedikleri, bu burnundan soluma halleridir herhalde, ama bir ben değil, evdeki herkes ergenleşmeye başladı sanki. Hepimiz patlamaya hazır bomba gibiyiz. Bari sırayla olsaydık. Zaten kalabalığız.

Herkesin kendi derdi kendisine yetmezmiş gibi, bir de dış saldırılara hazırlıklı olmamız gerekiyor. Nereden geleceği belli olmuyor saldırının. İnsanı içerden kanatan, arasan bulunmaz, özenle seçilmiş lakaplarımız bile var artık, birbirimize taktığımız. Ablam saçına kimseyi dokunduruyor diye, ona 'topuz' dediğimizi duyunca kuduruyor, ama yavaşça da olsa yine de söylüyoruz. Lâkabımızın bir harfini duymak bile çıldırtmaya yetiyor bizi. Bazen hepimiz bir olup, Yusuf'a karşı savaşıyoruz. Aslında o da çoğumuzun ağabeyisi, ama ağabey gibi görmüyoruz onu. Bana vurmaya kalktığında ben de saldırıyorum ona. Tükürüyor o zaman da. Gerekecekçe dalaşmamaya çalışıyoruz ona o tükürüğü yüzünden. Ablam da pençe gibi tırnaklarını kullandığı için, ona hele, hiç yaklaşamayıp birbirimizi yiyoruz, gözümüzü kan бүrüdüğü günlerde. Kapının kolları, banyonun camı kırılıyor, iç savaş sırasında. Annemin gücü her zaman yetmiyor bizi ayırmaya. Gücü yetmeyince de ağlıyor. Ağlayınca susuyoruz, zaten kadının derdi kendine yeter, bir de bizimle uğraşmasın diye, ama o da gözyaşlarının tesirini gördükten sonra, bu defa onu, olur olmaz zamanlarda kullanmaya başlıyor. Bazen biz dursak da, o susmuyor. Zavallı olduğumuz iyice ortaya çıkıyor o ağladığında. 'Hele şu halimize bir bak' dedirtiyor.

Onun gözyaşları, buhar olup, kara bir bulut olarak, gelip konuyor sanki evin üstüne öyle zamanlarda. Günlerce kalıyor orada öylece. Gitmiyor. Arkasında saklıyor güneşi. Allah hepimizin canını alsada kurtulsak.

"Oy dingala dingala,
Kömür de koydum mangala,
Ayşe de Fatma dostum çok,
Çalkala boncuk çalkala"

Tekerlemesini duyar duymaz, koşuyoruz kapıya, ayaklarına taktığı uzun sopalar ve kırmızı puanlı eteğiyle, bize geldiğini haber veren, cambazımız Boncuk Ali'yi, görmeye. Zayıf, küçücük bir adam Boncuk Ali. O daha sokakları gezerken, para alıp koşuyoruz evin biraz ilerisindeki boş tarlaya. Çekirdekçiler, taze leblebiciler, kaynamış darıcılar, döndükçe zincirleri gıcır gıcır eden, dönme dolaplar da geliyor, o geldiği zaman. Elma, pamuk şekerleri satılıyor. Herkes toplanınca, gelip önce fırfırlı eteğiyle herkesi güldürdükten sonra, eteğini çıkarıp, iki direğin arasına gerdiği ipin üzerinde, ellerini kanat gibi açarak yürürken, yüreğimizi ağzımıza getiriyor, Boncuk Ali. Ellerimizi, açığağzlarımızın üzerinde tutarak, seyrediyoruz onu, yüreğimiz koparsa, elimizle geri yerine iteleyebilelim, diye.

Direğin bir ucundan bir ucuna düşmeden gittikten sonra, bu defa da cebinden bir mendil çıkarıp, gözlerini bağlıyor, Boncuk Ali. Çocuklar bile ne istediğini unutarak, bırakıyorlar

annelerinin eteğini çekmeyi, o ipin üzerinde yürümeye başladığı zaman. Çıt çıkmıyor kimseden. İpin üzerinde bir ayağını boşa getirip düşecekmiş gibi yaptığında, gözlerimizi kapatıp 'aboo' diye bağıyor, nefes almayı bile unutuyoruz, o, öbür ayağını da tekrar ipin üzerine koyana kadar.

Ölmeyerek bizi sevindirdikten sonra, şapkasını ters çevirip para topluyor, aşağı iner inmez Bocuk Ali. Yoksa dağılıyor millet.

Acıklı film geldiğinde de, yazlık Derya Aile Sineması'na gidiyor, çekirdek yiyerek, fakir olduğu için sevdiği kızı alamayan oğlanlara ağlıyoruz, topluca. Babam biz kimi istersek ona verecek. İsterse dilenci olsun.

Ağabeyler, babalar, çiş yapan kızları, gözleri ağlamaktan şişmiş kadınları bekliyorlar, iki film arasında, tuvaletlerin önünde, kimse onları sahipsiz zannetmesin diye. Bizi de Yusuf.

Destancı da geliyor bazı hafta sonları, yanık sesiyle, kolunun üzerinde taşıdığı iki sayfalık destanlardan en acıklısını söyleyerek. Ayıcı geldiğinde olduğu gibi, o gelince de toplanıyoruz sokakta. Ya evi yanan bir ailenin, ya kendisini kuyuya atan bir genç kızın, ya da sevdiğini alamayınca ince hastalığa yakalanıp ölen birilerinin üzerine yazılıyor, destanlar. Onlar, her geldiğinde sanki bir cenaze kalkıyor sokaktan. Sevdiğimiz birisi ölmüş gibi oluyoruz. Yanan ev bizim. Ağladığımız kendimiz. Ablam bazen; "Öf bu adam ne bağıyor be! Gitsin ileride bağırсын" diyor, onlardan birinin sesini duyunca. Başka zaman okuyup yine ağlamak, ya da eve gelen misafirlere okuyup onları da ağlatmak üzere, satın alıyoruz bazen destanları, ama çoğunlukla onu tekrar okuyarak ağlama planlarımızı unutuyor, cam siliyoruz o kâğıtlarla. Camlar parlıyor, kâğıtla silindikten sonra. Herzaman da aynı şeye ağlanmıyor.

Birgün annemin falında, bizim eve valizlerle gelen birkaç kişi çıkıyor. Onlardan birisini babama benzetiyor falcı kadın, ama babam niye birkaç kişiyle gelsin ki? Kadın,

"Benim falım çıkar" diye ısrar edince, annem,

"İçime kurt düşürdü bu fal" diyerek, ertesi gün her ihtimale karşı, yataklarla yorganların yüzlerini yıkamaya başlıyor.

"Üç vadeye kadar" demiş kadın.

Üç gün sonra gelirlerse ancak kurur yorganların yüzü.

Bir de yüzlenmesi var.

Tam iki gün sonra, akşamüzeri, annem damda yün çırparken, dört kişinin ellerinde valizleriyle bizim sokağa girdiğini görüyor, annem. Yanlarındaki adamı babama benzetince, elindeki yün çırpacağıyla, telaşla aşağıya inerek; "Hele bir bak, babam mı o gelen sokağın başından" diyor, Yusuf'a.

Kafasını dışarıya uzatır uzatmaz, "Vallaha babam!" diyerek onlara doğru koşuyor, Yusuf. Biraz sonra, "Bu arkadaşımın hanımı, bunlar da çocukları. Birkaç gün sonra gelip, ailesini buradan alacak, arkadaşım" diyor babam, yanındakileri göstererek. Arkadaşının adını söylemiyor. Annemin yüzü asılıyor, onun yanında, kendisinden başka bir kadın görünce. Kadın, bizim buradaki kadınlara hiç benzemiyor. Babamdan da daha yaşlı görünüyor.

Elleri, yüzü yumuşacık, kremli. Bizim sabunlar gibi kokmuyor. Saçları da buradaki kadınlardan başka. Sarıya boyalı.

"Bu nasıl kadın, her tarafı boya. Dişleri bile takma, en azından elli, altmış yaşında var" diyor annem, mutfakta onlara yemek yaparken. Babam o kadını beğense bile, kendisinin yaştan kurtaracağını düşünüyor, daha otuzbeş yaşlarında olduğu için. Kadının kıvrıcık siyah saçlı, hiç konuşmayan kızı, babam kadar uzun. Onun yüzünde hiç makyaj yok. "Ne işimiz var burada" der gibi, garip garip oturuyor somyenin üzerinde.

Getirdiği misafirleriyle ilgileniyor hep, babam. Akli, sanki hep başka yerlerde konuşurken. Onun yollarını bekleyen biz değilmişiz gibi davranıyor, bize. Bakmıyor bile yüzümüze. Arkadaşı gelip onları alsa da bize kalsa, babam.

Çikolatalar çıkarıyorlar sonra valizlerinden. Elbiseler, boyalı kalemler. Anneme de o kadının üzerindeki gibi kahverengi bir kürk. Annem utancından o kürkü giyip sokağa çıkamaz. Minder yüzü yaparız onu belki onlar gittikten sonra. Ya da tuhafiyeciye götürür, "Bunu alan olursa sat" deriz. O kürkün parasını bize gönderseydi ya.

Bakkalcı Fidan görse, "Aç karnına kürk giyiyor" der.

Ertesi gün okuldan geldiğimizde, misafirler hâlâ evde. Babam portakal soyup veriyor beraber getirdiği, kucağından indirmediği oğlana. Oğlu sanki ama çocuk, Metin'den büyük görünüyor. Oğlu olamaz. Babam o yıllarda kebabçılık yapıp bize, "Dürüst olun, gizli kaçak iş yapmayın, ben sağ oldukça kimsenin sırtı yere gelmez evvelallah" diyordu.

Sabiha'nın onlara baktığını görünce, ona da bir dilim portakal uzatıyor babam ama o, "Ben yemem" diyor.

Metin de hiç oynamıyor o çocukla. Bize lakaplarımız kadar düşman o oğlan. Babamın bütün sevgisi ona gidiyor sanki. Belki de "Onlar yabancı değil, kendi çocuklarım" diye düşünüyordur babam bizim için. Nasılsa sever bizi. Kaçmıyoruz ya.

Hele onlar bir gitsinler. Belki de çocuk babasını özlemesin diye öyle yapıyordur.

Annem; "Bu kadın arkadaşının karısı falan değil, babanla gizli gizli konuşuyorlar" diyerek içimize kurt düşürüyor her mutfağa gittiğimizde.

İyi davransak bir türlü, davranmasak bir türlü. Gitseler de kurtulsak.

Evimiz ispirto koktuğu zamanlardaki gibi bugün, ama Yeter yok bu defa. Sanki zamansız gelmişiz gibi bakıyorlar bize, önlüklerimizle içeri girince.

"Hoşgeldiniz kızım" demiyor babam. Gözlerini kaçırıyor bizden. Gönderdiği karttaki saçları beyazlamış adam gibi, yere bakıyor. Annem ağlamış.

"Bu kadın artık benim karım. Nikâhını ver, seni de, çocukları da gül gibi geçindireceğim, söz" demiş, biraz önce babam, anneme.

"Yeter ki ver nikahını"...

Kardeşimiz Samet'i mezara götördükleri gün geliyor aklıma, annem konuşurken.

Babamı ilk yolcu edişimiz geliyor. O alıp getirmedi mi bizi buralara? "Ben varken kimsenin sırtı yere gelmez evvelallah" demedi mi? Annemin yazdığı 'Alim'li, onun yazdığı 'hanımım'lı mektuplar ne olacak peki? Ya biz, biz ne olacağız?

Hani gözlerinin önünden gitmiyorduk. Bize hep söylediği, "Dürüst olun, gizli kaçak iş yapmayın" sözlerine inandırıcılık kazandırmak için mi getirmişti onları, beraberinde? "İşte aynen böyle yapın demek istemiştin" mi demek istiyordu?

İlla da onları buraya getirip göstermesi lazımdı sanki. Bize bakkalın borcunu ödeyecek kadar para gönderse, senede bir birkaç haftalığına gelip, iyi babayı oynayıp gitse, başkalarından duyduğumuzda da, "Yok öyle bir şey" deseydi, keşke. İnansaydık biz de ona. Âşık mı olmuş o kadına, acaba?

Annem, yerdeki mindere oturmuş patates soyuyor, üzerindeki hergün giymediği, kendi ördüğü, kırmızı yelege ile. Oyalı tülbentinin kenarıyla, gözyaşlarını siliyor patatese düşmesin diye. Ondan başka kimsesi yoktu ki, bu koca Adana'da. Patates soyarak "Burası benim evim" demek istiyor sanki onlara. Zıkkım yesinler, diyemiyor.

Babam dolanıp duruyor evin içinde, ama annemin oturduğu tarafa bakmıyor yürürken. Hasan amca, "Sen kudurdun mu bu kadar çocuktan sonra" diyor, ona, ama o onu bile dinlemiyor.

"Karımdır artık" diyor, o kadını göstererek.

Anneme; "Bir bok yemiş artık, yapacak birşey yok" diyerek gittikten sonra, onlar gidene kadar, bir daha da gelmiyor, Hasan amca.

Kitaplardaki çocukların başına böyle şeyler gelmediği için, ben de ne yapacağımı bilmiyorum. Okuldan sonra eve gitmek istemiyorum artık.

Vazgeçtik artık babamdan, gitseler rahatlayacağız biraz, ama babamın nikâhı almadan gitmeye niyeti yok gibi. Annemin kendisini onların yanında rezil ettiğini bile düşünüyor.

"Benim ailem benim sözümünden çıkmaz" diye, garanti verip getirmiş onları, o kadının dediğine göre. Böyle olacağını bilseydim gelmezdim demiş kadın.

Filiz, bir akşamüzeri mutfaktaki lavaboya boyu yetişmediği için, avluya getirdiği bulaşık tencerelerini yıkarken, yanından geçen babama, "Gelip bizim huzurumuzu bozmaya ne hakkın vardı" diyor, ağlayarak.

İlk defa karşı geliyor ona. İkimizde en cesaretlisi oymuş. Huzuru nereden öğrenmişse. Babam da şaşırıyor, ama şaşkınlığı geçer geçmez, yerdeki bulaşık tencerelerine bir tekme atıp, herbirini bir tarafa savuruyor, cevap yerine. Filiz'in tencereler savrulduktan sonra daha da çok ağlamaya başladığını görünce, içeri gidip bir baş ağrısı hapı içtikten sonra, o küçük düşmanımızı göstererek, "Ben de yaşlanırsam bu oğlan bana bakar" deyince Metin; "Ben de simit satar anneme bakarım" diyor.

Babam, bütün gün, eli şakaklarında geziyor artık evin içinde. Annemle ikisi, karşısındakinin kendisini nasıl üzdüğünü, ötekine gösterme yarışına girmiş sanki. Diğerinin üzüldüğüne inanan, yarışı kaybedecek.

Günde birkaç tane baş ağrısı hapı içiyor, babam. Çok üzülürse, alıp karanlık odaya götürüyor onu kadın. Halbuki biz açlığımızı bile sakladık ondan, dayanamaz bizi üzgün görmeye diye.

Annemin babamı tekrar kazanma şansı şu anda yüzde sıfır, ama o yine de direniyor. Onun "Git, başkasını isteyen bir erkeği istemiyorum, beni çocuklarımla başbaşa bırak" gibi laflar

etmesini istiyorum, ama öyle laflar etmiyor annem. Kadınla da yarışa giriyor bütün gün. Eline gazete alıp sesli sesli okuyor onu görünce, okuma yazma bilmediğini zannetmesin diye. Bizimle de konuşmuyor. Sanki biz ne yaptık.

Okulda da ders falan dinleyemiyoruz. Aklımız hep evde. Daha sokağın başında korku alıyor içimizi, birileri koşarak gelecek, "Bugün sizin evde neler oldu, neler" diyecek, kötü şeyler anlatmaya başlayacak diye.

"Ver gitsin nikahını" diyorum anneme, babamın eli şakaklarında gezdiğini görünce ama o; "Sen götünün bokuyla her şeye karışma" diyerek azarlıyor beni.

Ben, on çocuğum olsa bile, başka bir kadını isteyen biri ile, nikâhlı kalmayacağım. "Cehenneme kadar git" diyeceğim ona.

Onların yarışı yetmiyormuş gibi, babamın artık almış olduğu yeni kadını da, sabahları bizden önce kalkıp, kahvaltı hazırlayarak, cici üvey anne olmaya çalışıyor. "İstemiyoruz biz kahvaltı falan, kendimiz hazırlarız, bizim zaten bir annemiz var" da diyemiyoruz, ayıp olur sabah sabah kalkmış kadın yatağından, diye.

Zaten annem onu görünce; "Kocamı aldığı yetmezmiş gibi, çocuklarımı da elimden almak istiyor orospu" diyerek, onu kalkıp kalkacağına pişman ettikten sonra, birşey yemeden gidiyoruz okula. Ağabeyim gibi yatılı okulda olsaydık keşke. Eve gelmek yerine, okulda kalıp, gece gündüz resim çizmeye bile razıyım.

Her şey bir rüya olsa. Birileri uyandırsa bizi, 'kalk okula geç kalıyorsun' falan dese. Unutsak sonra gördüğümüz rüyayı. Ya da bir sincap gelip, "Haydi kırlara gidelim" dese. Koşsam kırlarda onunla, ayağımda kırmızı çoraplarımla. Durmazcasına, duramayacak kadar hızlı. Yeterince koştuktan sonra, yüksek bir yere çıkıp; "Allah her şeyi kahretsiin!" diye bağırırsam. Sesim yankı yapıp geri bana gelse.

Nikahını vermedikçe onların gitmeyeceğini bir haftadan sonra anlayan annem;

"Git ağabeyine telefon et, gelsin babana bir laf anlatsın" diyerek postahaneye gönderiyor, Yusuf'u. Babamın cebindeki aile resmimizi de almış, çocuklarını seven bir adam böyle yapmaz diyerek.

Bizi artık istemese, görmese bile, bize küçükken eliyle yedirdiği yemekler, "Gızzım" diye sevdiği zamanlar, o evde olunca karanlık görünmeyen odamız gelince aklıma, kızamıyorum babama. Ona kızamadığım için, annem kızıyor bana biliyorum.

Telefon edildiğinin gecesi, Askeri elbiseleriyle ilk otobüse atlayarak, sabah erkenden eve geliyor abim. Troya'nın atı gibi gizlice içeriye alıyor onu, annem. Bizi kurtarsa kurtarsa o kurtarır. Babam ve getirdikleri uyuyorlar daha. Habersizler annemin bu taktiğinden ve bu son kozu ile onları mat edeceğinden.

Biraz sonra uyandıklarında, ağabeyim sert sert bakarsa, korkar kadınla çocukları. Korkunca da: "Ali, götür bizi buradan" derler. Babam da onların bir dediğini iki etmez.

Babam uyanır uyanmaz "Sen ne yapıyorsun baba, yuva üstüne yuva kurulur mu? Ateşle oynuyorsun" diyor, ağabeyim ona, dişlerini sıkarak. Babam birşey demiyor.

Herhalde yolda çok düşünmüş ne diyeceğini. Doğru söylüyor. Hepimiz birinci derece yanıklar almış gibi titriyoruz onlar geldiğinden beri.

Kadınla çocukları içeri gidiyorlar, birinin elinden bir kaza çıkabilir, kaza çıkınca da içlerinden birisi, görünmez bir kazaya kurban gidebilir diye.

Ağabeyimden korkuyorlar gerçekten de. Hemen aynı gün, bize bir "Ya kusura bakmayın, gelip hayatınızı birazcık alt üst ettik" bile demeden, aceleyle gidiyor babam, yeni hatununu ve çocuklarını da alarak.

Savaş bitti, insanın yedekte sert bakan bir ağabeyisinin olması iyiymiş de, ya babam?

"Sizin sevginiz beni ayakta tutuyor, resminizi hergün cebimden çıkarıp öpüyorum" diyen babam ne olacak?

Bizim kadar sevecekler mi onlar onu?

Bizi kim sevecek?

7. bölüm

Bir alevilik eksikti...

Onlar gittikten sonra, annemi, hemen her gece uykusundan uyandırmak zorunda kalıyoruz, çıkardığı iniltiye yüzünden. Rüyasında ya o kadın onu boğuyor, ya da bir mağaraya atıyorlar onu. Çıkardığı boğuk sesleri duyup korkuyla uyanan ilk kişi, nerede olduğunu anladıktan sonra, gidip uyandırıyor annemi, ama en çok da ben uyanarak, gidip yavaşça sallıyorum onu. İki rüya arasında biraz uyuduktan sonra, tekrar başlıyor annemin korkulu iniltileri. Komşu kadınlar, "O kadını pavyondan mı çıkarmış baban? Gül gibi kadının, çocukların üstüne kadın getirilir mi anam?" diyerek, ellerini dizlerine vurup annemin yarasını hergün yeniden deşiyorlar.

"Almanya'ya gidenlerin çoğu böyle kuduruyor, evdeki karılarını beğenmiyorlar. Evlerden, bacalardan uzak" diyorlar.

Yoldan çıkarırmış insanı öyle kadınlar, erkekler ne yapsınmış. Sanki kendileri kadın değil.

Babam, bize gösterip göstereceğine pişman olduğu yeni karısını ve anneme göre, kadının her biri, bir kocadan olma çocuklarını, alıp gittikten birkaç hafta sonra, ağabeyim, fırsattan faydalanarak, evin bundan sonraki erkeği olma bahanesiyle, tasını tarağını toplayıp, eve geldi. Onun çoluğunun çocuğunun da hayatı kurtulamayacak, bizim gibi.

Annem okulu bıraktığı için artık ona birşey demiyor, hem başımızda erkek yok, hem de ağabeyim kendisine düşen görevi başarıyla tamamlayarak üzerimizdeki söz hakkını ve de aile içindeki dokunulmazlığını kat kat haketti diye. Savaşın tek galibi o. O ne derse o olacak artık.

Zaferinin farkında olan ağabeyim, birkaç gün sonra, yeni hükümete geçen başbakanların bazen yaptığı gibi, genel af çıkarıyor evde. "Bırak çocukları sokakta oynasınlar" diyor anneme, bizim için. Af çıktığını duyar duymaz Filiz'le, Metin'in topunu aldığımız gibi, atıyoruz kendimizi sokağa. Top oynayacağız oğlanlar gibi. Taştan kale yapıp top ile devireceğiz.

Abbas emminin kızlarını oynarken gördüğümde, top bana değmesin diye, yan yan yürüyordum hep ordan geçerken. Filiz, grubu kurar kurmaz, tuğlaları üstüste yığıp karşılıklı iki kale yapıyoruz. Karşı taraftan gelen topu yakalar yakalamaz, karşı tarafın kalesini son bir tuğla kalana kadar yıkmak için, elimizden geleni ardımıza koymayacağız. Karşı kiracı "Anam ayıptır, memeleriniz sallanıyor" diyor, biz oynarken, ama umurunda değil memelerimizin sallanması. Sokakta oynamanın bu kadar eğlenceli olduğunu bilseydim, çoktan atardım kendimi sokağa.

O günden sonra artık yanaklarımız kıpkırmızı; üstümüz başımız toz ter içinde, hedefimiz karşı kale, göz gözü görmeyene kadar oynuyor, tozumuzla, terimizle yatağa giriyor, ertesi gün akşama doğru yine bir grup kuruyoruz.

Oğlanları almıyoruz oyuna. Yoksa hem adımız çıkar, hem de mahpusluk geri başlar. İp atlıyoruz, lastik oynuyoruz bazı günler sokakta, ama en çok yakartop oynuyoruz. Bağırabiliyor, kızabiliyor, kaleleri devirebiliyorsun oynarken.

Birgün okuldan sonra Aylin'lere gittiğimizde, annesi oruç tutup tutmadığımızı sorduğunda, "Yok" diye cevap verince, "Ha, Alevisiniz siz herhalde" diyor.

"Bilmiyorum", diyorum.

Annemin de babamın da, Kürtçe bildikleri halde bizimle bir tek kelime bile Kürtçe konuşmadıkları, çok zorlandığında annemin, "Biraz anlarım" diye lafı değiştirdiği, hiç "Aleviyiz" demedikleri geliyor aklıma. Yoksa biz hem Kürt, hem de alevi miyiz? Alevi olmak, Kürtçe konuşmak, herhalde utanılacak birşey. Sorulmadıkça söylememek lazım.

Aylin'in zengin ve kibar halleri, üstüne üstlük oruç tutan dinden olması, ikide bir şunu alacağım, bunu alacağım demesi, çoktan adet olmuş olması, evlerinde kuş sütünden başka birşeyin eksik olmaması hoşuma gitmiyor, ama yeni bir arkadaş arayamam şimdi. Hem ona da bir kuyruk lazım. İnsan bir kere kuyruk olmaya alışınca, arkasında gittiği efendilerinin sayısının azlığının ya da fazlalığının, çok fazla önemi olmuyor sanki. Tecrübe bile kazanıyor insan. Her eve lazım.

Biraz daha büyüyünce ben de oruç tutarım belki. Onlar gibi yapınca alevi olmama birşey demezler. "Alevi ama iyiler" derler. İyi ki kiracı değiliz.

Sabancıların Adana'da sonu '..SA' ile biten tekstil fabrikalarından birine, 'elektrikçi' olarak işe girdi, ağabeyim. Dört sene elektronik okumuş, herhalde elektrikten anlıyordur diye

hemen almışlar. Onun; Astsubay Okulu, Elektronik Bölümü mezunu olarak askeri kıyafetiyle gireceği her yerde, beleş yiyip içme, lojmanlarda oturma, hatta belki de bir ömür boyu, elini cebine atmadan yaşama şansını, elinin tersiyle itip, fabrikada elektrikçi olması, annemin hoşuna gitmiyor, ama yapacak birşey yok artık. Komşulara 'elektrikçi olarak Teksa'da çalışıyor' diyor, onun için, onu, fabrikada işçi zannetmesinler diye.

Herkes, zaten bir tür hayvancılıkla ya da hayvan ürünleriyle geçindiği için, bu ünvan da yetiyor, anneme. Hem, belki de artık dükkandan daha az borca alışveriş yapacağız ve başımızda da bir erkek var.

"Gel kardeşim, gel kızım" lafları, öldürseler, çıkmayacak kimsenin ağzından gibi, şimdilik evde. Yalnızca ağabeyim, işten gelince sus pus oluyoruz. Annem bazan şikâyet ediyor bizi ona, ama o, "önemli bir vaka olmadıkça ben karışmam, ne haliniz varsa görün" ya da "olur böyle şeyler abartmayın", halleri takınıyor. Elin oğlanlarıyla ilgili bir problemimiz olursa o zaman karışır.

Metin, doğum gününde mandolin istemiş ağabeyimden. Nereden duymuşsa. Doğum gününün, sorulduğunda söylenmesi gereken bir tarihten başka bir anlama daha geldiğini öğreniyoruz, ağabeyim o gün elinde bir kutu yaş pasta ve mandolin ile eve gelince. Hepimiz gidip nüfus cüzdanlarımıza bakıyoruz. Annem oğullarını doğurduğu günleri bir bir biliyormuş meğer. Biz eksik etekler de ya yazın doğmuşuz, ya da güzün. Hiçbir kızın doğum tarihi doğru yazılmamış

Askere gitmeden önce, hem kendi nikâhlarını yaptırmış, hem de birkaçımızı birden kütüğe kaydettirmiş babam.

Daha önce kimsenin doğum günü kutlanmamıştı evde. Bizim öğretmen, illa o da okusun diye, Metin'i, onun, İstiklal Mahallesi'ndeki yeni okuluna yazdırırsak, böyle olur işte. Dumlupınar mahallesinin neresinde mandolin kursuna gidecekse. Elinden alıp kırarlar onu, görürlerse.

Pastanın üzerinde renkli, küçük mumlar var. Para tuzağı hepsi, annemin dediği gibi, ama umurumuzda değil, kapana yakalanmış olmamız. Kendimi, şu dünyada yaş pasta bile yiyen mutlu insanların tarafında hissedince, Ayşegül geliyor yine aklıma.

Ablama; 'bana ince bir dilim ver' demek istiyorum, her gün pasta yiyenler gibi, ama inanır da gerçekten ince birşey verir diye, vazgeçiyorum. Pastanın kesilmesini, ilk dilimin Metin'e gitmesini beklemek uzun sürüyor. Mumları da bir kerede söndüremiyor. Beklerken, bari mercimek çorbasını bekler gibi oturmaya sandalyede düşüncesiyle, dirseklerimi masaya dayayıp, kafamı biraz yana kaydırarak, Ayşegül gibi bakıyorum.

Yarın sokakta, "Akşam yaş pasta yedik, kola da içtik. Metin'in doğum günü vardı da" desem?! Mandolin verdik hediye olarak.

Mavuş nene duysa, "Mandalin niye verdiniz kele" derdi herhalde.

En iyisi söylemeyeyim. Belki gülerler.

Bize ceza olsun diye, ya da annemin dediğine göre o kadının boyasına ancak para yetiştirdiği için, gittikten sonraki ilk birkaç ay, zaten asgari olan nafakamızı iyice yarıya

indiriyor, babam. Ağabeyimin okulu bıraktığını ve işe girdiğini, acımızdan ölmeyeceğimizi biliyor. Yusuf'la yazışıyorlar.

"Hep ben mi bakacağım nankörlere. Bir kağıdı bile çok gördüler bana" diyor belki.

Bakkalın borcunu silmeye bile yetmiyor, ondan gelen para. Ayakkabıları, mahallenin ayakkabıcısında borca alıyor artık, ayakkabılarımız delinince. Hepimizin topuğunda bir yumru oluştu. Adam yumuşak ayakkabı satmıyor. Satsa da zaten iki günde yırtılır diye kimse almaz. Ayakkabıcı Hüseyin'den giyinenleri, ayakkabılarını çıkardıktan sonra tanımak iş değil. Altı deliniyor, yumrularımız yumuşuyor, ama ayakkabılar yumuşamıyorlar eskiseler de. Dayanıklılar. İkiye ayrılmasın diye arkasını nalla birbirine birleştirmişler sanki.

Asmamız büyüyor. Biz de damda yatıyoruz artık herkes gibi. Cibinliğimiz var. Yoksa hem sinekten yatılmıyor, hem de içeriler kaynıyor sıcaktan.

Bazı geceler, 'Var mı bana yan bakan ulan, erkekse çıksın ortaya' diye, nara atan adamlar geçiyor sokaktan. Gündüz kimse nara atmıyor, bir yan bakan olur belki diye. Gece de herkes uyuyormuş gibi yapıyor.

Sokak kedilerinden de annem gibi korkulu inilteler geliyor, gece yarıları. Su döküyorlar bazıları üzerlerine, gitsin başka yerde bağırsınlar diye. Bazıları tekmeleniyor geri dışarıya, açık pencerelerden içeri girdiklerinde. Açlar, görüldükçe tekme yiyen, kediler. Tokat yiyor enselerine, gündüzleri onları okşamak isteyen, yalın ayaklı çocuklar.

Alevilik hakkında bazı pratik şeyler öğrendim annemden, alevi olduğunu itiraf ettirdikten sonra, ama Kürtçe bildiğini söylemiyor daha.

Sünniler tarafından basılma korkusundan dolayı, gizlice yaptıkları, 'cem' dedikleri ayinler sırasında, "mum söndürüp, ana bacı demeden birbiriyle yatıyorlar" diye, laf çıkarmışlar sünniler, aleviler için. Annem ne yanan mum görmüş, ne de sönen. Hazreti Ali'yi camide namaz kılarken, öldürdükleri için, camiye adımlarını atmamalarını, "Camiye bile gitmez, bunlar kâfir" diye, halka yaymışlar. Alevilerin, çölde öldürülen her imam için, su içmeden tuttıkları, 12 gün süren, oruçlarıda, oruçtan sayılmıyormuş. Dinsizlerle konuşmak günah sayıldığı için, Sünniler, alevilerle konuşmak ve dost olmak istemiyorlarmış, ahirette bir sorun çıkmasın diye. Belki de namuslarından korkuyorlar. Olur, a misafirlikte birdenbire mum söndürürsek...

Birbirlerine de kolay kolay ne kız verir, ne de alırlarmış, 'bizden değil' diyerek. Mecbur kalıp gelin aldıkları kızları da, üzerlerine kırk tas su döküp, 'kelime-i şehadet' getirtmeden, evlerinin eşiklerinden adımlarını içeri attırmazlarmış, sünniler. Üstüne dökülen kırk tas su bile unutturamazmış bazen, gelinlerinin alevi olduğunu. 'Bizden değil' damgasını ölene kadar taşırlarmış. Öldükten sonra da onların doğurdukları karışık çocukları.

Oruç tutar mıyım bilmiyorum, ama bana 'annemin hatırı için dök şu suyu kafana' diyecek bir oğlan istemiyorum.

Allah kimin peki?

8. bölüm

Biri beni sevse, ben de kendimi..

Sabihanın da önlük giyme vakti gelince, ortaokul bitiyor. Hepimizin karnesi pekiyi dolu. Öğrenim yılı 1976-77...

Babam, Yusuf'a yazdığı mektubunda, "Bari mektup yazmıyorsunuz bir telefon alın eve" dediği için, telefon bağlandı eve. Kendi istediği şeyler için, her zaman para buluyor, babam. İşleri iyi gidince zaten hiç haberimiz olmuyor. Ona ne yazacağımızı bilmiyoruz. Onun bize ne diyeceğini de. Bizi artık sevip sevmediğini, hele hiç bilmiyoruz. O kadının yanında olup olmadığını da. Belki de kendisi ile nikâhlanamıyor diye, bırakmıştır onu kadın.

O aramazsa, evde bir telefon olduğunu bile unutuyoruz, günlerce. Onun telefonunu çevirmeye gitmiyor, elimiz. Çok parasız kalırsak, Yusuf'a arattırıyoruz, biraz para istesin diye. Ara sıra da komşuları çağırıyoruz, memleketten telefon geldiğinde. Bazen de Abbas emmiyi. Başka kimsede telefon yok. Biz Almancı olduğumuz için, bizde var yalnızca. Ahizeyi kaldırırken nefes alış hızlansa da, telefonu annem açıyor, her seferinde, belki arayan babamdır diye, onun olmasını umarak.

Ağabeyim ilk girdiği fabrikayı bırakıp, Tekel sigara fabrikasına yine elektrikçi olarak işe giriyor, hem orada daha çok para verdikleri, hem de eve daha yakın olduğu için. İsteddiği kadar beleş sigara içebileceği gibi, her gün bir paket Birinci sigarası veriyorlarmış çalışanlara. Onları biriktirip bakkala satar, ekmek alırsak yerine.

Kaderimizde bir değişiklik daha oldu. Liseye artık üçümüz bir gidip, üçümüz bir gelmeyeceğiz. Ablamla ben, eve yürüyerek kırkbeş dakika uzaklıkta, yeni yapılmış bir okula, Yusuf da meslek lisesine gidecek. Anafartalar Lisesi'nin ilk öğrencileri biz olacağımız için, her şeyi bizde deneyecekler, ama olsun. Yakınıımızdaki liselerin kontenjanları erkenden dolmuş.

O bölgede Fellah'lar oturuyormuş. Fellah diyorlar, Mısır'dan göç edip Adana'ya yerleşen, Araplara. Ya da Arap uşığı. Belki de Arap kelimesini, kapkara olan insanlar için kullandıklarından, ikisi birbirine karışmasın diye, öyle diyorlar. Ya da Fellah, Arap demek, henüz bilmiyorum.

Bahçesi daha taşlı okulun. Bir tane bile ağaç yok. Kuru ve yeni. Şurda kaldı üç sene. Üç sene sonra önlüğümü bir kaybedeceğim, kimseler bulamayacak. Yerler de silinmez onunla. Kapkara, sert, kazık gibi. Ne su çeker, ne birşey. Yakamı somyenin altında saklarım belki, ya da bir defterin arasında. Onun bir suçu yok.

Önlüksüz gazetecilik okumak istiyorum, ama bunu birine söylesem güler bana diye, söylemiyorum kimseye. Benden iyi bir gazeteci olup olmayacağını da bilmiyorum. Cin gibi olmak lazımmış. Ayak altında ezerler beni savaş muhabirliği sırasında falan. Hem Dumlupınar mahallesinde büyüyen kızlardan gazeteci olmaz, dantel örüp gelin olurlar ancak. Çok akıllıysa eğer, Ticaret Lisesi'nin sınavlarını kazanıp, daktilo öğrendikten sonra, belki bir yere memur olarak işe girerler. Hem hangi birimizi okutacak babam. Karnımızı doyurmak için zor para gönderiyor. Telefonda da habire "Bir an önce ekmeğinizi kazanmaya bakın" diyor zaten.

Lise mezunu olarak devlet memuru sınavlarını kazanmak, kazandıktan sonra da onca kazananın arasından seçilmek için, devletten birini tanımak lazım ki öyle birini tanımıyoruz. Devleti bırak, memur nasıl olur bilmiyoruz. Tanıdığımız en kıdemli insanlar öğretmenler, onlar da acıdan ölüyor, diyorlar. Fabrikalara da lise mezunu almıyorlarmış, işçilerin ahlakını bozarlar, çalışmazlar diye. Bizden okul bittikten sonra, olsa olsa tezgahtar olur gibime geliyor.

Aylin, kendi evlerine yakın olan bir okula yazıldı. Tatilde birkaç kere görüştük, ama bundan sonra fazla görüşmeyiz gibime geliyor. Bana göre, o biraz daha zengin ve oruç tutan kızlarla, arkadaş olsa daha iyi olur.

Renkli yayın yapan televizyona bakmaya gelen, az oluyor. Yoğurtçular'la, Behiye ablaların, Mahmut ağabeylerin televizyonu da var artık. Çayı demleyip kapıya bakıyoruz bazen, dizi film başlayacağı saatlerde, bir gelen olur belki diye, ama gelmiyor kimse, yan komşusunun televizyonu bozulmamışsa eğer. Annemin bile gücüne gidiyor, onları öbür komşulara gidiyor görünce.

"Görüyon mu, aylarca burada baktılar, şimdi de hergün yoğurtçulara gidiyorlar" diyor.

Yalnız başına televizyon seyretmeye, alışmamız lazım. Abbas emminin kızları hala sık sık bize geliyorlar, ama yoğurtçular da her akşam çağırıyormuş onları. Hem yakında zaten kendileri de televizyon alacaklarmış. Yoğurtçular, ayran da dağıtıyordur şimdi gelenlere.

"Aman gelmezse gelmesinler, yüzlerine mi hevesiz" diyor ablam birkaç gün sonra.

Babamın yokluğuna da alıştık. Gelmeye niyeti yok gibi. Ne zaman geleceksin, diye sorunca telefonda, "Yakında gızzım" diyor, ama bizim buna inanmayacak kadar büyüdüğümüzü bilmiyor.

"Her şey iyi" diyoruz bizi sorunca. "Biz iyiyiz, bizi merak etme". Ölmedik, yaşıyoruz.

Bazen, ağzımızdan çıktığına çıkacağına pişman ettirdiği bir cümlenin içinden çıkardığı, kendisince birşeylerin ters gittiğini haber veren bir kelimeyi, dakikalarca sorguluyor telefonda. Evde kimse yalan söyleyemiyor zaten. Herkes doğrucu. Daha sopayı görmeden konuşmaya başlıyoruz. Sadece 'paramız var' sözüne inanıyor babam. Diğer şeyleri, başka ağızlardan da duymadıkça inanmıyor. Ya da geçiştiriyor. Bazen de gözlerimizden yaş gelinceye kadar gülüyoruz karşılıklı, ama 'sorguya çekecek yine bizi' korkusu ağır basıyor, her seferinde.

Laflar ağzından kesik kesik çıksa da, annem de konuşuyor bazen, babamla. Gelme de, görmese de, başka kadınlar da olsa, o hâlâ onun nikahlı kocası.

Onunla iyi konuşursa, onun gezip dolaştıktan sonra gün gelip yuvasına döneceğini düşünüyor.

"Allahtan umut kesilmez. Başın değil, sonun hayırlı olsun" diyen kadınlar, sabret anam diyen falcılar, geliyor aklına.

"Beni çok üzdün" diyemiyor telefonda.

Ağabeyim, kendisine mavi, kocaman bir motor aldı. İşe artık onunla gidip gelecek, işten sonra da yine onunla gezecekmiş. Anneme göre, maaşı olduğu gibi, motorun taksitiyle benzinine gidecek, ama o ilk defa kendi parasıyla, kendisine birşey aldığı için dönüp duruyor, iki kişilik araba gibi olan mavi motorunun etrafında. Tozlarını siliyor. Motoru dışarda ise, kendisi içerde duramıyor.

"Seni de gezdiririm bununla ana" deyince,

"Uy, ben binmem ona" deyip içeri giriyor annem.

İnşallah bu sene adet olurum. Abbas emminin en küçük kızı bile oldu.

"Ne kadar geç olursan o kadar iyi" diyorlar bazıları, ama ben bir an önce normal olup olmadığımı anlamak istiyorum ve 'geç' kelimesinin de bir sınırı olması gerektiğini düşünüyorum sık sık.

Lisede ablam benim varlığımı az da olsa farkettiler, ya da sekiz senedir taşıdığı kuyruğuna alıştı, bilmiyorum, ama rahatsız olmuyor sanki benden artık. Utanmıyor bile bir kız kardeşi olmasından. Ben de biraz açıldım. Şakalar yapıp kızları güldürebiliyorum. Kitaplar hakkında konuşamıyorum kimseyle, çünkü fazla kitap okuyan yok. Hem benim boş zamanlarında sadece kitap okuyan, sıkıcı birisi olduğumu öğrenmeleri, aleyhime işleyebilir, hazır işler yoluna girmeye başlamışken. İçimde bir insan olması düşüncesi ürkütüyor, beni bazan. Heyecanlanıyorum, teneffüste kızlarla konuşurken yüzümde gezinen gözleri görünce. Ağzımdan çıkan sözler, kendi sesim garip geliyor bana. Ne dediğimi ben de anlamıyorum her zaman, ama hoşuma gidiyor beni dinlemeleri. Anlamazlarsa söylediklerimi

eğer, tekrar soruyorlar. Bu düzeyi korumam lazım. İşin içinde, çok şey demek istediğim, ama diyemediğim, eski günlere dönmek de var.

Sınıftaki Fellah Leyla ile o güne kadar hiçbir fikrimin olmadığı arkadaşlığın bile ne demek olduğunu, öğreniyorum. Teneffüslerde gülecek ne kadar şey olduğunu keşfediyorum, onunla. Okuldan sonra onların kocaman bahçeli evlerine de gidiyoruz bazen. Evleri çok yakın okula. Annesinin, kocaman, içi dışı et dolu içli köftesinden bir tane yiyince, akşama kadar acıkmıyor insan. Belki onlar da Alevi'dir, kan çekmiştir bizi birbirimize, annemin dediği gibi. Onunla bize de geliyoruz bazı günler son ders boş olduğunda çay içmek, içerken her şeye bir daha gülmek için.

Ablamın arkadaşlarını da ortak kullanıyoruz bazen, ama mecburiyetten değil artık. İkimizi beraber evlerine çağırdıkları için. Canım istese gözünün yaşına bakmaz, bütün arkadaşlarını alırım elinden ama, canım istemiyor. Ben kendi arkadaşımdan memnunum. Onun bunun arkadaşlarına kalmadım. Hem peşinde dolaşmama izin verdiği onca yılın hatırı var. Nankör olmamak lazım.

Yeni kendimi tanımak hoşuma gidiyor da, bazen yoruluyorum bu gönüllü aldatmacalardan. 'İkiyüzlüler, iyigün dostları, şakşakçılar; sizi eğlendirmeye başlayınca mı görmeye başladınız beni' demek geçiyor içimden

Niye sevmek için illa da birşey yapmak gerekiyor sanki ?

Annemi, Beni doğurduğuna pişman ettirmemek, ona yük olmamak için ağzımı açmıyorum. Yaranabildim mi, peki. Seviyor mu, Beni? Bilmiyorum.

Peki ya, babam.

O sevdi mi bizi?

Nasıl hak edilir ki, sevgi?

Yanlış yapınca ne olacak peki.

Belki de her an tetikte olmak gerek.

Kurmaca bir yaşam belki daha iyi olur; ama gönüllü yapmam lazım bu işi. Kendim de inanıyormuşum gibi. Hele ben bir hak edeyim de. Uzun ve de meşşakatli bir yol gibi görünüyor ama olsun. Ağzımla isteyeceğime, gözüne sokarım yaptıklarımı karşımdakinin daha iyi. Görmezse eğer 'yüzüne gözüne dursun' der, başına kakarım. Ya da çeker giderim. Hep iyi olursam, herkese kendimi sevdirdirsem her şey yolunda gider belki.

Öf, öf! Hep mutlu olmak, mutlu kalmak için ne yapmalı, nereden başlamalı işe?

Birini seversem ve o da beni severse, ondan sonra hep mutlu olurum belki. O mutlu olsun, gitmesin diye birşey de istemem ondan. İstemekten daha kolay sanki hak etmek.

Belki önce aşık olmam, kırmızı kalpler çizmem lazım. Benim ve onun baş harflerinin okların üzerinde olduğu, ucundan kan damlayan kalpler.

Onun okuyla baş harfinin, üstte olması lazım. Ayıp olur yoksa. Ama ben başkasının sevgisine muhtaç olmak istemiyorum ki.

Ben de illa da benim olsun diye sevmem o zaman. Sevmek için severim, ya da sevdiğim için. Hakettiği için değil. Hilesiz, yalansız olursa, gitmezse, söylerim sevdiğimi. Daha önce değil.

Ödüm kopuyor hata yapmaktan.

Sevme, sevilme olasılıklarını ortadan kaldırma tehlikesini göze alamam. Bir tek umudum sevgide şimdilik.

'İti an, çomağı hazırla', derler ama ben demem. Ona it diyemem. Öyle güzel gülüyor ki. Yürürken iki yanına yıkılarak yürüyor sanki. Üzerinde her zaman, tombişliğini gizlesin diye belki, birkaç beden büyük, kırmızı ya da beyaz bir tişört var. Küçük dişleri. İsmi de yeni moda isimlerden, Cem. Deftersiz, kitapsız elini kolunu sallaya sallaya geldiği bile oluyor, okula. Bazen de hiç gelmiyor. Gömlek giyip kravat takmıyor, öbür oğlanlar gibi. Kuraldışı, sevimli. Hiç bana benzemiyor. Okula geldiği günler, gelmediği günlerden daha az olduğu için, ilk zil çalana kadar, gözlerimi ayıramıyorum okulun kapısından. Onu, bahçede görememek yok ediyor sanki herkesi. Kara bir önlük oluyor her şey.

Bazen de zil çaldıktan çok sonra, tam umudumu kestiğim bir anda, gelip dolduruyor sınıfı. Onu, kapıdan içeri girerken görmek, 'mutluluk' dedikleri şey olsa gerek. Matematikçi'nin anlattıkları bile ilginçleşiyor, o sınıfta olunca. Tahtadaki formüllerin sonucu sevgiye çıkıyor hep, Fizik dersinde.

Gizlemeye çalışıyorum onu beğendiğimi; konuşmuyorum, o yakınlarımda biryerlerdeyse eğer, ama gözlerimin parladığını, gözlerimle beraber gördüğüm şeylerin de parlamaya başladığını gizleyemiyorum bence. Yakınında olmak istiyorum onun. Ona bakarken unutuyorum, elin oğlanlarına bakmamızın yasak olduğunu.

Tekel sigara fabrikasında grev başlamış. Ağabeyimin eve ne zaman geleceği belli olmuyor artık. Ya eylem yapıyorlar, ya da seminer veriyorlar. Faşist bıyıklı ustabaşılarını, fabrikaya almıyorlarmış. İşçilerin bir günde ürettikleri, bir aylık maaşlarına eşitmiş. Gerisini patron için çalışıyorlarmış. Artık patron için üretmemeye karar vermişler. Grev yapıp, zam istiyorlar.

"Böyle eşitsizlik olmaz" diyor ağabeyim.

Maaşının çoğu da zaten benzine gidiyor.

"Virt oraya, virt buraya, benzin mi dayanır" diyor annem.

Eve gelirse de yalnız gelmiyor artık. Sert bakışlı, kalın bıyıklı arkadaşlarını getiriyor beraberinde. Anneme, "Selam ana" diyip odaya geçiyor gelenler. Ablama da 'bacı' diyorlar. Benimle Filiz, daha bacı olacak kadar büyük değiliz.

Bazen de saçları oğlan gibi kısa kesilmiş, bir kız, geliyor. Yeşil bir parka, ya da kareli bir erkek ceket var her zaman üzerinde. Kadın olduğunu ele veren tek şey, utangaç gülüşünün yumuşaklığı. Kahvelere gidip, kağıt oynayan adamlarla tartışıyor o kız. Onun bir dediğini iki etmiyor kimse, akıllı olduğu, kadın gibi davranmadığı için. O geldiğinde ojeli ellerimi saklıyor, kolyemi bluzumun içine koyuyorum, burjuvalar gibi görünmemek için.

'Herkes eşit haklarla uğraşırken benim düşündüğüm şeye bak' deyip kızıyorum kendime. Artist resimlerini yapıştırdığım defterlerimi bir görse. Ona batacak oyunu bile öğretmişler kahvede. Hâlbuki kendi karıları, kahvenin önünden geçerken yan gözle içeri baksa, kıyamet kopar.

Onlar gidince dumandan görünmüyor odanın içi. Annem, "bunlar kim, ne konuşuyorsunuz içerde" diye sorunca, "sen karışma kadın" diyor ağabeyim. Bazı geceler de eve gelmiyor. İlk günlerde ikide bir kalkıp saate bakıyor annem, o gelmeyince, ama sonra alışıyor. Ona ne dese de, dinlemeyeceğini, kendi bildiğini yapacağını biliyor.

Gözlemediğim kadarıyla ve de çaktırmadan topladığım istihbarata göre, Cem'i, başka bir sınıftan bir kız daha seviyormuş. Komşularıymış hem de kız.

O kıza yeterince bakarsam yok olur belki diye düşmanca bakıyorum onu gördüğümde, ama öyle güzel bir kız ki. Benden de uzun. Sanki ona göre başka bir oğlan yoktu, koca okulda. Hiç şansım yok gibi görünüyor.

Kıvrandığım günlerden birgün, Cem, "Kompozisyon ödevini benim için de yapar mısın?" diye soruyor bana. Bakışlarımı iyi gizleyememişim demek ki.

İçimden, "tabi yaparım, sen yeter ki benden senin için birşey yapmamı iste, ölürüm de yine yaparım" düşünceleri geçerken, ağızımdan, "olur, neden yapmayayım, ne olacak elimde mi kalır sanki" ye benzer sesler çıkıyor. Yapacağımı anladıktan sonra, gülerek uzaklaşıyor, Cem.

Yanaklarımın Ayşegül'ünkü kadar kırmızı olduğunu hissederken, kendisine ihtiyaç duyulan önemli insanlardan sayıyorum, kendimi o an. Kafamda, "ya, benden birşey istedi ya!" sözleri ile mağrurca giriyorum sınıfa...

Onu, hep güldürmek istediğimi bilse severmi ki beni?..

Cem'in beni onure ettiği o günden üç beş gün sonra, o kızın, ona kaçtığı haberi yayılıyor okulda. Gidip oturmuş evlerine kız. O da 'git evine hadi geç oldu' dememiş.

Bilseydim geleni göndermediğini.

Karekökler, beldeler, H2O lar, zil çalarken ev ödevi vermeyi unuttuğunu hatırlayan öğretmenler, dışardaki sıcak, her elimi cebime attığımda elime gelen leblebiler, her şey fotoğrafların arkasına çokça yazılan cansız hayal gibi o gün. Ben de.

Onun renkli tişörtlerini, sallanarak yürüyüşünü, gülerken gözlerinin kayboluşunu, yüzündeki sivilcelerini, dersleri takmaz hallerini arıyor, o kızla evde başbaşa oturduğunu düşündükçe, kıskançlıktan kuduruyorum. Kitapların boş sayfalarına, ucundan kan damlayan kalpler çizmeye de gitmiyor, elim. Benden de güçlü olan birşeyler tutuyor elimi, sanki. Çizgiler çiziktirmeme izin veriyor yalnızca. Anlamsız, dolaşık, birinin bittiği yerde ötekinin başladığı, başıboş, sınırsız, kayıp, ne idüğü belirsiz çizgiler.

Yapmamı istediği ödevi yapıp, hiçbirşey demeden veriyorum Cem'e, balayından sonra, okula döndüğünde. Günlerimi alıyor, dilimin ucuna gelen, "al, beni kullandın" sözlerini, "benden birşey istemekle beni çok mutlu etmişti ama" düşüncesine çevirmek.

İkinci yarıda okulu bırakıyor, Cem. Zorla geliyordu zaten. Onun oturduğu sırayı boş görmeye alışamıyorum, ilk günlerde. Sınıfta, onun sırtını bile görüyor olmanın verdiği duyguyu vermiyor, geriye kalan kırkı aşkın yüzün bir tanesi. Boşalıyor sanki sınıf, koca okul, o olmayınca. Kara bir önlük oluyor herkes..

Onunda çalışıp eve ekmek getirmesi lazımmış. Ne geldiyse başımıza ekmeğin parayla satılmasından geldi zaten.

Getirsin bakalım o da eve ekmek, ama iyi ki alışıyor. Onu bir de gündüz saatlerinde kıskanmak, iyice telef ederdi beni...

9. bölüm

Tek yol devrim.

Aksakallı, nur yüzlü bir adam birgün rüyasında anneme, "niye bu kadar ağlıyorsun, bak da gözünle gör kimin için ağladığını" diyerek, siyahlar içinde babama benzer bir yaratık gösterdiğinden beri, gece inilteleri azalmıştı annemin, ama şimdi de ağabeyimi merak ediyor.

Eve nerdeyse hiç gelmiyor, ağabeyim. İyice devrimci oldu. Nerede kalıyor, ne yiyor, ne içiyor, bilmiyoruz. Hasan amca'nın oğullarının üçü de devrimci olmuş. Onlar da eve gelmiyorlarmış. Mahallemiz kurtarılmış bölgeler, arasındaymış. Rahat rahat uyuyoruz geceleri. Faşist olsa da şu saatten sonra korkusundan, söyleyemez zaten. Devrimcilerin avından kurtulamayacağını bilir.

Bizim sokaktan birkaç sokak ilerde başlayan, Meydan mahallesinin ünü her yere yayılmış. Henüz kurtarılmamış bölgelere yolu düşen bizim gençler, burada oturduklarını söylerlerse, dayak yiyorlarmış. Devrimciler faşistleri, faşistler devrimcileri gördüğü yerde kan çıkıyor artık. Devrimciler 'herkes eşit olsun' derken, onlar 'herkes haddini bilsin' diyor.

Orakla çekiç, ağabeyimin grubunun sembolü. Bize de devrimci bacıları olarak öyle olmak düştüğü için, annem de dâhil, ailece Dev Yol'cu olduk. Zaten bir evde iki fraksiyon tartışmanın ne alemi var, ne de tartışmaya girecek kapasitemiz. Hem çok akıllı görünüyorlar eve gelen, devrimci bıyıklı abiler. Bıyıklarında, gözlerinde, inandıkları şey uğruna can koymanın verdiği yiğitçe bir gururluluk, inanmışlık var sanki. Onlar seçmişse iyisinden seçmiştir. Biz, onlardan daha mı iyi bileceğiz.

Ağabeyimin de bıyığı var artık. Faşistler ortasını açıp, aşağı doğru sallandırıyorlarmış bıyıklarını. Devrimcilerinki daha kısa. Aralıksız.

Rus yazarların kitaplarını daha çok okuyorum, artık. Öyle her önüne gelen burjuva kitaplarından okumamaya karar verdim. Şalvar giyiyorum, öbür bacılar gibi. Daha hiç faşist görmedim, annemin dediği gibi "kurtlar mı kuzular mı" bilmiyorum, ama kapitalistleri destekleyen, fakir insanlardan olmak istemediğim kesin.

Gorki'nin 'Ana'sını, Mitka Girbacev'in 'Seni halk adına mahkûm ediyorum'unu okurken, kendimi müthiş ayrıcalıklı hissetsem de, Saklambaç dergisindeki artist resimlerini kesip deftere yapıştırmayı bırakmadım daha. Cep foto romanlarını geri verdim sahiplerine. Zaten hepsi birbirine benziyordu. Burjuva romantizmi ne olacak! Belki de şimdiye kadar alacağımı aldım onlardan, bundan sonra da iflah olmam.

Zagor, Teksas, Tommiks'leri vermeye henüz kıyamıyorum. Gelecekteki mutluluğumu tehlikeye atmayacak kadar devrimci olurum, belki ben de.

Evleri okula yakın olduğu için yolda karşılaşmayı umuyorum Cem'le ilk günlerde, ama bir daha göremiyorum onu.

Neyse ki adet oldum. Allah bir kapıyı kapatıp, ötekini açtı. Kısır kalma olasılığım da her genç kız kadar artık. Ne onlardan daha az, ne de daha fazla.

Evdeki eski bir çarşafı, annem görmeden yırtıp, bez yapıyorum kendime ilk gün. İki bir yokluyorum bezi, düştü mü acaba diye. Birilerinin önünde düşecek diye ödüm kopuyor. Önüme gelen herkese, 'ay biraz karnım ağrıyor, adet oldum da' demek geliyor içimden, ama diyemiyorum kimseye, ablamdan başka. Onunla aramızdaki fark gittikçe kapanıyor.

Okul yolunda, iki tane oğlanla karşılaşıyoruz birgün. Dikkatimizi çekecek kadar, bize bakarak, birbiriyle konuşuyorlar. O günden sonra ne zaman ordan geçsek, onları görüyoruz artık. Bizi bekliyorlar sanki. Birisi uzun, diğeri normal boyda. Uzun olan sarışın, dalgalı saçlı, kısa olanın saçları siyah, düz. Korkuyorum biraz. Daha önce yolumuza hiç oğlan çıkmamıştı.

Onları gördüğümde, ayaklarım birbirine dolaşıyor. Kitaplarımı gereksiz yere düzeltiyor, saçlarıma çeki düzen veriyorum, ama onların gözünden kaybolmak için, gerekli olan o birkaç saniyelik mesafede, ayakkabılarımın birkaç defa asfalta tökezlemesini engelliyemiyorum. Onlar, gözden kaybolunca tökezlemiyorum.

Okulda da başladı devrimcilik. Abbas emminin en büyük kızı da devrimci oldu. Onunla, çarşıdaki, devrimci kadınların toplandığı Halkevi'ne gidiyoruz bazen, annemden gizli.

İzinli yürüyüşlere de gidiyorum, "Leyla'ya gidiyorum" diyerek. Yüzlerce insanın katıldığı yürüyüşlere. Bu tezahürat biçimi tam bana göre. Tehlikesiz. Ya da tehlikesiz olma olasılığı en fazla olanı. Allah'ın yolu. İzin de alınmış.

Polisler; "hadi izin verdik adam gibi yürüyün, sonra da cehennem olup gidin" der gibi bakıyorlar önlerinden geçerken, yürüyüş sırasında. Yüzümüze bakmaya tenezzül etmiyorlar, görev başında. Atılacak sloganların listesi verilmiş zaten daha önceden. Hariçten birşey söylemek yok.

Yürüyüşlerde bir kargaşa olsa, devrime bir katkı olmadan ayakaltında çiğnenir giderim, diye de düşünüyorum bazen. Beni tanıyacıkları bir et beni bile yok yüzümde. Ablamın donlarını da giymiyorum artık. Yoksa ondan tanıyıp kimliğimi tespit edebilir, "yine giymiş ama hadi neyse, bu defa ölmüş" diyerek, alıp eve götürürdü hiç olmazsa tanınmaz halde olan cesedimi.

Bir keresinde, üzerinde beyaz bir gömlek ve elinde koca bir megafonla, yavaşça giden bir arabanın üzerinde, örgütlü kitleye kısılmış sesiyle, 'Delikanlım' şiirini okurken görüyorum, Hasan amca'nın ortanca oğlu Selim abiyi. Şiirdeki yiğit delikanlı, sanki can veriyor ayaklarımıza, sıcaklığın altında artık kaynama noktasına gelmiş beyinlerimize. Yüreğimiz kabarıyor, sloganlarımız daha bir yürekte çıkıyor o şiirden sonra. Selim abi, iki şiir daha okusa, 'Allah, Allah', deyip saldıracağız polislere, ama okumuyor. O beni görmüyor. Çok kalabalık. Görse de görmemezlikten gelirdi zaten. Herkes ağzını açmış ona bakarken o, babasının emminin oğlunun kızına niye baksın ki.

Başkaldıranlardan olmak hoşuma gidiyor, ama başımı fazla kaldırmak ta istemiyorum. Kafamı ezerlerse, canımdan başka birşeyi düşünmem gibime geliyor, şiirin etkisi geçtikten sonra.

Okulumuzda da faşist yok ama, devrimciler arasında farklı fraksiyonlar var. Fraksiyonlar birbirine düşman. Faşiste gerek yok şimdilik, bu dert bize yetiyor. Cenazeler bile

paylaşlamıyor. O diyor bizim bayrağımız önde gidecek, ötekiler diyor, bizimki. Devrim olunca, iktidardan pay kapmanın ön dövüşü belki bu, bilmiyorum, ama benim kendi sempatanlık hallerimin gidişatını, bir düşünmem lazım. Bu işler hiç bana göre değil, gibime geliyor.

Yolda gördüğümüz oğlanlar, bizi yeterince seyreyledikten sonra, yanımıza geliyorlar, birgün. Uzun olanı bana, kısa olanı ablama arkadaşlık teklif ediyor. Belki de bu, feleğin bana Cem'den sonra, bir teselli armağanıdır kimbilir. Bari bilet boşa gitmedi. Amorti. Onu sana yar etmedim, ama elimde başka yarlar var demiş de olabilir, bizim felek. Hâlbuki ben ona "gözün kör olsun" demeyi bile unutmuştum.

Sokak ortasında yanımda elin bir oğlunun olması, ettiği teklif hoşuma gidiyor, ama kafamı iyice kaldırmazsam göremiyorum yüzünü, çocuğun. Niye beni beğendi anlamıyorum.. İstenmek güzel, ama benimle yalnız buluşup konuşmak istediğini söyleyince, korkuyorum. Gelemem, annem kızar demek de istemiyorum çocuk gibi. Ayaklarım iyice tökezliyor, ne yapacağımı düşünürken. O başka bir liseye gidiyormuş ama son senesiymiş. Adana'ya ablasının yanına okumaya gelmiş. Okul bitince dönecekmiş ailesinin yanına.

"Eh, madem bu kadar ısrar ediyorsun birkaç gün düşünelim" gibi laflar ediyorum, ama içimden "bu iş yaş" sesleri geliyor.

Ablamın gözleri parlıyor, onlar gittikten sonra. Galiba o oğlanı bayağı beğenmiş.

Ne güzel kendi halimde üzülyordum, Cem'in gidişine. Hem ağabeyim onları yanımızda görürse bacaklarımızı kırar bizim.

Kısa oğlan birkaç kereden sonra gelmemeye başlıyor, ama benimki ısrarcı. O bana bakıyor, ben yere. Onu beğeniyorum, iyi çocuğa benziyor ama, kem küm etmekten kurtaramıyorum kendimi. İnsanın önüne de hergün onu beğenen biri çıkmıyor. Kendiliğinden gitse kurtulacağım da, bu hiç gidicilere benzemiyor gibi. Birşeyler hissetmeyi umuyorum onun yanında ama, sıkıntıdan başka hiçbir şey hissetmiyorum. Görecekler korkusu daha ağır basıyor. Galiba o birşeyler hissediyor. En iyisi artık görüşmemek de, bu nasıl denir bilmiyorum.

1978 ' lerde lise ikideyiz. Niyeti 'ciddi' olan uzun oğlanı bırakıp, sigaraya başladım.

O yanımdayken her şey yine olduğu gibi görünüyordu. En iyisi yalnız görmektir.

Yanımdaki eve yeni taşınan Seyhan'larda, her fırsatta, gizli gizli sigara içiyoruz Filizle artık. Abbas emminin kızları da içiyor. Kim kime alıştırdı bilmiyorum, ama sigarasız bir hayat düşünemiyoruz artık. Hepimiz keş olduk.

Seyhan öksüz. Annesi ölmüş. Sigarayı, ciğerlerinin en alttaki köşesine gittiğine inanana kadar içine çekiyor, sıra ona gelince. Boğulmayacağına inansa bir damla dumanı bile ziyan etmeyecek. Babası çalıştığı fabrikadan bir kadınla tekrar evlenince, yeni karısından doğan çocuğa baksın diye, getirmişler onu köyden. Yaşı benden küçük. "Şu burnuma bak, kepçe gibi" diyor her fırsatta. Gözleri her an ağlayacakmış gibi bakıyor, ama ağızından her çıkan laf güldürüyor bizi. Evin bütün işini yapıp, hem de çocuğa bakıyor, babasıyla üvey annesi

fabrikadan gelene kadar. Onlar geleceğine yakın dağılıyoruz kendi evlerimize, ona laf gelmesin diye. Ertesi gün gelip sigara içemeyiz orada yoksa.

Birbirimizi görünce, aklımıza sadece sigara geliyor artık. Paramız olursa filtrelili sigara aldırıyoruz bakkaldan, sokaktaki çocuklara. Para yoksa ağabeyime fabrikada verdikleri filtersiz Birinci sigaralarının altını açıp, içinden birkaç tane alıyor, kimin annesi evde yoksa o eve doluşup, bir sigarayı hep beraber, aceleyle içtikten sonra dağılıyoruz.

Benim annem hep evde olduğu için, bizim evde içemiyoruz. İnsan pazara falan gider ama niye pazara gitsin ki, her şey kapıdan geçiyor sabahın köründe.

"Tumattesçiyle, patlican geldi patlican" diyen tablacının biri geliyor, öbürü gidiyor. Evimiz sokağın köşesine yakın olduğundan, köşeyi dönen tablacı, ilk ya da son narasını bizim pencerenin önünde atıyor. "kabağın başına çalın" diyor annem, bazen sokağa çıkıp tablacının kabağı kaçta verdiğini sormadan önce.

Mavuş nenenin gözleri görmediği için, onların evine gizlice girip sigara içebiliyoruz, gelini 'pire' evde yoksa eğer. Sigara içtiğimizi annem duysa gebertir bizi. Ağabeyime de söyler, o da ayrıca gebertir. Oysa biz yaşamının, yaşadıkça daha çok sigara içmenin, gün gelip artık yaylı somyelerimizin altına sakladığımız paketlerde yamyassı olan sigaralardan değil, masanın üzerinde duran paketten bir tane alıp, herkesin gözünün önünde, dumanını burnumuzdan çıkarmanın düşlerini kuruyoruz.

Sabiha da okula başladı. Onun uzun, sarı saçlarını iki tane örüyor annem. Örgüleri kalın. Evimizin kedisi sanki o. Onun kafasını okşamadan yanından geçemiyoruz. Her kafasını okşayışımızda kafasını çevirip gülümsüyor, o da bize. Bizden güçlü gibi şimdiden. Gözlerimizin içine bakıyor konuşurken, yere değil. Bizim gibi olmamayı bize baka baka öğrenmiş sanki. Önüne konulan her şeyi yeseydi kesin böyle olamazdı.

Sokağın başında lastik yaktıklarında, evdeki bisikletin lastiğini alıp onlara götürürken yakalandı en son, anneme.

"Sen de mi başladın götünün bokuyla. Seni ayağının altında ezerler, deli misin sen kız?" diyerek alıp getirdi annem, onu eve.

Metin ile Yusuf karışmıyor devrimciliğe. Metin, "deli miyim ben kızım. Geleceğimi mahvedemem" diyor. Boyu şimdiden hepimizden uzun. Gözüne bir bakan kız, bir daha ayrılmıyor peşinden. İstanbul'a gidip çalışmak istiyor, askerliğini yaptıktan sonra. Onun da okumaya niyeti yok. Evde herkes bir an önce başının çaresine bakmanın yollarını arıyor.

Hasan amca nefes almakta iyice zorlanıyor artık. Çok oturmuyor gelince. Sigara da içmiyor. "Çok öksürtüyor" diyor.

Birgün okulda, bizim fraksiyondan bir oğlanı, başka bir fraksiyondan birini zincirle dövüyor görmem, benim mutlu gelecek hayallerime rağmen, yine de 'kenarından devrimci olma' düşüncelerimin üzerine, kara bulutlar gibi çöküyor. Artık beni haklı çıkarabilecek bir örneğim de var. Ben kafada devrimci olacağım. Eylemleri kendisine güvenen yoldaşlar yapısın.

Ben de Metin gibi giderim belki birgün buralardan, ama nasıl, kiminle, nereye bilmiyorum daha. Beni mutlu edecek biri olursa giderim onunla her yere. Filiz gitmez. Onun hiç gelecekle uğraştığı yok. Gerçekçi. Akli benim gibi bir karış havada değil, benden küçük olduğu halde. Hayat neyse o, onun için. En büyük zevki saçlarını fönlemek. Kahkülünü berber bile öyle güzel fönleyemez. Kadın öğretmenlere yakalanırsa kapıda, 'kızım bu ne saçının hali böyle?' diyorlarmış, ama o aldırıyor. Ben de saçlarımı onunki gibi alta kıvrıp, kahkülümü dışa kıvrırmak istesem de yapamıyorum, dalgalanıyor saçlarım hemen babamınki gibi. Onun elmacık kemikleri çıkık, benim değil. Benden de daha beyaz. Yanağındaki kahverengi beni, onu daha da güzelleştiriyor. Boylarımız hemen hemen aynı, ama onun omuzları daha geniş. Eve gelince derslerini çalışıyor, arkadaşlarıyla da gülüp eğleniyor. Kızınca kızıyor, gülünce gülüyor. Haksızlığa da hemen müdahale ediyor. Camları silip, merdivenleri yıkıyor. İçimizde en normal o bence. Ben kaderimi, kaderimin eline bırakmak istemiyor, benden habersiz kuş uçuşmasını hayatımdan istiyorum, ama bunu nasıl yapacağımı daha bilmiyorum.

Son sınıftayız. Babam değişiklikten hoşlanmıyor. Biz telefonda ne dersek diyelim, o yine kendisinin uygun gördüğü zamanlarda, öldürmemeye ayarlı para miktarını göndermeye devam ediyor. Annemin dediği gibi kursağımıza ancak paradan paraya et giriyor. Kendi derdimiz bize yetmezmiş gibi, bir geceyarısı polis arabaları gelip duruyor kapımızda. Tepesi ışıklı. Güm güm vuruyorlar kapıya. İçeri dalıp evdeki bütün yataklarda yatanlara baktıktan sonra, elinde telsiz olan komiser, "Terörist oğlun nerede? Söyle ona kanuna teslim olsun" diyor, anneme. Tir tir titriyoruz onlar giderken. İlk baskından sonra evdeki bütün kitapları, ağabeyimin resimlerini sobada yakıyor annem. Polisler, arkasında 'Milli Eğitim Bakanlığı' yazmayan kitapları, 'komünist kitap' diye götürüyorlarmış. Öğretmenlerimizden bazılarının da tutuklandığını duyuyoruz okulda, birkaç gün sonra. Edebiyat ve resim öğretmeni de onların arasında. Konuşurken, 'karıncayı incitmeye kıyamaz bu insan' izlenimi uyandıran edebiyat öğretmenimizin, götürülüşünü kabullenemiyorum bir türlü. Diğer okullarda da durum aynıymış. Devrimci öğrencilerden çoğu da okula gelmiyor artık. Aranıyorlarmış.

Vali konağının önünde protesto gösterisi yapmayı planladıkları haberi geliyor birgün, okula. Ben de gideceğim, ablam da. Ne olursa olsun. Ne kadar çok kişi giderse o kadar çok etkisi olur. Bırakırlar bile belki öğretmenleri; 'öğrenciler ayağa kalkmış' diye. Annem gideceğimizi duysa 'evde bir kişi yeter, sizin ne işiniz var kız halinizle' der. Yürüyüşün olduğu gün, kitaplarımızı almadan çıkıyoruz yola. Vali konağının önüne gidip 'Öğretmenlerimizi istiyoruz' diye bağırdıktan sonra, eve geleceğiz de, konağının önüne geldiğimizde, oranın daha biz gitmeden, askerlerle dolmuş olduğunu görüyoruz. Birkaç tane de boş otobüs var yolun kenarında. Ne gerek var ki bu kadar askere. Üstümüzde ne silah var, ne de bomba. Öğrenciyiz biz.

Bütün okullardaki öğrenciler toplandıktan sonra, askerler, tam bir çember oluşturuyor çevremizde. Ne olursa olsun geri dönüşü yok artık, geldik bir kere. Kalabalığımız da. Birşey yapamazlar. Hem biz birşey yapmadık ki. Hepimizi götürececek halleri yok ya. Okul var ertesi gün.

Çok geçmeden, yüksek bir sesle, "oturun!" diye bir emir geliyor, kıdemli bir askerden. Yürümeye başlarken, bir kere 'tay tay', dedikten sonra, oturmamızı istiyor herkes zaten. Otomatige bağlanmış gibi oturuyoruz. Askerler 'nişan al' emri gelmiş gibi, tüfeklerini ateşe hazır hale getiriyorlar, arkamızda gürültüyle. Dönüp bakamıyorum onlara. Kovboy filmlerindeki kurşuna dizme sahneleri geliyor aklıma. Öldürürler mi gerçekten bizi.. Öleceğime değil de, annemin çektikleri yetmiyormuş gibi, bir de bizim ölümümüze üzüleceği geliyor aklıma.

"İkisini birden vurmuşlar. O kadar dedim karışmayın diye, dinlemediler beni. O herifin ettiklerine mi yanayım bu götü boklulara mı" der, der ağlar artık.

Gelsen bir türlü, gelmesen bir türlü.

Askerler, 'arkadaşlar, paniğe kapılmayın' diye, bize cesaret vermeye çalışan bir öğrencinin başına üşüşüp, daha o sözünü bitirmeden, kafasına birkaç dipçik vurduktan sonra, sürükleyerek götürüyorlar onu. Başından kanlar akarken, hâlâ 'korkmayın arkadaşlar' diye bağırıyor, çocuk. Onun kadar yürekli olabilseydim keşke, ama olamam. Bence asıl kahraman o ve onun gibiler.

Yanımda oturan kız ağlamaya başlıyor. Ablam donmuş gibi, sadece karşısına bakıyor. Elleri dizlerinin üzerinde, babama gönderdiğimiz aile resmimizdeki gibi. Tam arkamda bir askerin silahını, üzerime doğrulttuğunu hissediyorum. Ensemde ölüm, ama bakamıyorum. Ya hemen öldürürse, baktım diye. Bari birkaç dakika daha yaşayayım.

Böyle aptal ölüm olur mu ya? İzinsiz miydi, izinli miydi bu protesto bilmiyorum. Hem artık çok geç. Belki de hayat buraya kadar.

Tam "kurşuna dizseler de kurtulsak artık" diye düşünürken, koyun gibi önlerine katıp, otobüslere tıkıyor bizi askerler. Bir slogan bile atırmadılar, ama canımızı bağışladılar gibi. İteliyorlar yavaş yürüyenleri. Kız-oğlan önlerine kim gelirse dipçikliyorlar. "Otobüslere binin!" deseler bineceğiz halbuki. Tam yanımdaki kız omuzundan yara alıyor, ama bağırıyor korkusundan. Omuzunu tutuyor dişlerini sıkarak. Rengi kireç gibi olunca, koluna giriyorum.

Askeriyeye ait bir yerde duruyor biraz sonra otobüsler. Adana'nın içinde miyiz, dışında mıyiz bilmiyorum. Bir avluda bekletiyorlar bizi, saatlerce. Kimse birşey demiyor. Şoktayız hepimiz. Bari izin vermediniz, bırakın evimize gidelim, diyorum içimden, ama eve gönderecek olsalardı buraya getirip atmazlardı, herhalde. Ne yaptık ki ceza versinler bize. Belki akşam gönderirler evlerimize.

Akşama doğru yatacağımız koşulları gösteriyor bize, askerler. Okul hayatı, belki birgün üniversiteye gitme olasılığı, mutlu gelecek hayalleri, her şey tehlikede. Sicilimize geçer bu olay. İşe de almazlar bizi.

Memurluktan vazgeçtik, tezgahtar bile olamayız. Eve gitmeyince annem yollara düşer. Haber verse birileri bari kadına.

Koşularımız asker, hastahane, mercimek çorbası kokuyor, ama ranzalarda beyaz çarşaf var. Kalöriferler yanıyor, sıcak içerisi. Tatil, otel odası, böyle birşeydir herhalde. Annem üzülme birkaç hafta kalırım burada. Ablamla arkadaşı da yanımda. Leyla gelmedi yürüyüşe. O annesini dinler, bizim gibi mi. Kaderde mahpusa düşmek te varmış. Babam duysa kızar. Telefon etmese bari bu günlerde. Hesapta bizim sorun yaratacağımız yoktu. Sürpriz!

Kantinden birşeyler alıyoruz yemek için. Ceza olsun diye akşam yemeği vermediler. Akşamın ilerleyen saatlerinde koca koca kızlar ağlamaya, birkaçı da sinir krizi geçirdikten sonra, bayılmaya başlıyor. Şok etkisi geçti. Nerede olduklarını farkettiler. "Anneciğim, anneciğim" diye bağırarak kızları teselli ediyor, içinden ağlamayı beceren kızlar. Kolonyalar çıkıyor çantalardan.

Akşam saat on gibi sönyüyor lambalar. Zaten yorulduk. İlk defa evden başka bir yerde yatıyorum. Ağabeyim nerede yatıyordur şimdi kimbilir. Yatacak bir yeri var mıdır?

"Karavana" diye bağırıyor askerin birisi, sabah erkenden. Nihayet sıcak bir çay içip, ekmek yiyeceğiz derken, askerlerin koca kazanlardaki mercimek çorbasını, ellerindeki kepçeyle tabaklara boşalttıklarını görüyorum, yemekhanede. Kimse yüzümüze bakmıyor.

Demir kazanda is kokuyor çorba, ama ekmek güzel.

Bir daha ne zaman yemek vereceklerini bilmediğimiz için, ekmek götürüyoruz yanımızda koşuларыımıza. Çorba öylece kalıyor tabaklarda. Biryerlerden bir gazete çıkıyor, birkaç da kitap. Bıraksalar, burada kalır, hep kitap okurum.

Akşama doğru ismimiz okunuyor. Aşağıya indiğimizde, askerin biri bir torba uzatıyor, bize. "Eşyanız var" diyor.

Bizim çamaşırlar çıkıyor torbadan. Evde giydiğimiz çamaşırlar.

Annem gelmiş. Bulmuş bizi.

Kızsa da gelmiş. Temiz çamaşır getirmiş.

Ev kokuyor çamaşırlar. Çıkarmaya kıyamıyorum onları çantadan, kokusu uçmasın, buranın kine karışmasın diye.

Annemi ta buralara kadar getirttiğimiz için kızıyorum, kendime. Ablamın gözleri doluyor ilk defa. Yatağa uzanıp, arkamı dönüyorum herkese, akşam yemeğine kadar. Birşey okumak da gelmiyor içimden.

Sabiha geliyor aklıma. Ev sessiz midir bizsiz?

İki gece orada yattıktan sonra; "Bunu affettik, bir daha yaparsanız böyle kolay kurtulamazsınız" gözdağlarıyla, kısa ifadeler alındıktan sonra, akşama doğru 'tehlikeli' diye düşündükleri birkaç kişi dışındaki herkesi, otobüslere doldurup yine vali konağının önünde salıveriyorlar. Biz de tehlike teşkil etmeyenlerdenmişiz.

Dışarıdayız, özgürüz artık ve de bugüne bugün iki gece mahpusluk yaşantımız var. Evde bizi bekliyorlar mıdır acaba?

Herkes duymuş mudur içeri düştüğümüzü?

Ya babam? En çok da ona hesap vermek zorunda olmak düşündürüyor beni.

Eve yaklaşırken, ta Meydan mahallesinden başlayarak, tanıdığım insanların yüzünden, bizim içerden çıktığımızı bilip bilmediklerini okumaya çalışıyorum, ama kimsenin umurunda değil gibi, ya da bilmiyorlar.

İçerde kalmak birşey değil de, bir geçmiş olsun lafı duymamak ağırina gidiyor, insanın. Kendi sokağımızdaki insanlardan bile en ufak bir kımltı yok. Eve giriyoruz suçlu suçlu.

"Geldiniz mi?" diyor annem, oturduğu yerden kalkmadan. Bizi affetmiş gibi.

Gerisinin umurunda değil. İnsan biraz özler. Merak eder. Sanki hergün içeri düşüyoruz.

"Anne bizim suçumuz yok, aldı götürdüler" diyoruz.

"Ne geziyordunuz suçunuz yoktu da orada, okul orada mı?"

"Ya anne sen ne diyorsun, edebiyat öğretmenini bile götürmüşler, hiçbirşey yapmasa mı idik?" diyorum.

"Size mi kalmıştı?" diyor, ama kızgın değil. Ağlamıyor da. Leyla gelip haber vermiş. Komşuların hiçbiri bilmiyormuş. İnsan birkaçına söyler. Babam da tesadüfen aramamış o günlerde. Ağabeyim de duymamış. Ucuz atlattık. Hayata kaldığımız yerden devam. Yarın doğru okula.

Ertesi gün okulda da hiç itibar görmüyor, iki günlük yokluğumuz. Halk için yapılan herşeyin boş olduğu kanaatine varıyorum o gün.

Ölsen kimsenin umurunda değil.

Biz uslandık, ama ağabeyim hala ortalarda yok.

Polis telsizlerinin sesine komşular da alıştı artık. Sokağa girince bizim evin önünden başka yerde durmuyorlar zaten. Komşular uyanıyor gürültüye, ama bizim komşumuz oldukları için onları da götürürler belki diye açmıyorlar ışıklarını. Kımlıyor, arkasındakileri saklayan perdeler.

İlk geldikleri günkü kadar korkmuyoruz, teftişe gelen polislerden. Alışıyoruz bile onların ziyaretlerine. Tahta kapıya güm güm vurmalarını bekliyoruz, kapıyı açmak için. Bazen de kapıya vurmayıp duvardan avluya atlıyorlar. Zilimiz de var ama, kullanmıyorlar. Yoksa baskın gibi olmaz. Bellerinde küçük, boyunlarında büyük silahları olanlar, hem bizi göz hapsine alıyorlar, hemde telsizli komiserle evi arayan arkadaşlarını koruyorlar, içeri girdiklerinde.

Komiser yine, "söyle oğluna gelip kanuna teslim olsun" derken, birkaçı yatakları ters çevirip altlarına bakıyor. Sepetteki soğanlarla patatesleri de devirdikten sonra, kıdem sırasına göre tekrar arabaya binerken, "tekrar görüşeceğiz" diyor, ilk binen komiser.

En son baskında annem, polislere, "gelip ikide bir bizi ne rahatsız ediyorsunuz, kocaman oğlanın sorumlusu ben miyim? Bana söyler mi nerede olduğunu?" dedi.

Tir tir titremiyor artık, onlarla konuşurken.

Komiser ona sert sert baktıktan sonra, "kocakarı senin çenen çok açılmış, götürürüm seni karakola ha!" deyince sustu annem.

"O kadar okul okudu, görüyon mu şu Hüseyin'in bize yaptığını.

Benim nerem 'kocakarı'yımış. Hele bir bardak su ver oradan, hele" dedi annem, onlar gittikten sonra. Elleri titriyordu suyu alırken.

Babam "İhbar edin o iti, eve almayın. K r kurşunla gideceğine içerde gebersin. Ben burada gece gündüz uyuyamıyorum" diyor telefonda, eve polislerin sık sık gelip ağabeyimi sorduklarını duyunca. Uzaklaştırıyoruz cihazı kulağımızdan, onun dişlerinin arasından çıkan bağırtı, kulaklarımızı yırtacak gibi olduğunda.

Yusufbile "Olur baba, ihbar ederim" diyemiyor..

10. bölüm

Bekle beni hayat...

Lise, Fen bölümü mezunuyum. Yıl 1980. Diploma not ortalamam 6,7. Ablamın 8,4. O kadar çalışmaya az bile. Hayat eğitimi notumun, öğrenim notumdan daha hallice olması temennileriyle eve dönerken, ilk defa özgür hissediyorum, kendimi. Aklımda okula, derslere dair çok az şey var. Dönem okunacak, okuyup da birşey olunacak dönem değil. Bir iş bulup çalışmak lazım. Herkes can derdindeyken, kendi geleceğim için, okumaya devam etmemek, işime de geliyor. Hem işin içinde bir ideal varmış gibi bile oluyor, ama en çok da 'yıldım artık' sözleri uyuyor sanki bana.

Eylülün onikisinde, sabahının beşin, yine evi basıyor polisler. Genelde geceyarısı gelirlerdi. Bu defa daha kızgın gibiler sanki.

"Köklerini kurutmamıza az kaldı. İnerinden tek tek çıkaracağız, devlet düşmanlarını" diyor, komiser, bu defa. Damın tepesi dâhil, aramadıkları yer kalmıyor birkaç saniye içerisinde. Ağabeyim evde yok, neyse ki. Bugün yakalasalar, sağ kalma şansı yok gibi. Yine, ellerinde bir zanlı olmadan emniyete geri gidecekleri için kızgınlar, ama acele ediyorlar. Aşure dağıtmak için gelenlerin, bir çay içmeden giderken dedikleri gibi, daha gidecek çok yerleri var sanki. Bizde yok, ama ellerini çabuk tutarlarsa birkaç komünist ya da onları dışarıda koymaya gönülleri razı olmayan, birkaç 'yatakçı' yakalayabilirler.

Niye bu kadar aceleciler? Niye başkalar bugün?

Onlar gittikten sonra kapıya çıkıyor, annem. Mahmut abi;

"Askeriye başa geçmiş, memleketin hali kötü" diyor anneme, atının gemini vuruken. Sigarası dudağına yapışmış sanki.

"Ne zaman geçmiş?" diyor, annem.

"Şimdi, radyo söyledi."

"Uy, çocukları hep toplar götürürler"

"Onların işi bitti."

Kapıyı kapatıp içeri giriyor, annem. Radyoyu açıyoruz. Cunta gelmiş gerçekten de. Bütün partiler feshedilmiş. Başbakan Demirel'i bile içeri almışlar. Kanun kimsenin hakkını yemeyip, kimsenin gözünün yaşına bakmayacak, ülkeye huzur ve barış getirecekmiş. Hepsi bizim iyiliğimiz içinmiş. Bölücülerden kurtaracaklarmış vatani.

Karanlık ortalık daha. Sanki gün ışımayacak, hep böyle kalacak gibi bu sabah. Bu saatte kalkıp, tekrar yatmadığım hiç olmamıştı. Ağabeyim duymuş mudur acaba? Nerelerde gizleniyordur şimdi? Kimse evlerine de almaz onları artık, korkularından. Ne olacaklar? "Gelsin devletin adaletine sığınsınlar" diye çağrı yapılıyor, radyoda.

Giden olur mu ki?

Olur, olur.

Annem; "Hangi duvar diplerinde şimdi" deyip ağlamaya başlıyor.

Sokağa çıkma yasağı konmuş. Korkuyorum. İlk asılan üç kişiyi duyduğum gün yaşadığım korku gibi, ama bugün o korku, çok yakın, içimizde. Kötü şeyler olacak. Üşüyorum. Eylül ayında üşünmez, hâlbuki Adana'da. Dişlerim birbirine vuruyor.

"İşi bize bırakın, biz ne yapacağımızı biliriz" diyor, sanki haberler. Gıcırdayan dişler, coplar geliyor gözümün önüne. Kana susamışlık.

"Bunlardan birkaçını as, bakalım bir daha birşey yaparlar mı?" diyorlardı, son günlerde, politikacılar. Saltanat elden gidecek korkusuyla, günde üç öğün, zevkine adam asan deli sultanlar, kaçık padişahlar geliyor aklıma.

Ne de olsa sokaklar bizimdi. İşyerlerinde grevler yapılabiliyor, yürüyüşler düzenlenebiliyordu. Bugün yakalanmasa, ağabeyim. Sınırları biraz geçtikten sonra yakalansa, ya da hiç yakalanmasa. Filiz'in yanına gidip, yorganın altına giriyorum. Ablam bir çay yapsa. Ağabeyim duymuş mudur? Askerler panzerlerle geziyordur şimdi, Meydan mahallesinde, devrimciler yerine.

Onlar da davulla zurnayla gitmişlerdir kesin askere, vatana millete hizmet etsin, adam olsunlar diye. 'Anyayı, Konyayı askere gidince öğreniyorlar', diyorlar oğlanlar için. Hayatı bir tek oğlanlar öğreniyorlar sanki. Hasan'in Kahvesi boştur, şimdi. Arabacılar, yola çıksalardı kızmazlardı, belki bugün arkaya asılan çocuklara. Şıklatmazlardı hemen kırbaçlarını. Yakında hiç genç kalmayacak ortalıkta. Hepsi içeri girecek. Kimi ölecek, kimi kalacak. Analar, eşler, bacılar su yolu edecekler karakolların, cezaevlerinin yollarını. Bari kocasından yüzü gülmedi, bizde gülseydi annemin yüzü, ama gülmek sanki çok gerilerde, hep başkaları gülsün, ya da öylesine gülünsün diye sanki.

Kadersizlik mi bu?

Kimin kaderi kimden güzel ki zaten şu mahallede.

Kedileri bile kadersiz.

Avluda çay içtiğimiz bir öğle sonrası, kapı vuruluyor. Ağabeyim aranmadan önce eve gelen arkadaşlarından birisi, gelen. Yanında ablası da var. Hastanede çalıştığını duymuştuk kızın. Daha önce hiç gelmemişti bize. Verdiğimiz çayı bile zorla alıyorlar. Birbirlerine bakıyorlar ikide bir.

"Ana, sana birşey söyleyeceğim ama üzülme" diyor, abimin arkadaşı. Yere bırakıyor çayını.

"Hüseyin'e birşey mi oldu yoksa?" diyor, annem hemen, ağabeyim için.

"Yok ana. Korkma sağ, ama yakalamışlar. "Hastanede görmüş ablam. Yaralıymış, ama hafifmiş yarası. Bacağından birazcık sıyrılmış kurşun. "

Yaralanmış olduğunu duyar duymaz ellerini yere vuruyor, annem. Bağırıyor, dizlerine vuruyor. Hiç öyle görmemiştim onu. Babam nikahı isterken bile o kadar bağırılmamıştı.

"Oy, öldürürler onu, ben ne yapacam" diyor.

"Yok ana, niye öldürsünler. Hastaneden sonra karakola götürmüşlerdir."

"Hangi karakol, götür beni" diyor, annem.

"Ana, yarın sabah gidersin. Şimdi göstermezler"

"Oy, taşlarda yatırırılar onu. Yatak da vermezler"

"Gencecik adam ana, üzülme. Birkaç gün taşta yatsa ne olur. Yakında bırakırlar."

"Tuttular artık onu bırakırlar mı, hergün gelip soruyorlardı" dedikten sonra bayılıyor, annem. Kolonyayla ovalıyoruz bileklerini uyansın diye. Sabiha korkuyor. Metin ağlıyor. Anneme de birşey olursa iyice ortada kalırız. Ona birşey olmaması lazım.

Bu çileleri bizimle beraber çekmesi için yaşaması, ağabeyime temiz çamaşır götürmesi lazım. Konuşmaz ağabeyim, dayanıklıdır. Kaya gibi inatçıdır, gururludur, ama gücüne gidiyor onu savunmasız düşünmek. Gururunu kıracak sözler karşısında birşey söyleyemeyecek durumda olmak, koyar ona, işkence değil.

Ertesi gün, daha gün ışımadan kalkıp, yanına temiz çamaşırlarla, biraz para alarak, Metin'le beraber, ağabeyimi aramaya çıkıyor, annem. Okuma yazması var, kaybolmaz. Aklında tutar geçtiği yerleri. Yalnız gitmesi daha iyi dedi, ağabeyimin arkadaşı.

Kalabalık görürlerse azarlıyorlarmış polisler. Gidin, kalabalık etmeyin burada, diyorlarmış. Akşama doğru eve geldiğinde, eşyalar yok annemin elinde. Bulmuş ağabeyimi bir karakolda. "Oğlun burada. Git evine kadın, bırakırlar suçu yoksa" demiş, polisler. Almışlar parayla temiz çamaşırları, "biz veririz" diye. Göstermemişler.

Yerini bulduktan sonra içi rahatlıyor biraz, annemin.

Babamın içi de, ağabeyim sağ yakalandığı için, rahat. Sağ olsun da içerde olsun, diye düşünüyoruz artık.

Dışarda hayat devam ediyor kaldığı yerden. Hayat hep devam ediyor. Sana ne olduğuyla, zerre kadar, ilgilenmiyor. Bir süre sonra, nasıl olursa olsun, kendisinin baskın geleceğini biliyor.

Birgün yemek götürdüğünde, iki tane polisin, ağabeyimin koluna girerek tuvalete götürdüklerini görüyor, annem. Sesini çıkarmıyor orada, gördüğünü görmesinler diye. Yürüyemiyormuş, saçı sakalı birbirine karışmış, ağabeyimin. Götürdüğü temiz çamaşırların hiçbiri yokmuş üzerinde.

O günden sonra ciddi bir yüksek tansiyon hastası oluyor, annem. Günlük haplar alıyor artık. Düşüyor yoksa tansiyonu. "Siz yataklarda rahat rahat yatın. Ağabeyin betonlarda yatıyor" deyip deyip ağlıyor, biraz güldüğümüzü görünce.

Onun inlemeleriyle uyanıyorum, yine, geceyarıları. Önce sesin nerden geldiğini anlamıyor, kaskatı kesiliyorum. Kendime gelince anlıyorum ondan geldiğini, ama sesin annemin olması, korkunçluğunu azaltmıyor duyduğum iniltilerin.

Bir sonraki rüyaya kadar kurtarıyorum onu tehlikelerden, ama tekrar uyumaya korkuyorum, yine o sesle uyanırım, ya da hemen uyandıramam onu belki diye.

İyi rüyalar gördüğünde yüzü ışıldıyor, sanki annemin. Gülecekmiş gibi aralanıyor hafifçe ağzı. Biliyorum o an köydeki ekinlerin arasında yürüdüğünü, pınarın soğuk sularından içtiğini. Öyle rüyaları gördüğü gecelerin sabahlarında, acı çekmek, o kadar acı gelmiyor sanki ona. Oralarda birazcık gezinmek yetiyor ona.

Adana'ya geldiğimizden beri ne o, ne de babam gitti köye. Kimse kalmamış diyorlar oralarda. Bizim evin tahtalarının çoğunu söküp götürmüşler. Kalanlar da çürümüş. Biri sulak, öteki susuz tarlamız duruyor hâlâ. Köyden birisi ekıyor onları.

Masraflar çıktıktan sonra, arta kalan parayı bize gönderiyor, iki yılda bir. Bir sene nadasa bırakıyorlar toprağı.

Ablam, cadde üzerindeki bir tuhafiyecide tezgâhtar olarak işe girdi. "Üniversite sınavlarına girmem" dedi. 'Girmem' derse, girmez. O kadar dersi niye çalıştıysa.

Ayşegül olmayı unutuyorum uzun zamandır. Belki de büyüdüm. Ya da kızgınıam ona ve onun gibilerine, bilmiyorum.

Nüfus cüzdanıma göre onsekiz yaşıdayım artık. Sana birisi, yürekten, 'iyi ki varsın' demedikten sonra, doğum gününün ya da doğmuş olup olmamanın bir anlamının olup olmadığına kafa yoruyorum, son günlerde. Hayat kapısını artık açsın, bir 'hoşgeldin' desin istiyorum. Dinlemesin beni, 'inecek var' desem de. Kırmamasın belimi. Kalmayı öğretsin bana. Gerektiginde de gitmeyi. Yıldırmasın, güç toplamama izin versin, iki yıkım arasında istiyorum. Yaksa da canımı, uzağı koymasın merhemini. O da bilsin sınırlarını. Bilsin insanların hata yapmasında bir mahsur olmadığını. Umut versin, 'geçecek', diye fısıldasın kulağıma. Yarın bugünden başlasın artık istiyorum, ama ben elimi uzattıkça gerilere gidiyor sanki mutluluk. Tanınmaz bir halde çıkmaz umarım karşıma. Belki de bukalemun gibi birşeydir mutluluk dedikleri.

Yanlış yapma lüksümüz de yok artık. Erkeksiz evde, erkek var gibi yaşamak zorundayız. Ağabeyim, bizimle ilgili en ufak bir sözü bile, kaldıramaz içerde.

"Baban nerede, ne yapıyor?"

"Almanya'da, bilmem"

"Ağabeyin nerede?"

"İçerde, işkencede."

"Annen?"

"Ağlıyor, yemek yapıyor."

Kedilerin de canı cehenneme.

Hergün sabah erkenden kalkıp ağabeyime yemek götürüyor, annem. Yanında bir çingil yoğurt götürüyor, kemikleri güçlensin diye. İyi yerse onun daha çok dayanacağını, hayatta kalacağını düşünüyor, anneciğim. Para bırakıyor ona, kebab alıp yesin diye. İçli köfte yapıp götürüyor.

Kırk gün poliste kalıyor, ağabeyim. Kırk gün lokmalar büyüyor ağızımızda. Kırk gün utanıyoruz, yaşamın kaldığı yerden devam etmesinden. Acizliğimizden.

Yüzümüzde donuyor gülmeler. Banyo sobasına odun atarken ağabeyimin belki de kırk gündür yıkanmadığı geliyor aklımıza. Uyumadığı.

Canını dişine takarak, işlemediğı suçları kabul etmemekte direndiğı geliyor, aklımıza

Gözaltı süresi bittikten sonra, Köprüköyü Askeriye Cezaevine sevk ediyorlar, ağabeyimi. Ailelerin ziyaret etmesine izin veriyorlarmış. Onun dışındakilere görüş yasakmış. Cezaevleri dolmuş, taşıyormuş. İnsanları nereye koyacaklarını bilemiyorlarmış. Dışarda ne faşist kalmış, ne de devrimci. Hepsinin kökünü getirmişler gerçekten de.

Annem, ıspanaklı börek yapıyor akşamdan, ilk ziyaret için. Hep birlikte gideceğiz. Köprüküyü Adana'nın dışında bir yerde. İki otobüs değiştir, in, bin derken birbuçuk saat kadar sürüyor oraya varmamız. Yer yokluğundan, geçici olarak, oraya koymuşlar mahpusları. Askerlerin kendi yeriymiş. Kalabalıkmiş koşuşlar. Bizim gibi bir sürü ziyaretçi gelmiş. Bazıları altı yedi saatlik yolculuk yapmış. Ellerinde çuvallar var. Her hafta gelemeyecekleri için, çok şey getirmişler. Karalar bağlamış analar. Bazılarının başında fes var, Türkçe bilmiyorlar. Bebekler, annelerinin kucaklarında uyuyor, ya da ağlıyorlar. Kadınlar, birbirine oğullarının kaç gün poliste kaldığını anlatıyorlar. Bize gelen ağabeyimin arkadaşlarının anneleriyle tanışıyor, annem. Getirdiğimiz çamaşırları, yiyecekleri, kimlikleri iyice kontrol ettikten sonra alıyorlar bizi içeri. Görüş yerine gidiyoruz daha sonra. Askerin biri, hep ablama bakıyor. Üstü açık bir avlunun ortasına, çifte tel germişler boydan boya, ziyaretçiler için. Mahkûmlar, demir kapının ardında. Ziyaretçisi olanların adını okuduktan sonra dışarı çıkarıyorlar onları. Hepimizin gözü demir kapıda. Ağabeyimin adı okunduktan sonra, o da çıkıyor dışarı. Yere bakıyor, tel örgülere gelene kadar. Bizi gördüğüne sevinemiyor sanki. Kareli bir gömlekle, kot bir pantolon var üzerinde. Sizi buralara kadar getirtmek istemezdim, der gibi mahzun bakışları. Sesi titriyor konuşurken, ilk başlarda. Yüzü soluk. Sabiha'yı güldürmeye çalışıyor, korkmasın diye. "Siz gittikten sonra basketbol oynayacağız arkadaşlarla burada, Cımbız" diyor ona. "Hüseyin, doğru söyle, getirdiğim yemekleri verdiler mi sana?" oluyor ilk sorusu, annemin. "Yemekler önemli değil ana, senin hergün gelip beni sorman işe yaradı" diyor. "Aslan anam benim. Bak sana birşey anlatayım da için rahatlasın. Polisteyken, bilmem kaçınıcı gündü, burnuma acaip bir içli köfte kokusu geldi. Kızdım da kendime böyle şeyler düşünüyorum diye, ama gitmiyor koku burnumdan. Ben öyle kendi kendime düşünürken, polisün birisi elinde bir tencere içli köfteyle gelip; 'Al bunu. Anan getirmiş, yemeye kıyamadık' demesin mi? O köfte var ya, o köfte, canıma can kattı can. Her şeyi unutturdu'. "Oh!, ne güzel etmiş. Gördünmü, her yerde iyiler var" diyor, annem. Değişmiş gibi, ağabeyim. Kaşlarını çatmıyor konuşurken, ama yine de ona "Okul bitti, diplomalarımızı aldık" tan başka, diyecek birşey bulamıyorum.

"Ben iyiyim, merak etmeyin. Her zaman gelmenize gerek yok, uzak burası. Bir ihtiyacım olursa ben haber veririm" diyor bize, görüş biterken. İstemez bir şey, biliyorum. Ne istedi ki zaten şimdiye kadar kendisi için, motorundan başka. Ona da el koymuş zaten polis, 'örgüt malı' diye. Kapı, arkasından tekrar kapanana kadar, dönüp, dönüp bakıyoruz, ağabeyime. O bakmıyor. Yargılanabileceği bir suç yokmuş üzerinde, ama mahkemeye çıkması, mahkemenin sonuçlanması, yıllar sürermiş. Biz çıkınca başka görüşçüler geliyor. Gözlerinde, gencecik çocuklarının, kocalarının, kardeşlerinin içeride, kendilerinin dışarda olmalarının, acısı var. Ağlamak istiyor canım.

Doyasıya, hiç durmadan ağlamak. Tanımıyorum ağabeyimi. Evde olduğu zamanlardan aklımda kalan sert bakışları, oğlanların yasak olduğunu dile getirmeden açık etmesi, küçücük bir valizle tek başına Ankara'ya gidişi, aile resmi çekilirken elini omuzuma atması, Metin'e doğum gününde mandolin ile yaş pasta alması, babam kadınla geldiğinde ona "ateşle oynuyorsun" diyebilme cesareti göstermesinden başka, bir anı yok aklımda. Hiç özel bir konuşma geçmemiş onunla aramızda.

Otobüste cam kenarına oturup dışarıya baktığımda, Adana'nın hiçbir yerinde bu kadar ağaç olmadığını farkediyorum. Birkaç ağaçtan sonra buğulanıyor gözlerim. Göremiyorum dışarısını.

Babamı arasam eve gidince.

"Alo, ben kızın" desem.

O bana "Hangisi" diye sormasa, tanısa sesimi.

"Almanya'nın yolları hâlâ öyle temiz mi" diye sorsam, ona. Ellerinde nasır olup olmadığını.

Kimin ona sevdiği yemekleri yaptığını.

"Seninde gözlerin dolarmıydı oralarda, çocuklarla babaları parklarda elele gezerken, görünce" diye sorsam.

"Göçler senden neler götürdü, ne kaldı senden geriye', diye sorsam.

"Oralarda mutlu oldun; mutluluk nedir bildin mi" desem.

"Bu kader, kaç kuşak sürecektir" diye sorsam, ona.

İnsanlarının korktuğu şeylerin, neden hep başlarına geldiğini, sorsam.

Korkunun ecele niye hiç faydası olmadığını anlatsa, o da bana. Korktukları halde, korktukları şeylerin başlarına gelmeyen insanlardan örnekler verse.

Konuştuğumuza pişman olmayacağımız bir konuşma, geçse aramızda.

Ya da, acının bir mahkemesi olsa.

Maktulü olmayan davalara, beraat veren bir hâkim olsa.

"Şu gördüğünüz tutuklu kız, hem sanık, hem de mağdur durumundadır" diyen bir de avukatım.

Şahitleri dinlerken, hayatıma suç ortaklığı ettiğimi düşünen hâkim, yaşımın küçüklüğünü hafifletici bir neden sayarak, beraat ettirse beni, aldığım tüm cezalardan.

Ama,

acının mahkemesi yok...

Öyküsünde, 1970 li yılları arka fon olarak küçük bir kızın yüreğiyle kelimenin her anlamıyla geride kalanlar"ı anlatıyor Nafiye Gölbaşı.

Neredeyse her paragrafın iyi planlanmış bir ima ya da espri büklümüyle noktalanması, ustaca seçilmiş sözcükler, yerel ağız, argo kelimeler hikayeye akıcılık getirdiği gibi onun öne çıkan üslubunu da başarıyla destekliyorlar.

'Havaleniz var' nitelikli bir yazı geleceği vaat eden bir ilk roman.